

نمایندگان تورکمن در مجلس شورایملى

نطق های پیش از دستور و رویدادهای مهم تورکمن صحرا
از زبان نمایندگان تورکمن
از آغاز تأسیس مجلس شورایملى تا سقوط رژیم محمد رضا شاه پهلوى

گرد آوری و تحقیق:

آرینه گلى

نامزد علوم تاریخ

فروردین ۱۳۹۱ / مارس ۲۰۱۲

مقدمه

خواننده گرامی!

این کتابچه حاصل مطالعات و تحقیقات چندین ماهه ام در آرشیو کتابخانه مجلس شورای ملی می باشد. جمع آوری رویدادهای مهم وقایع مربوط به تورکمنها و سرزمین آنها از میان نطق های پیش از دستور نمایندگان تورکمن و گاه غیرتورکمن و روشن ساختن برخی نکات موجود در متن نطق های پیش از دستور هدف اساسی این تحقیق بود.

نخستین جلسه رسی مجلس شورای ملی در تاریخ ۱۳ مهرماه ۱۲۸۵ خورشیدی مطابق با ۱۷ شعبان ۱۳۲۴ هجری قمری (۱۷ اکتبر ۱۹۰۶ میلادی) با نطق افتتاحیه مظفرالدین شاه قاجار گشایش یافت. نمایندگان این دوره مجلس، به موجب ماده شش نظامنامه انتخابات از بین طبقه اشراف و شاهزادگان و تجار و مالکان و روحانیون و اصناف انتخاب گردیدند. این مجلس، قانون اساسی ایران را که مشتمل بر ۵۱ اصل بود در تاریخ ۸ دی ماه ۱۲۸۵ به توشیح (امضای) مظفرالدین شاه و پس از فوت وی متمام قانون اساسی را در ۱۵ مهرماه ۱۲۸۶ به امضای محمد علی شاه رساند. این مجلس در دوم تیرماه ۱۲۸۷ (۲۳ جمادی الثانی ۱۳۲۶) بدستور محمدعلیشاه توسط فرمانده بریگاد قزاق کنل لیاخوف توپ بسته شد.

در سال ۱۹۱۱ پس از خلع محمدعلیشاه، پیرو قانون انتخاباتی نوین که در تابستان همان سال به تصویب مجلس دوم رسید شاهسون ها، آذربایجانی ها، کردها، بختیاری ها، قشقائی ها و ترکمن ها می بایست هرکدام نماینده ای به مجلس بفرستند، اما این ماده از قانون انتخاباتی در زمان رضاشاه حذف گردید.

این تحقیق برای روشن ساختن زوایای ناشناخته تاریخ معاصرمان بصورت کتابچه ای تقدیم می گردد.

آ. گلی

۱- لیست اسامی نمایندگان تورکمن در مجلس شورایی ملی ایران

دوره	شروع	اختتام	نام نماینده
اول			نماینده ای از تورکمن ها شرکت نداشت.
دوم	۲۴ آبان ۱۲۸۸	۳ دی ۱۲۹۰	آدینه جان آخوند جعفریای فامیل: محمدخان یارعلی مدت نمایندگی ۲۲ ماه و ۱۶ روز
سوم	۱۴ آذر ۱۲۹۳	۲۱ آبان ۱۲۹۴	اوغان قاضی نماینده تراکمه جنوب ^۱
چهارم	۱ تیر ۱۳۰۰	۳۰ خرداد ۱۳۰۲	آدینه جان آخوند جعفریای به مجلس نیامد.
پنجم	۲۲ بهمن ۱۳۰۲		نماینده ای از ترکمنصحرا به مجلس نرفت.
ششم	۱۹ تیر ۱۳۰۵	۲۲ مرداد ۱۳۰۷	محمد آخوند داز جرجانی
هفتم	۱۴ مهر ۱۳۰۷		محمد آخوند داز جرجانی
هشتم	۲۴ آذر ۱۳۰۹	۲۴ دی ۱۳۱۱	آدینه جان آخوند یارعلی
نهم	۲۴ اسفند ۱۳۱۱	۲۴ فروردین ۱۳۱۴	محمد آخوند داز جرجانی
دهم	۱۵ خرداد ۱۳۱۴		محمد آخوند گرگانی
یازدهم	۲۰ شهریور ۱۳۱۶		محمد آخوند گرگانی
دوازدهم	۳ آبان ۱۳۱۸		محمد آخوند گرگانی
سیزدهم	۲۲ آبان ۱۳۲۰		محمد آخوند گرگانی
چهاردهم	۶ اسفند ۱۳۲۲		محمد آخوند گرگانی
پانزدهم	۲۵ تیر ۱۳۲۶		محمد آخوند گرگانی
شانزدهم	۲۰ بهمن ۱۳۲۸		محمد آخوند گرگانی

هفدهم	۷ اردیبهشت ۱۳۳۱	انتخابات بعمل نیامد و کرسی منتظر ماند.
هیجدهم	۲۷ اسفند ۱۳۳۱	عبدالله خان توماج
نوزدهم	۱۰ خرداد ۱۳۳۵	عبدالله خان توماج
بیستم	۲ اسفند ۱۳۳۹	محمد شرعی
بیست و یکم	۱۴ مهر ۱۳۴۲	رحمت الله فهیمی
بیست و دوم	۱۴ مهر ۱۳۴۶	رحمت الله فهیمی
بیست و سوم	۹ شهریور ۱۳۵۰	رحمت الله فهیمی
بیست و چهارم	۱۷ شهریور ۱۳۵۴	۱- رحمانقلی سیدی ۲- قاوشاق آلی جعفریابی

روزنامه رسمی کشور شایسته ایران

محل: کتبه، کوچه سوره و وزارت، گروه کتیبه‌نویسی، سوره، مشرف، شادگرد، مجله - ادبیات
انتخابات - آگهی‌ها - رسمی - قانون

شماره ۱۷۸۵
۱۳۳۹ فروردین ماه

شماره مسلسل ۱۲۸
دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

شماره مسلسل ۱۲۸
دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۱۲۸
شماره مسلسل ۱۲۸
دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

عزیزان من و دوستان عزیز من
 ۱- بیست و یکم شهریور ۱۳۳۹
 ۲- بیست و دوم شهریور ۱۳۳۹
 ۳- بیست و سوم شهریور ۱۳۳۹
 ۴- بیست و چهارم شهریور ۱۳۳۹
 ۵- بیست و پنجم شهریور ۱۳۳۹
 ۶- بیست و ششم شهریور ۱۳۳۹
 ۷- بیست و هفتم شهریور ۱۳۳۹
 ۸- بیست و هشتم شهریور ۱۳۳۹
 ۹- بیست و نهم شهریور ۱۳۳۹
 ۱۰- بیستم شهریور ۱۳۳۹

۲- اجلاس مجلس شورای ملی و بیان رویدادهای مربوط به تورکمنها (به نقل از "روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران")

- مجلس شورای ملی. دوره ۱ جلسه ۵۴- مذاکرات نمایندگان درباره مسئله فروش دختران قوچانی.
- مجلس شورای ملی دوره ۲ جلسه ۲۵۸- بررسی اعتبارنامه آدینه جان آخوند یارعلی.
- دوره ۵ جلسه ۱۳۰ سخنان شریعتمدار راجع به راه خراسان و مسئله تورکمنها
- مجلس شورای ملی دوره ۶ جلسه ۳ راجع به نمایندگی محمد آخوند گرگانی
- دوره هفتم: جلسه هشتم- رسیدگی به اعتبارنامه محمد آخوند گرگانی.
- دوره هفتم: جلسه ۲۲- محمد آخوند گرگانی از ۲۶ آذر تقاضای ۴۰ روز مرخصی نمود.
- ۲۹- تقاضای مرخصی محمد آخوند گرگانی
- دوره هفتم: جلسه ۴۷- تقاضای مرخصی محمد آخوند گرگانی
- دوره هفتم: جلسه ۷۸- محمد آخوند گرگانی غایب بود.
- دوره هشتم: جلسه ۳۱- تقاضای مرخصی آدینه جان آخوند یارعلی
- دوره هشتم: جلسه ۹۳ (۷ تیر ۱۳۱۱)- آقای یارعلی بعلت کسالت تقاضای ۲ ماه مرخصی نمود.
- دوره هشتم: جلسه ۱۱۶- تقاضای مرخصی یارعلی.
- دوره نهم: ۲۹ فروردین ۱۳۱۲- محمد آخوند گرگانی عضو کمیسیون طرق و شوارع (راه) گردید.
- دوره دهم: محمد آخوند عضو کمیسیون طرق و شوارع گردید.
- تقاضای مرخصی محمد آخوند گرگانی.
- دوره یازدهم: محمد آخوند گرگانی عضو کمیسیون طرق و شوارع گردید.
- دوره دوازدهم: تقاضای مرخصی محمد آخوند گرگانی. آقای گرگانی برای کمک به انتظامات محلی برحسب درخواست فرماندار گرگان ۳۶ روز از تاریخ ۳ شهریور ۱۳۲۰ در محل توقف نموده اند.
- دوره سیزدهم: سخنرانی محمد آخوند گرگانی درباره املاک شمال.
- تقاضای مرخصی از ۳ اسفند ۱۳۲۰ بمدت ۱۲ روز.
- محمد آخوند گرگانی تقاضای ۲۰ روز مرخصی جهت انجام امور محلی از اول اردیبهشت ۱۳۲۱.

-- محمد آخوند گرگانی برای انجام امور حوزه انتخابیه اش برطبق درخواست آقایان رئیس کل امنیه و فرماندار گرگان یکماه از تاریخ ۱۹ اردیبهشت ۱۳۲۱ در محل به انجام وظایف و همکاری با مأمورین دولت مشغول بود.

-- محمد آخوند گرگانی تقاضای ۱۴ روز مرخصی از ۷ دی ۱۳۲۱ را نمود.

دوره پانزدهم: سخنرانی محمد آخوند گرگانی. گزارشی از عملیات زورگویانه ژاندارمها و زمینخوارها.

دوره شانزدهم: محمد آخوند گرگانی هیچ سخنرانی نداشت.

دوره نوزدهم: جلسه ششم (سال ۱۳۳۵)- تقدیم عریضه روحانیون ترکمن مبنی بر تقاضای افتتاح

دانشگاه معقول و منقول (الهیات) توسط نماینده تورکمنها، آقای عبدالله خان توماج^۲.

دوره ۲۱: جلسه ۶۹ (سال ۱۳۴۲)- سخنرانی آقای رحمت الله فهیمی درباره سفر شاه به ترکمن صحرا

دوره ۲۱: جلسه ۲۶۳ (۱۸ اردیبهشت ۱۳۴۵)- سخنرانی آقای رحمت الله فهیمی درباره تبریک تولد شاهپور

علیرضا، در ستایش انقلاب سفید و تقسیم اراضی، نبودن آب و برق و راه آسفالت در گومیشان

(کومیش تپه)، رسیدگی به خسارات وارده ناشی از سیل رود گرگان در روستاهای حاشیه خزر

دوره ۲۱: جلسه ۲۶۵ (۲۵ اردیبهشت ۱۳۴۵)- سخنرانی آقای فهیمی درباره اظهار شادی از سفر شاه در

تاریخ ۲۱ و ۲۲ اردیبهشت جهت بازدید از سیل زدگان ترکمن صحرا و سفر شاه به گنبدقابوس جهت

تقدیم اسناد زمین

دوره ۲۲: آقای فهیمی سخنرانی نداشت.

دوره ۲۳: جلسه ۱۳۸ (۶ دی ۱۳۵۲)- در مورد اعتبارنامه خانم دکتر مهیندخت گرگانی.

----- جلسه ۱۵۱ (۷ بهمن ۱۳۵۲)- سخنرانی دکتر مهیندخت گرگانی درباره اصول انقلاب سفید شاه

ومردم و مطرح کردن تقاضای اهالی مبنی بر آسفالت راه گومیشان (کومیش تپه)، افتتاح مدارس و

دانشکده های کشاورزی.

دوره ۲۳: جلسه ۱۹۸ (۱ دی ۱۳۵۳)- سخنرانی خانم دکتر مهیندخت گرگانی. ابراز خوشحالی از سالروز

ازدواج شاه و شهبانو، افت قیمت پنبه و شکایت زارعین ترکمن

دوره ۲۳: جلسه ۲۰۵ (۲۱ مهر ۱۳۴۹) سخنرانی نمایندگان منطقه درباره زلزله گلیداغ و قرناوه

دوره ۲۴: جلسه ۱۱۵ (۱۱ آذر ۱۳۵۴)- سخنرانی آقای رحمانقلی سیدی درباره سفر نخست وزیر هویدا به

گنبدقابوس، مشکل آب گنبد و روستاهای حومه و راه گنبد جای قوشان.

^۲ عبدالله خان توماج که اصلا آذری است، نخستین حاکم نظامی کومیش تپه در سالهای پس از اشغال صحرا توسط

رضاشاه می باشد.

دوره ۲۴: جلسه ۴۵- سخنرانی آقای سیدی، اظهار شادمانی از سفر شاه به گنبد در تاریخ ۳۰ و ۳۱ اردیبهشت ۲۵۳۵ و تقدیم اسناد زمین به دهقانان و شرکت در مراسم اسبدوانی و مطرح کردن برخی مشکلات کشاورزان.

دوره ۲۴: جلسه ۱۷۷ (۸ تیر ۲۵۳۷)- اظهار شادمانی از سفر شهبانو به ترکمن صحرا. تأکید مبنی بر اتحاد و انسجام جامعه ایران و ترکمن ها و مطرح کردن برخی اقدامات عمرانی.

دوره ۲۴: جلسه ۲۰۷ (۲۷ دی ۲۵۳۷)- سؤال از دولت وسیله آقای سیدی درباره اجحافات اداره املاک به دهقانان.

۳- مذاکرات مجلس شورای ملی

دوره ۱

دوره ۱ جلسه ۱ - شنبه ۱۳ مهرماه ۱۲۸۵ خورشیدی برابر با ۲۴/۶/۱۹۰۶

تلگراف سپهدار حاکم استرآباد درباره نبرد گنبدقابوس و گوگلان و ارسال نیرو به گنبدقابوس تلگرافی است که از جانب سپهدار^۳ رسیده که وزارت داخله به مجلس اطلاع فرستاده است قرائت شود تلگراف مزبور که میتنی بود بر استرداد چهار نفر اسیر از تراکمه متمرده و مغلوبیت آنها واسترداد ده نفر از اسرای قوچان که فروخته شده بودند و عزیمت از آن مکان با اردو بسمت گنبد قابوس وگوگلان قرائت شد .

رئیس- خیلی مژده بزرگی است برای وکلا وملت خوب است که احساسات وکلا و احساسات ملت بتوسط وزارت داخله تقدیم حضور اعلیحضرت بشود و خود جناب وزیر داخله هم جواب این تلگراف را خواهند داد.

ادامه مذاکرات دوره ۱ جلسه ۱

رئیس الوزراء - اگر اجازه بفرمایید دو فقره است راجع به بجنورد که باید اطلاعاً عرض شود . وزیر داخله - پیشتر تلگراف کرده بودند که ترکمان رفته بود بطرف بجنورد و اسیر برده بود دیشب تلگرافی آمد که حکومت بجنورد با ترکمان ها جنگ کرده. ترکمان شکست خورد چند نفر اسیر هم از ترکمانان گرفته حالا عده اسرا معلوم نست ولی شکست خوردن ترکمان مسلم است وخیلی هم عقب نشسته از استرآباد هم از ترکمان یموت جلوگیری شده و بعد از رسیدن سپهدار هم اقدامی صحیح خواهد شد .

ادامه مذاکرات نمایندگان درباره مسئله دختران قوچان^۴

رئیس- پس این مسئله صورت راجع به کمیسیون شد تا وزیر مالیه بیایند .

آقا سید حسین - در باب ۶۲ زن که بغارت برده اند و در خصوص چهارصد و پنجاه اسراء قوچان چه میفرمایید؟

وزیر افخم - اطلاعی نداشتم ولی بعد که اطلاع پیدا شد وزیر داخله عزل آصف الدوله را از شاه استدعا نمودند، معزول شد و نزدیک است میآیند تحقیقات میشود .

آقا سید حسین - آفرین تحقیقاتی که باید بشود شده دیگر لازم بتحقیق نیست فقط باید آصف الدوله را جرم نموده تمام و کمال اسراء و شصت و دو نفر زن را بهر قسم میداند یا به پول باید و مساوی هم باشند گرفته برگرداند و بعد از آن باید مجازات شود تا عبرت دیگران بشود.

آقا سید حسن تقی زاده - اشتباه شده در دو ماه قبل وعده داده اند البته میخواهیم تمام و کمال اسراء و آن باقی دیگر را برگرداند. حالا میگویند تحقیقات باید بشود عزل آصف الدوله هم کاری شد علاوه بر عزل باید اینها را بهر قسم است برگرداند و بعد هم مجازات بشود.

وزیر افخم - اگر ثابت شده بود جوابی قبول نمیشد تلگراف فرموده اند بیاید.

آقا سید حسین - دیگر لازم بآمدن اینجا نیست حکم میخواهد خیانات این سه سال را ثابت بکنیم سه کرور پول غیر از اطفال برده است .

آقا میرزا محمود - جناب رئیس باید در این باب اطلاعات صحیحه تحصیل کرده ام اجازه میفرمایید که بعرض وکلا مجلس برسانم و آن اطلاعات اینست که عرض میشود در این باب دو مطلبست مطلب اول فروختن دخترها است از اهالی بجنورد و قوچان. اصل مطلب این است سال گذشته در صفحات

خراسان ملخ خوراکی شد مردم آن صفحات گرفتار قحطی و غلا شدند عریضه در این باب بخاکپای شاه مرحوم عرض کردند شاه مرحوم دستخط فرمودند که ممیز برود و رسیدگی و تعدیل بنماید

شاهزاده عین الدوله بواسطه پیشکش که از حکومت کل گرفته بود اعتنایی باین دستخط نکرد به آصف الدوله نوشت که باید مالیات دیوان وصول بشود آصف الدوله هم یک مبلغ گزافی از بابت حق خودش اضافه به آن مالیات کرده و حواله بحاکم جزء نمود حکام جزء هم مبالغ گزافی از بابت حق

^۴ حاکم آرمند قوچان آصف الدوله بجای مالیات معوقه دختران قوچانی را جمع کرده به ارامنه فروخته است. در کلیه متون قاجاری و دوره های بعد، این عمل شنیع حاکمان بجنورد و قوچان را به پای تورکمنها نوشته، آنها را مقصرو ربایندگان دختران معرفی کردند. هدف از آوردن این متن مذاکره روشن ساختن آن وقایع است. (آ.ک)

خودشان بآن جمع افزوده سخت گیری نموده از رعیت مطالبه کردند و رعایا هم لابد ناچار بفروش دخترهای خودشان تن دردادند بعضی از آن دخترها را هم به ارامنه فروخته اند .

مطلب دوم اینست که زنهای شوهردار و بچه دار مملکت ما را عمدآ به اسیری دادند اصل واقع این است که سالار مفخم بجنوردی که سالهای سال است از بابت هشتصد وکسری سوارهای خودش جیره و مواجب و علیق از دولت میگیرد فقط خدمت آن سوارها منحصر به مستحفظ آن دربندی است که محل عبور شجاع الدوله قوچانی که مرحوم شد آصف الدوله حکومت قوچان را از خانواده آنها سلب کرد یکی بملاحظه آنکه دختر شجاع الدوله زن برادر سالار مفخم خواست بخرج اولیای دولت بدهد که غیر از ما طایفه کسی دیگر نمیتواند حکومت سرحد خراسان بکند دیگر خواست بی کفایتی پسر آصف الدوله را بخرج اولیای دولت برساند مخصوصا فرستاد ترکمانهای طایفه کودکان را تحریض و ترغیب نمود از همان دربندی که عرض کردم وارد شده از خاک بجنورد عبور نموده داخل سرحد قوچان شده قریب شصت و دو نفر زن شوهردار و دختر باسیری قریب شصت نفر قریب مقتول نموده قریب پنج هزار تومان غارت مجددا از خاک بجنورد معاودت نموده بردند بعد از آنی که آن اسرا را برده بطایفه ترکمان فروخته و نصف قیمت از آن پنجاه هزار تومان اموال غارت شده را با نصف قیمت اسرا را که فروخته بسالار مفخم رد کرده (نصف لی و نصف له والله خیرالرازقین) در این باب خبر بشاهزاده عین الدوله رسید یقین کرد که ظلم بتوسط سالار مفخم باین ملت شده "مرو خان" ترکمان (مرد خان) ملقب به رشید نظام را با چند نفر سوار مامور کرد برود سالار مفخم را مجبور بکند بر اینکه اسرا را پس بگیرد ایشان هیچ اعتنائی باین حکم نمی کند الحال بنده که یکنفر از وکلاء ملت هستم عرض میکنم بنده با سایر موکلین خودم از جناب وزیر داخله اسرای ملت و مملکت خودم را تماما میخواهم و کاری باین کارها ندارم باید از آن وجهیکه از بابت قیمت اسرا و غیره گرفته شده است یا از بابت وجه نقدی سالار مفخم داده اسرای مملکت ما را که ناموس و عصمت این ملت محترم هستند پس گرفته بصاحبانشان برسد اگر جناب وزیر داخله بخواهند بدانند که این حکام جزء در آن صفحات بچه اندازه ظلم و تعدی مینمایند حکومت بجنورد و قوچان را از طرف دولت باشخاص خارج از این دو خانواده بدهد تا اینکه مردم آن صفحات آزاد باشند بعد اعلانی بشود که هرکس بدسلوکی آنها را اطلاعی که دارد بعرض اولیای دولت برساند آنوقت می بینید چه هنگامه بوده در آن صفحات چون اسرا را از خاک ایران خارج کرده اند بقوه جبریه نمیتوان آنها را پس گرفت باید همان پولهای آنها را که حیف و میل کرده اند بدهند و اسرا را بخرند .

(برای مقالات و نطق آقا میرزا محمود اعضای مجلس محترم و نظاره کنان بگریه درآمدند)

سیدالحکما - اهل یموت در استرداد حاضر هستند وقتی از دست رفتند دیگر دست ما نمیرسد.
حاجی محمد اسمعیل - ترتیب حکم با مجلس است یا وزیر داخله .

سعدالدوله - با وزیر داخله است باید از وزارت داخله باید از وزیر داخله بخواهیم حکم از برای
استرداد اسرا.

آقا میرزا ابوالحسن خان - استرداد اسرا را مجلس نمیخواهد مجلس استدعا از دولت میکند استرداد
اسرا را میخواهد .

(جمعی از وکلا مجلس گفتند صحیح است)

آقا میرزا فضلعلی آقا - نماینده وزیر داخله قبول کردند بهمین ترتیب صحبت از بیان واضح اثبات لازم
نیست .

سعدالدوله - آنوقتیکه اسرا را بردند حاکم که بود؟

آقا میرزا محمود - سالار مفخم بود پسر آصف الدوله حاکم بود ولی سالار مفخم از سرحدات
مخصوصا ترکمان را عبور دادند که اسرا را بردند.

آقا میرزا فضلعلی - اسرا را از خاک خودشان بردند؟

آقا میرزا محمود - از خاک بجنورد.

آقا میرزا فضلعلی - التفات بفرمایید مطلب معلوم شود.

آقا میرزا محمود - هر دو هم حدند.

آقا میرزا فضلعلی - اسرا را از قوچان برده اند.

آقا میرزا محمود خوانساری - از سرحد.

آقا میرزا فضلعلی آقا - پس حاکم جزء کل بود. مسئول همان حاکم است.

آقای سید محمد مجتهد - سالار مفخم میگوید آصف الدوله پول گرفته صدق و کذب را نمیدانم.

آقا میرزا محمود خوانساری - خلاف میگوید.

حاجی شیخ حسن علاقه بند - مجلس طرف است یا وزیر داخله.

آقا سید حسن تقی زاده - آصف الدوله را باید بخواهند آنجا استرداد با دولت است.

آقا سید حسین - مطلب دو تا است آنچه به فروش رفته باید آصف الدوله بدهد آنچه بغارت رفته دولت
باید استرداد نماید.

آقا میرزا فضلعلی - آنچه فروش رفته آصف الدوله باید جانش دربیاید بدهد.

آقا میرزا ابوالحسن خان - مجلس اسراء بجنورد را میخواهد طرف او هیچکس نیست طرف با دولت

است مجلس استدعا از دولت میکند بعد مجازات بآنها بدهد.

رئیس- اجمالا معلوم شد مجلس دو استدعا دارد از دولت یکی استرداد اسرا یکی مجازات از برای

اشخاصیکه مرتکب شده اند ایندو مطلب را از وزیر افخم می‌خواهیم انجام بدهند.

آقا سید محمد مجتهد - استرداد را معجلا که وزیر داخله تلگراف کند از طرف دولت آصف‌الدوله هم

همین چند روزه می‌آید کار بزرگی است باید اقدام کرد و بگویند سالار مفخم اینجاست.

آقا میرزا محمود خوانساری - ما نمیدانیم پول بدهند بخزند.

حاج محمد اسمعیل آقا - این رأی خوبی نیست پول لازم نیست بقوه جبریه باید بگیرند.

آقا سید حسن تقی زاده - مجلس استدعا میکند حق نظارت که دارد وصول اینکار را حق دارد مدت

میخواهد گفتند بیست روزه بلکه بیست ماه شد.

آقا میرزا ابوالحسن خان - مدت موقوف باشد تا ۲۰ روز درست میشود .

آقا سید عبدالله - تا بیست روز دیگر میگویند اسرا اینجا نیستند طول میکشد .

آقا میرزا ابوالحسن خان - ما نمیگوییم بعد از بیست روز اقدام بکنید ما استرداد اسرا را از دولت

استدعا میکنیم از وزیر داخله و معاون ایشان که امروز آمده اند می‌خواهیم آن تکلیف آنها است.

آقا سید عبدالله - همه روزه شما باید متواترا استدعای خودتانرا بکنید شاید بیست روز نشد ۲۰ ماه

کشید.

آقا سید حسین - گفتم باید مجلس بخواهد بهر شکل است بقوه جبریه گرفته استرداد نمایند.

دکتر ولی الله خان - بقوه جبریه که فرمودید صحیح است لکن خوی و عادت ترکمان بتطاؤل و چپاول

قرار گرفته و در این میان در حقیقت یکنوع بیع و شری شده عقیده بنده آنست اگر بهر نحوی که

میسر است پولی فراهم آورده بترکمان داده البته استرداد اسرا ممکن خواهد بود اگر چنانچه عرضی که

کردم رفتار شود یقین دارم اسرا حتی در بخارا و تمسک هم باشند پیدا خواهد شد .

(معاون وزیر داخله رفت صحبت تعدیل بمیان آمد).

ادامه مذاکرات نمایندگان درباره تورکمنهای یموت و جنگ با آنان در منطقه بجنورد، مسئله دختران قوچان^۵

رئیس- جناب دبیرالملک تشریف آوردند مطلبی دارند. تلگرافی از حکومت استرآباد در باب اسرا قوچان بوزارت داخله آمده، قرائت شود.

(تلگراف مزبور را قرائت کردند مشعر بود بر اینکه فعلا استرداد اسرا بطور خریداری و دادن وجه اسلم و اصلاح است حال تکلیف چیست؟)

میرزا محمود خوانساری- جناب رئیس عرض دارم اجازه میفرمایید اولاً آنکه نواب امیر خان سردار در این تلگراف یک سهو قلمی فرموده اند یا در روزنامه مجلس اشتباهی شده است در نطق جناب آقا سید حسین مقصود سردار مفخم لاریجانی بوده است که در این باب داوطلب شد که بدون قوه جبریه و ضرر دولت اسرا را مسترد نماید.

دیگر آنکه در صورتیکه بر تمام اولیای دولت و وکلای محترم معلوم شده است که مرتکب این کار سالار

^۵ مسئله فروش دختران قوچان که بخاطر عدم پرداخت مالیات از مردم آنجا توسط حاکم وقت صورت گرفته، در مذاکرات دوره اول مجلس شورایی نیز مطرح گردید (مذاکرات مجلس دوره اول ۲۷ آگوست ۱۹۰۷)

" میرزا سید علیخان نوه میرزا جعفرخان مشیرالدوله یکی از مأمورین چاپارخانه خراسان و عشق آباد که سابقاً مأموریت گمرکخانه سرحد یموت را داشت در نامه ای به مجلس نوشت: "خیلی اسباب رقت به جهت چاکر شد که عیال مسلمانان باین شکل اسیر دست این فرقه مردمان خونخوار باشند. **جوا شدم از شیخی خان و صاتلیق خان** (از سرداران تورکمن. آ. گ) که " شما مدتی بود که دیگر آلمانی نمی رفتید. جهت چیست که دوباره باز بنای آلمانی را گذاشتید؟" جواب دادند: " در خانه خودمان نشسته بودیم به زور ما را بردند. "گفتم: " از کجا شما این مطلب را می گوید؟" گفتند: " به موجب این کاغذ که در دست داریم. " خواهش کردم: " کاغذ را نشان بدهید". نشان دادند. کاغذی بود به خط سالار مفخم و به مهر ایشان که به خط [زبان] ترکی نوشته بودند. مقصود این بود که " شیخی خان و صاتلیق خان! شما همیشه اوقات به پدرم خدمت میکردید، چرا بعد از پدرم خدمتی بمن نمی کنید. به حاجی سبزی رئیس سواری گوکلان سپردم که راه و بلد از سرحدات بشما بدهند نزدیک قتلیش، طایفه زعفرانلو، رعیت قوچان را غارت بکنید"، ما هم پنجاه سوار شدیم، آمدیم شوقه بردی خان و باداق و مراد مرگن از سواری گوکلان که بگفته سالار همراه ما می آمد. یکنفر از آدمهای خود سالار همراه ما از قتلیش آمد، تا اینکه رفتیم قتلیش، این اسیرها را آوردیم، پنج هزار تومان نقد و چهل شتر و دو دست گوسفند، حق اشترک سالار را از خودمان دادیم، یکصد تومان هم به ورثه آدم سالار که در این شلوغی کشته شده بود دادیم". هرچه کردم آن نوشته سالار را بگیرم ندادند، گفتند: "برای روزی نگهداشتیم که اگر دولت بما سختگیری زیاد کردند نشان بدهیم. از این قسم کارها زیاد است." وزیر عدلیه وقت فرمانفرما بهنگام سخنرانی در مجلس: "همینطور که از آن طرف می آمدند اسیر میزدند، از این طرف هم می رفتند و به غارت می آوردند و این مطلب معمول بود". (از کتاب حکایت دختران قوچان، افسانه نجم آبادی، نشر باران استکلم، ۱۹۹۶، ص ۲۱)

مفخم بجنوردی است از فرار تحقیق صحیح سالار مفخم بجنوردی، ترکمانهای طایفه یموت را به اینکار دعوت و تشویق نموده وارد خاک بجنورد کرده سیورسات و بلد راه داده و دستور العمل به آنها داده وارد سرحد قوچان کرده بعد از کشتن چند نفر اشخاص و غارت پنجاه هزار تومان اموال و بردن شصت و دو نفر زن به اسیری دوباره بخاک بجنورد و از آنجا به محل خود رفتند بعد از فروش اسرا و اموال غارت شده نصف تمام آن وجه را به سالار مفخم دادند و دو نفر از آن اسرا معلوم شد از اهل بجنورد هستند آنها را گرفته بلاعوض به صاحبانش رد کرده حال چه ضرر دارد همین وجه را از خود سالار مفخم گرفته بدهند و اسرا را استرداد نموده به صاحبانش برسانند و مجازات سالار مفخم را هم که مرتکب این فعل شنیع شده بموجب قانون محمدی (ص) بدهند لیکن آن دخترهاییکه از قوچان و سایر جاها فروخته اند باید آصف الدوله و شجاع الدوله قوچانی از عهده برآیند ربطی باسرای قوچان ندارد.

آقا میرزا فضلعلی - چند روز قبل مذاکره این مطلب در مجلس شده تمام شد حال ببینیم وزارت داخله چه اقدامات لازمه خواهد نمود.

دوره ۱ جلسه ۱۸۴ شنبه ۲ شوال ۱۳۲۵ برابر با ۱۹۰۷/۱۱/۰۸

تلگراف از استرآباد درباره شورش تورکمنهای استرآباد و خراسان بعلت عدم دادرسی به شکایات شان

حاج میرزا علی آقا - درباب استرآباد خبر خوشی آمده بود .
رئیس - بلی تلگرافی آمده بود قرائت شد .

حاج میرزا علی آقا - پس خوب است اظهار امتنانی از انجمن و علماء آنجا و اشخاصیکه در اینموقع همراهی کرده اند بشود و از قراری هم که گفته شد یک عریضه سابقاً از ترکمانها عرض شده بود چون جواب آنها داده نشد اسباب یأس آنها شده است .

رئیس - همچو کاغذی نیامده است یا اگر آمده است بنده ندیده ام (تلگرافی از طرف انجمن محلی بجنورد قرائت شد مشعر بر اینکه ایل یموت وگو گلان متفقاً بنای چپاول را گذاشته حکومت محل از برای تأمین آنجا رفته و یکهزار سوار قریه ده را غارت نموده اند بایست هر چه زودتر امنیت داده شود که اشکالات فوق العاده فراهم نیاید.)

حاجی سید باقر - از قرار کاغذی که دیروز پسر عین الدوله از او ارائه داد نوشته بود که من حاضر

هستم که با تمام قوای خود بروم استرآباد را امن کرده از آنجا هم بروم سرحد ارومی جلوگیری نمایم در این صورت که این شخص اینطور حاضر است چرا جواب بایشان نمیدهید .
رئیس التجار - شاهزاده عین الدوله از شخص خود که قوه ندارند هر چه هم باید از قوای ایشان ببینیم در این مدت سه سال در طهران دیدیم .

رئیس- اینکه شاهزاده عین الدوله تلگرافی کرده بودند تلگرافی بود رسمی ما هم در جواب اظهار امتنانی کرده ایم و اینکه ایشان بروند به استرآباد و تبریز این رأی با وزارت داخله است نه بامجلس و آنکه گفته شد جواب داده شود البته اظهار امتنان و تشکر خواهد شد وایشان هم همانطور که سایرین همراهی کردند خواهند فرمود درخصوص استرآباد هم یا باید نصرالسلطنه برود یا نرود هر کدام باشد با وزارت داخله است از مراتب کفایت شاهزاده عین الدوله من کاملاً مسبوق هستم البته در موقعیکه وجود ایشان لازم شده اطلاع داده میشود .

آقای حاجی امام جمعه - این مطلبی که حاج میرزا علی آقا اظهار داشتند این است که عرض میکنم در چندی قبل برحسب اظهار یکی از اهالی استرآباد، ترکمانان عریضه به مجلس عرض کرده بودند و جواب به آنها داده نشده این است که مایوس شده اند و حال آنکه امروز لازم است که خیلی از آنها ترغیب و تحریص شود که اقدامات و اهتمامات کافیه بکنند دیگر اینکه نمیدانم حکام میتوانند امروزه در این مواقع دست بهم داده جلوگیری نمایند یا خیر مثلاً امروز باید حکومت خراسان با حکومت استرآباد دست بهم داده جلوگیری کنند و قوای خود را بهم برسانند.
رئیس- این خوب رأیی است باید به وزیر داخله اخطار شود که اقدام نمایند.

دوره ۲

دومین دوره قانونگذاری پس از يك سال و ۴ ماه و ۲۱ روز فترت در تاریخ ۲۴ فروردین ماه ۱۲۸۸ خورشیدی مطابق با دوم ذیقعه ۱۳۲۷ افتتاح و به دنبال اولتیماتوم دولت روس در ۳ دیماه ۱۲۸۹ منحل شد.

وکیل طایفه جعفربائی

از طرف جعفربائیهها آدینه محمدترکمان تاجر مخصوص گموش تپه به وکالت ایلات منتخب شده، ماهی صدتومان بها و بدهند، هفتم ماه جنواری قضات جعفربائی به شهرآمده درانجمن مذاکره رفتن آدینهمحمد را نمودند. مشارالیه بهطهران باید [برود] قراری بهجهت شرارت ایلات و رفعگدورت بین ولایت و تراکمه بشود. عجلتاً قراری دراین باب داده شد. ده روز دیگر آدینه محمد به وکالت ایلات تراکمه بهطهران می‌رود.

"مخابرات استرآباد"، مقصودلو، جلد اول ص. ۱۷۹

دوره ۲ جلسه ۴۸ - شنبه ۲۴ فروردین ماه ۱۲۸۸ برابر با ۰۵/۰۲/۱۹۱۰

بررسی اعتبارنامه آدینه جان آخوند یارعلی^۶

مجلس سه ساعت و نیم قبل از غروب منعقد گردید معاضد الملک صورت مجلس جلسه قبل را قرائت کرد.

رئیس. ملاحظه هست؟ (گفتند خیر) رئیس که آقای
مستشارالدوله باشد صورت مجلس را امضاء نمودند.
راپورت شعبه دوم در خصوص رسیدگی به اعتبارنامه آدینه
محمد خان قرائت شد مبنی بر اینکه به موجب دو طغرا تلگراف
امیر اعظم و تصدیق انجمن نظار استرآباد انتخاب آدینه محمد
خان به موجب نظامنامه شده است.
رئیس. در این خصوص مخالفی نمی بینم معذالک لازم است رأی

بگیریم موافق این راپورت هر کس نمایندگی ایشان را تصویب میکند قیام نماید. (به اتفاق قیام نمودند).
اسدالله میرزا. بنده لازم میدانم دو کلمه از ورود ایشان اظهار مسرت و خوشبختی بنمایم زیرا ورود
ایشان ورود ایل جلیل تراکمه است، ورود ایل تراکمه در مجلس اتحاد و اتفاق در اسلام و استقلال
مملکت است و ضمناً لازم میدانم در این مجلس مقدس و کبری تشکری از نواب و آلا آقای امیراعظم
بنمایم که در واقع اقدامات ایشان موجب همه قسم رضایت از ایشان است که زحمت کشیده و نماینده
تراکمه را صحیحاً انتخاب کرده فرستاده است.

دوره ۲ جلسه ۱۰۸ - شنبه ۱۷ جمادی الثانی ۱۳۲۸ برابر با ۰۶/۲۶/۱۹۱۰

(آقا مرتضی قلیخان تلگراف واصله از گنبد قابوس را که از طرف روسای یموت و گوگلان و جعفریای و
غیره مشعر بر اظهار اطاعت و انقیاد در اوامر مطاعه مجلس مقدس و همراهی در استحکام مبانی
مشروطیت و حفظ استقلال ایران که در خاتمه زنده باد پادشاه اعلیحضرت سلطان احمد شاه پابنده

^۶ آنناجان آخون تولد ۱۲۶۰ - باش یوسقا. "اول پارس دیلیبی اونگات بیلآردی، مجلسه گیرندن سونگرا فرانسه دیلیبی-ده
اؤورنیپ باشلآدتر، اول غاتی بانتر هم هوشگار آدمئی، تۆرکمترلینگ حاق- حقوق ننگ غوراغنا چنقباردی، کوپ
سالغنت سالنماغنا قارشندی، محمدعلی شانی أسگرمزدی، کؤمیشدپا کلن ماحالی آنناجان آخون پادشاننگ یانننا
بارمادی، رضا شاه تۆرکم صأحرانی باسنپ آلمازی ننگ اؤنگ یانی آنناجان آخون آرادان چنقدی، باسدشلیری اونگا «آنا
شیطان» دیردیلر (از کتاب تورکمترلر تاریخی، ع. اهنگری).

بود مجلس مقدس شورای ملی جاوید باید استقلال و ایرانیان اظهار حسیات خود را کرده بودند قرائت کردند.^۷

ادیب التجار. یکی از لوازم قدردانی که لازم است از طرف مجلس شورای ملی شود و تشکراتی است که در این مقام رسی باید از آقای امیر اعظم که با این عزم راسخ و مردانگی و فتوتی که اظهار کردند به توسط وزارت جلیله اقدامات کرده و با اخذ نتیجه این طور تلگراف کرده اند، بشود و همچنین از روسای طوایف به یموت و غیره که با یک همت مردانه در ضمن این تلگراف اظهار مساعدت و همراهی خود را کرده اند خیلی مناسب است که از طرف مجلس مقدس شورای ملی نسبت به آنها یک اظهار قدردانی بشود.

سلیمان میرزا. از روسای یموت که الحق و الانصاف ما را خوشحال کردند و فهماندند که تنها شهر نشینان اهالی ایران از برای رفع تعدی اقدام ندارند بلکه چادر نشینان و ایلات و عشایر آنها هم که سابقاً میتوانستند درباره آنها بعضی لغات ناشایسته استعمال کنند مثلاً بگویند اینها وحشی هستند یا اینکه ترتیبات جدید ما را دوست ندارند در این مقصد همراهند و حالا بر تمام عالمیان ظاهر گردند که ما هم همه جور از برای تجدد و خدمتگزاری به این اساس مقدس حاضریم و همه قسم همراهی میکنیم بنابراین بنده عرض میکنم همین طوری که خوانین محترم ترکمان دوام و ثبات این اساس را خواسته اند ما هم باید بگوئیم پاینده باد اتحاد این خوانین محترم برقرار باشد بر خدمتگزاری و همیشه باید اظهار تشکرات کامل از همراهی این قسم از روسا بنمائیم تا سایرین اظهار امتنان بنمایند.

^۷ "سواد (رونوشت) تلگراف عموم طوایف تراکه.

طهران. توسط جنابان معاضد السلطنه و آدینه محمدخان وکیل محترم تراکه!

پیشکار (ریاست) رفیع مجلس مقدس شورای ملی صالحها عن الحدثن.

ما عموم طوایف یموت و گوکلان آبا و جدا با تحمل تمام مشقات صحرائشینی و حرمان از نعمهای مرکزی. خود را در این سرحد سپر بلایات اجانب داشتیم. ما چهل هزار خانوار ترکمن با بازوهای قوی و شمشیرهای آخته برای استحکام بنای مشروطیت و تقویت این اساس مقدس سر بر کف دست گرفته. حاضریم که همراهی از مصادرا امور این سلطنت مشروطه صادر شود با جان و دل فرمانبردار و متفقا فریاد می زنیم: زنده باد پادشاه مشروطه سلطنت احمد شاه. جاوید باد مجلس میعوثان ایران. باقی باد ایران و ایرانیان.

امضای خوانین طوایف یموت و گوکلان. تقریباً پانصد نفر"

منبع: روزنامه "اتفاق کارگران" بتاريخ ۱۸ جمادی الثانی ۱۳۲۸ (۱۹۱۰/۰۶/۲۷) سال اول. شماره اول

دوره ۲ جلسه ۱۱۲ صورت مشروح روز سه شنبه ۲۷ شهر جمادی الاخر ۱۳۲۸

تقاضای دو ماه مرخصی از طرف آدینه جان آخوند

عریضه از طرف آدینه محمد خان نماینده ایل جلیل ترکمان قرائت شد مشعر بر اینکه در ابتدای حرکت از گومیش تپه به واسطه تعجیلی که حکومت میکرد به امورات خودم نتوانستم رسیدگی کنم به این واسطه رشته امورم از هم گسیخته و مختل شده استدعا دارم از طرف مجلس اجازه دو ماه مرخصی مرحمت شود که مسافرت نموده هم اصلاح امور خویش را بنمایم و هم سرکشان یموت و گوگلان را نصیحت نموده فواید مشروطیت و عدالت را برای ایشان بیان نمایم و به یک مسافرت دو مقصود را انجام داده مراجعت نمایم. (راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی نیز در این خصوص قرائت شد کمیسیون تقاضای ایشان را تصویب کرده بود).

افتخار الواعظین. بنده حضور یکی یکی از آقایان وکلا را کمال اهمیت میدهم مخصوصا وکلای ایلات، خصوصا آقای آدینه محمد خان بنده تصور میکنم بودنشان در مجلس خیلی لازم تر و نافع تر است از اینکه در خارج تشریف ببرند و اقدامی نمایند و اگر کاری دارند ممکن است به توسط مکتوب اصلاح نمایند.

اسدالله خان. بنده هم وجود وکلای تمام ولایات را در مجلس کمال اهمیت میدهم بصیرت دارد به این واسطه اگر دو هفته این مسافرت خودشان را به تأخیر بیاندازند تا ببینیم کار آنجا چه قسم میشود البته خودشان هم در ملت خواهی قبول خواهند کرد.

معاذ السلطنه. آدینه محمد خان حالا نمیخواهند بروند و تقریبا همان طوری که گفته شد اگر هم اجازه داده شود دو هفته دیگر حرکت خواهند کرد ولی مجبورند بروند و رفتنشان را هم خیلی مفید میدانم که هم به امورات شخصی خود رسیدگی کنند و هم کارهای استر آباد را همان طوری که در عریضه خودشان شرح داده اند اصلاح نمایند و در خصوص واقعه استر آباد و گوگلان موافق تلگرافی که از امیر اعظم کرده بود به رئیس الوزرا و وزیر جنگ و یک صورتی هم برای بنده فرستاده بودند که حالا حاضر است از آن معلوم میشود که جنگهای زیاد و فتوحات بزرگی کرده است و با توبه‌های شیندل سرکشان و آن عده که جمع شده بودند متفرق کرده غیر از یک سردار که خان میگویند بیرق سفید بلند کرده و امروز فردا کار آنجا هم تمام میشود و واقعا از امیر اعظم باید اظهار امتنان نمود که واقعا خیلی خدمات شایانی کرده است.

افتخار الواعظین. پس امروز خوب است رأی گرفته شود تا اینکه کار آنجا تمام شود آن وقت اگر

بخواهند برای تفرج و اصلاح کار خودشان بروند ثانیاً مطرح شده رأی گرفته شود.
رئیس. در این اظهار آقای افتخار الواعظین مخالفی که نیست؟

دوره ۲ جلسه ۱۸۱ شنبه ۲۳ ذی القعدة ۱۳۲۸

غائبین جلسه قبل: آقا سید حسین اردبیلی، آدینه محمد خان، دهخدا ...

دوره ۲ جلسه ۱۹۷- پنجشنبه شهر محرم الحرام ۱۳۲۹/۱۹۱۱

راپورت معاضد السلطنه معاون مجلس در مورد تحریکات مرتجعین در بین تورکمنها، به آشوب کشیدن منطقه با کشتار تورکمنها و عدم دادرسی دولت به شکایات تورکمنها (آدینه جان آخوند یارعلی در این موارد سخنرانی نکرده است)

معاضد السلطنه. من نمی‌توانم اسم ببرم برای آنکه مطالب جلسات خصوصی شما در روزنامه جات "نویه ورمیا" و روزنامه جات لندن طبع و نشر می‌شود... دو مرتبه جمع می‌شوند آنجا و صداها بلند می‌شود و به این تفصیلاتی که ما می‌بینیم در همه جا و در همه ولایات دارند کار می‌کنند و کرده‌اند و هی هر روزه انتشار میدهند که فلان کس آمد... محمدعلی میرزا آمد... در صورتی که او در وین بود از آنجا رفت به ایتالیا و الان در پاریس است... از طرف دیگر می‌بینیم که در اغلب جاها مثل استرآباد که اول هم عرض کردم که چندین سال بود که قشون زیادی به آنجا فرستادند و دولت مبلغ زیادی خرج آنها می‌کرد و اشخاص بزرگ مثل سپهدار اعظم و علاء الدوله برای انتظام آنجا میرفتند در این دوره مشروطیت ترکمانها از نهایت تمکین و اعتمادی که نسبت به این دولت جدید داشتند هیچ اقدام خلافی نکردند و در هر اتفاقی که برای ایشان افتاد ملتجی به دولت می‌شدند و از دولت چاره کار خودشان را می‌خواستند و از طرف دولت هیچ اقدامی نشد تا اینکه قونسول استرآباد با یک عده قزاق رفته است کومیش تپه و شش هزار و سیصد تومان از اهالی پول گرفته است برای قتل یک نفر قزاق، که قاتل آنها خود رعیت روسی است و الان در چکوش اردو حبس روسها است... بعد دیدند به این ترتیبات نمی‌شود آنجا را بهم بزنند و همه جا را ممکن است دست اندازی بکنند جز در استرآباد. قریب یک سال است که در استرآباد دو نفر هستند که به عنوان محمدعلی میرزا کار میکردند که یکی "آدینه محمدیار" بود و یکی هم یکنفر دیگر که اینها بعضی ساعت‌های طلا و بعضی باروت و فشنگها می‌آوردند و به تراکمه می‌دادند و در این صورت در این مدت این مطالب به وزارتخانه‌ها اطلاع داده شد و هیچ جلوگیری

نکردند و هیچ اقدامی تا بحال نشده است در صورتی که می‌توانستند آنجا مأمورهای مخفی بفرستند و تحقق کنند که این ساعت‌های طلا و تحفه‌های دیگر از طرف کی به آنها داده می‌شود ولی ترکمانها چون مسبوق بودند آگاهی داشتند و از ترتیب هیچ زیربار آنها نرفتند و هیچ اعتنائی به خیالات آن اشخاص و محمدعلی میرزا نکردند و جوابهای صریح دادند بعد از آنکه مفسدین مایوس شدند از اینکه آنها را به حرکت درآورند و یاغی دولت بکنند آمدند و تحریک کردند و چند نفر ترکمن، که سه نفرشان در جنگل مشغول هیزم‌شکنی بودند کشتند و چند نفر دیگر را هم زخمی کردند و ترکمنها باز به دولت التماس کردند که حکومت بفرستند و دولت باز هیچ اقدامی نکرد در صورتی که آنها به دولت تلگراف کردند و التماس کردند که "قاتلین ما را بگیرید یک تنبیهی از آنها بکنید که ما بتوانیم به آسانی زندگانی بکنیم ما از تلافی عاجز نیستیم ولی می‌خواهیم متمرّد دولت نباشیم" باز از طرف دولت هیچ اقدامی نشد و امروزیک تلگرافی رسیده که بازینج، شش ترکمان که به جنگل رفته بودند چند نفر دیگر از آنها را کشتند بعد دیدند با این چند نفر دیگر آنها را که کشتند نتیجه نگرفتند باز یک چند نفر دیگر را کشته‌اند که نتیجه بگیرند و یک عده قشون خارجی را به آنجا دعوت بکنند باز هیچ اقدامی نشد در خصوص خراسان هم عرض کردم که هشت ماه بود حاکم نداشت و تازه حاکم رفته است در صورتی که اگر در این مدت هشت ماه حاکم میرفت بنده یقین دارم آن اتفاق که افتاد واقع نمی‌شد و این قشونی را که به آنجا وارد کردند وارد نمی‌کردند همینطور راجع به لرستان... شخصاً تکلیف خود را بهتر میدانم.

دوره ۲ جلسه ۲۲۴ بتاريخ پنج‌شنبه ۱۴ ربیع الاولی ۱۳۲۹ برابر با ۱۵ مارچ ۱۹۱۱
نطق رئیس تلگرافخانه وحید الملک: ... آیا این موافقت را اتفاق سه گانه آلمان و اطربش و فرانسه ملاحظه می‌کنید با این که فی الحقیقه با یک حالت وحشتناکی به آن نگریسته و این ائتلاف را منافی استقلال مملکت می‌دانید آیا دولت خبر دارد که شیخ خزعل خان- وزیر داخله- دولت قبل از این که دست به کار بزند نمی‌تواند طرف این اعتراضات واقع بشود.

آدینه محمد خان- شما در پروگرام حرف بزیند شیخ خزعل خان (را) چه کار دارید.

وحید الملک- شما حق ندارید این اعتراض را به بنده بکنید.

آدینه محمد خان- شما هم حق ندارید این حرف‌ها را بزیند.

رئیس به آدینه خان- اخطار می‌کنم به جناب عالی که در ضمن نطق در پروگرام نباید استیضاح

خواست.

دوره ۲ جلسه ۲۵۸ - شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۳۲۹ برابر با ۱۰ می ۱۹۱۱

نایب رئیس. آقای آدینه محمد خان راجع به قتل اهالی استر آباد سئوالی داشتید ؟
آدینه محمدخان. سئوال بنده درمورد مقتولین تراکمه بود. ششماه از این هشت نفر...^۸

دوره ۲ جلسه ۳۰۸ روز ۳ شنبه ۲۳ شوال ۱۳۲۹ برابر با ۱۷ اکتبر ۱۹۱۱

درباره تعیین نماینده برای مجلس از میان ایلات

معزز الملک - اخطاری دارم ماده (۱۴) نظامنامه انتخابات را بخوانند (ماده مزبور به عبارت ذیل قرائت شد)

ماده ۱۴ - ایلات عمده موافق حوزه بندی انتخابات هر کدام یک نماینده مستقیماً به عضویت مجلس شورای ملی می فرستند و سایر ایلاتی که اسم آنها برده نشده در عضو هر حوزه که هستند رأی خواهند داد.

ایلات مجدداً با اصلاحی که شده قرائت می شود. (به عبارت ذیل قرائت شد)

ایلات پنج نفر. بختیاری یک نفر - شاهسون یک نفر - ترکمان: یموت - گوگلان - یک نفر - قشقائی یک نفر -

ایلات خمسہ فارس یک نفر - مرکز حوزه انتخابیه به تعیین وزارت داخله.

رئیس - رأی می گیریم به این ترتیب که خوانده شد آقایانی که تصویب می کنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

دوره ۳

این دوره، پس از سه سال فترت در تاریخ ۱۴ آذرماه ۱۲۹۳ خورشیدی مطابق با ۱۷ محرم ۱۳۳۳ توسط احمد شاه قاجار افتتاح گردید. دوره سوم مجلس شورای ملی به علت شروع جنگ جهانی اول بیش از يك سال دوام نیافت.

راجع به نمایندگی **آوغان قاضی** از **تورکمنهای کومیش تپه** در **مجلس سوم در سال ۱۳۳۳/۱۹۱۵** معلوماتی کسب نشد.

دوره ۴

دوره ۴. جلسه ۱- اول تیرماه ۱۳۰۰

راپورتی است راجع به نمایندگی آدینه جان آخوند از ترکمان. آقای امیرناصر به مضمون ذیل قرائت نمودند:

شعبه سوم به دوسیه (پرونده) اعتبارنامه نماینده طوائف ترکمان یموت و گوگلان رسیدگی نمود. در دوسیه انتخابات مزبوره ترتیبات معموله صورتمجلس موجود نبوده، حکومت استرآباد تلگرافاً بوزارت داخله اطلاع میدهد که آدینه جان آخوند با اکثریت ۵۹۱۶ رأی بنمایندگی تراکمه منتخب گردیدند. چون جریان انتخاب ترکمان بطور ساده و بدون دسیسه و آرایش بود و شکایتی نیز نرسیده است لهذا شعبه نمایندگی آقای آدینه جان آخوند را از طرف ایلات یموت و گوگلان صحیح میدانند. رئیس. رأی میگیریم آقایانی که نمایندگی آدینه جان آخوند را تصویب مینمایند قیام کنند (جمعی قیام نمودند). تصویب شد.

دوره ۵

پنجمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۲۲ بهمن ماه ۱۳۰۲ خورشیدی مطابق با ۵ رجب ۱۳۴۲ افتتاح شد. در این دوره بود که سلطنت قاجاریه منحل شد و مجلس مؤسسان در ۲۱ آذرماه همان سال سلطنت را به پهلوی داد. مجلس پنجم در تاریخ ۲۲ بهمن ۱۳۰۴ خاتمه یافت.

دوره ۵ (۲۲ بهمن ماه ۱۳۰۲) جلسه ۱۳۰ یکشنبه چهارم حوت (اسفند) ۱۳۰۳

در این دوره نماینده از تورکمنصحرا در مجلس حضور نداشت.

راجع به سرکوبی تورکمنها و تشویق رضاخان برای عملیات نظامی

رئیس- آقای دامغانی (اجازه)

شریعتمدار دامغانی- دولت آقای سردار سپه (رضا خان) با استظهار باتفاق آقایان نمایندگان می تواند وظایف خود را انجام دهد اینهم یک نعمتی است که کمتر در ادوار گذشته و ممالک دنیا سابقه داشته داشته... اگر اندک توجهی نسبت بقسمت شمال یعنی بحاشیه بحر خزر و صحرای ترکمان بفرمایند خیلی بموقع است.

(بعضی از نمایندگان- صحیح است) زیرا ایشان با آن فعالیت ذاتی که دارند نفوذ حکومت مرکزی را در تمام اقطار این مملکت تثبیت کرده اند فقط جائی که باقیمانده همان یک قسمت صحرای ترکمان است که همیشه مثل یک بلدی مبرمی در حواشی شاهرود خراسان ظاهر میشوند و مخصوصاً زوار حضرت ثامن الائمه را صدمه میزنند و اذیت میکنند و اغلب مثل سیل متراکم میشوند و تصور میکنم با یک اندک توجهی موفقیت حاصل شده و کاملاً حل این قضیه بشود و نفوذ حکومت مرکزی را در اینجا منتشر و تثبیت کنند. اگر در این موقع که ملت قدرشناسی از زحمات آقای سردار سپه کرد مجلس هم کاملاً نظر موافق دارد این استفاده را ما اهالی آنطرف نکنیم تصور نمیکنم دیگر یک همچو موقع باین مناسی پیدا شود باین جهت خواستم تذکر بدهم که آقای سردار سپه یک خدمتی بزوار حضرت ثامن الائمه در این قسمت بکنند و نفوذ حکومت مرکزی را مثل سایر اقطار این مملکت در صحرای ترکمان تثبیت نمایند.

رئیس- آقای شوشتری بفرمائید:

شوشتری- یک قسمت از عرایض بنده را آقای شریعتمدار دامغانی فرمودند. وضعیات و حالات و اخلاق تراکمه که قبلاً معلوم بود لیکن اخیراً شروع به کارهایی کرده اند که الزام کرد آقای دامغانی یا بنده را که از مجلس شورایی و هم از دولت درخواست کنیم بطوری که دولت نفوذش را در اقطار مملکت و جاهای بعیده تثبیت کرده و قوه تأمینیه کاملاً در همه شهرها حکمفرما شد. آنجا را هم مثل سایر شهرها در نظر گرفته و یک ترتیباتی برای آنجا بدهند. از عملیات تراکمه اغلب آقایان اجماًلاً مستحضرند و لیکن بنده مفصلاً میدانم و بطوریکه پارسال شش ماه خودم در محل بودم و تفتیش کرده ام اگر قسمتی از آنرا بمجلس شورای ملی تذکر بدهم حقیقتاً باعث رقت و گریه آقایان است اینست خلاصه اش در حکومت امیر احتشام در مدت شانزده ماه سیصد و هفده نفر از اهالی

شهر استرآباد و اطراف استرآباد بدست تراکمه مقتول شدند- در حکومت آقای ظهیرالملک در صورتیکه مدت زیادی هم طول نکشید متجاوز از صد و چند نفر باز بدست تراکمه مقتول شدند.

آقای شریعتمدار فقط راجع بزوار حضرت ثامن الائمه صلواہ اللہ علیہ و آلہ، تذکر دادند که در یک قسمت از چند قسمت صحرای ترکمان زوار دوچار فشار هستند و لیکن اهالی رامیان - فندرسک- کتول دہات ملک حاجی لر و سایر نقاط مازندران و استرآباد و تمام سواحل بحر خزر دوچار و (عرض می کنم) مبتلای زحمت و فشار و قتل و غارت در هر جهت هستند و تصور می کنم بطوریکه آقای سردار سپہ (رضاخان) و مجلس شورا یملی که امروز (عرض میکنم) با یک توحید مساعی کاملاً برای بسط و توسعه نفوذ دولت و ملت در تمام مملکت نظر داشته و دارند.

(عرض می کنم) مجلس شورای ملی بایشان تذکر بدهند که حتماً از همین امسال شروع بفرمایند تا شاید این یک قسمت از اهالی این مملکت هم از نعمت امنیت بهره مند شوند.

دوره ۵ جلسه ۱۶۴ سه شنبه بیست و دوم اردیبهشت ۱۳۰۴

(ادامه بحث مربوط به مسئله تورکمنها و تحریک و تشویق دولت به سرکوبی آنها)

نطق نماینده ساری و مدیرمسئول روزنامه "ایران" احمدرضا تجدد شیخ العراقرین زاده مبنی بر تحریک احساسات نمایندگان در ارسال سریعتر قشون بر سر تورکمنها

شیخ العراقرین زاده - تلگرافات و مکاتبی که از چندی قبل باین طرف از مازندران و تنکابن رسیده است مرا وادار کرد که بیایم این جا و مختصری از اوضاع آنجا را به عرض نمایندگان برسانم و ضمناً از موقع استفاده کرده در موقعی که آقای کفیل وزارت داخله تشریف دارند از ایشان سؤال کنم نسبت باین وضعیاتی که اخیراً در مازندران و حدود شمال پیدا شده است چه تصمیمی اتخاذ کرده اند؟

از چندی باین طرف از مازندران و استرآباد یک سلسله مراسلاتی می رسد که در صحرای استر آباد یک تبلیغات و یک اقداماتی که ممکن است برعلیه دولت و مملکت ایران تمام شود شروع شده^۴ و از نقطه نظر باین که ما اطمینان داشتیم دولت در هر حال مراقب هر گونه تبلیغاتی است که بر ضد مملکت می شود یقین داشتیم که در این مورد هم نهایت کوشش و مراقبت را کرده اند که این تبلیغات سرایت

^۴ منظور ناطق جنبش جمهوریخواهی تورکمنها برهبری عثمان آخون می باشد، که نماینده مذکور از آن بنوعی خطر تجزیه ایران را می خواست تداعی کند.

پیدا نکند و بر علیه دولت و مملکت ایران تمام نشود متأسفانه اخیراً مطابق تلگرافاتی که آمده است و یک قسمت از آنها هم بمجلس شورای ملی مخابره شده است یک قسمت هم در نزد آقایان وکلای مازندران موجود است یک عده از اشرار ترکمن همانهایی که ممکن است در تحت یک تاثیرات سوئی واقع شوند یا یک پروپاگاندهائی^{۱۰} در آنها مؤثر واقع شود شروع به یک حملاتی به حدود شمال کرده اند در قسمت گمش تپه - قره تپه جیک رود فرح آباد و مشهد سر در آنجاها لوتکاهای^{۱۱} ترکمن که هر یک دارای صد یا پنجاه نفر است می آید وارد می شود و اشخاصی را که آنجا هستند زن و مرد یا می کشند یا برمیدارند همراه خود می برند حالا این وضعیات بسایر حدود هم تجاوز کرده است بنده در این خصوص اطلاعی ندارم این عمل در این وقت و در این موقعی که آقای رئیس الوزراء (رضاخان) زما م دار امور هستند در ابتداء چندان مهم بنظر نمی آید زیرا از بزرگتر از این ترمدها و عصیانها جلوگیری و خاموش شد ولی بنده می خواستم در این مورد سؤال کنم که آیا دولت در قبال این حرکات کوچکی که امروز یک اثرات سوئی در حدود شمال کرده چه اقداماتی کرده است؟

زیرا معتقدم که اگر خدای نکرده جزئی مسامحه شود دامنه این مسئله توسعه پیدا می کند و تصدیق می فرمائید مردمی که در کناره نشسته اند اینها همیشه دیواری هستند که مملکت را از هر گونه تعرض مصون داشته اند و این بیچارهها همیشه باید مورد توجه واقع شوند اینها مال و عرض و ناموس و کلیه دارائیشان در معرض هر گونه دست اندازی است حالا در این زمینه آیا دولت یک اقدامات مؤثری کرده و در صدد هست که قوای کافی بآنجا اعزام نماید و از این هرج و مرج جلوگیری کند یا خیر؟ اگر آقای کفیل وزارت داخله مطلع هستند بنده مقتضی میدانم جوابی باین سؤال بنده بدهند.

معاون وزارت داخله - تقریباً از یک سال قبل راپورت هائی راجع بیک جنبش هائی که در تراکمه بود میرسید ولی البته آن قدر جالب اهمیت نبود و دولت هم مثل این که همیشه در نظر دارد و در هر قضیه ابتدا نمی خواهد بقوه قهریه با آن قضیه مواجه شود البته تعلیمات و احکامی برای جلوگیری از بعضی حرکات داده می شد و مؤثر هم بود. تا این اواخر ابداً اقدامی که موجب نگرانی باشد و سلب امنیت بکند رخ نداد مگر چندی قبل در حدود راه خراسان یک وقایعی اتفاق افتاد که یک وقایع اتفاق و انفرادی بود مثل این که از سوابق ایام هم می شد. گاهی ترکمنها به راه تجاوز می کردند از یک خطوطی و آن هم با یک اقدامات فوری رفع شد و امنیت کاملاً برقرار می شد. از چند روز قبل که از اواسط اردیبهشت باشد راپورت هائی می رسد که یک دفعه تراکمه شروع به حرکت کرده اند و بالوتکا (قایق)ها

^{۱۰} منظور وی تبلیغات بلشویکها در بین تورکمنهاست

^{۱۱} قایق

آمده اند به سواحل مازندران ولی نه تنکابن در قسمت اولی مازندران و از طرف دیگر هم در حدود بجنورد و یک جنبش هائی کرده اند در این خط یک دفعه یک شرارت هائی ظاهر شده است این وقایع تقریباً از یک هفته قبل یعنی از ۱۵ اردیبهشت شروع شد و بدون فوت وقت از طرف دولت برای جلوگیری اقدامات کافی شد. از اعزام قوا و حتی فرستادن طیارات برای این که البته دولت که همیشه در صدد است یک وقایعی را ابتدا به طور ملامت و با احتراز از مصادمه و خون ریزی جلوگیری کند. وقتی که موجب تجری اشرار شد آنوقت دیگر قابل تحمل نیست و وظیفه دولت این است که با مؤثر ترین وسیله با کمال فوریت جلوگیری کند و اشرار را قلع و قمع کند این بود که از یک هفته قبل دولت اقدام کرد. چون دید دیگر مورد تامل نیست و باید اقدام قطعی بشود وزارت جنگ مشغول اقدامات بودند و راپرت هائی (گزارش) هم به وزارت داخله رسید و به وزارت جنگ ارجاع و موافق اطلاعاتی که داده شد هم قوای نظامی و هم طیاره فرستاده شد و در تمام خطوط شروع کردند به جلوگیری از تجاوزات تراکمه و امیدوارم همین دو سه روزه راپرت های خیلی امید بخشی که انتظار می رود راجع به تأمین آن حدود و دفع اشرار برسد و به استحضار آقایان نمایندگان محترم برسد این حرکتی که ترکمن ها کرده اند (یعنی عده ای از آنها) و تجاوزاتی که کرده اند بنده تصور می کنم از نقطه نظر دفع شرارت البته مستلزم اقدام خیلی فوری است چنانکه شد اما از نقطه نظر نگرانی هائی که نماینده محترم عنوان کردند میتوان عرض کنم که نظیر این وقایع چند دفعه دیده شده و در تمام موارد ملاحظه شده است که یکطوری که مطلوب آمال ملی و مستلزم حفظ امنیت و مصونیت مملکت بوده و اقدام شده و نتیجه هم گرفته شده است در این مورد هم به همین منظور و انتظار آقایان می توانند مطمئن باشند اقدامی که مستلزم حفظ امنیت مملکت و وحدت ملی و تابعیت ایران است در نتیجه اقدامات نظامی که شروع شده است حاصل خواهد شد و کاملاً امیدوارم به زودی نتیجه اقدامات را به عرض مجلس برسانم. رئیس - آقای دولت آبادی هم سؤالی داشتند.

دوره ۵ جلسه ۱۶۶ شنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۳۰۴

ادامه بحث راجع به شورش تورکمنها

رئیس - نسبت به صورت مجلس معارضی هست یانه؟ (گفته شد خیر) رئیس - آقای آقا شیخ جلال (اجازه) آقا شیخ جلال - من چون سیاست استتار را منافی با حکومت ملی میدانم در این موقع مقتضی میدانم چند دقیقه وقت مجلس را مشغول نموده و بعضی مطالب رابه عرض آقایان برسانم. در جلسه اسبق که نماینده محترم مازندران در اطراف تعدیات تراکمه بیاناتی فرمودند انتظار میرفت که نماینده حکومت یک

توضیحاتی بدهد که لااقل این انتشاراتی که در شهر هست از بین برود مع التأسف آقای منصور الملک معاون وزارت داخله مثل یک نفر دیپلمات در پشت کرسی خطابہ آمدند و یک بیاناتی فرمودند که مزید نگرانی شد.

قبل از جلسه گذشته بنده اعتقاد داشتم که این انتشارات در ردیف همان انتشارات معموله در شهر است. نجات- همه دروغ است.

آقای شیخ جلال- ولی آقای منصور الملک اگر چه چیزی را تصدیق نکردند ولی ضمناً مطالب را هم به طور روشن فرمودند که ماکاملاً مستحضر شویم این انتشارات اساس ندارد. همه نمایندگان

آقای شیخ جلال- خوب اگر مجلس اجازه نمیکنم. (در این موقع آقای رئیس چند کلمه با ایشان آهسته مذاکره نمودند)

آقای شیخ جلال- ما می‌شنویم تقریباً یک عده چهارپنجهزار نفری از تراکمه با بیرق سرخ در حدود (مرز) تجاوز کرده ورنجبران صلح طلب ایران را مورد تاخت و تاز خودشان قرار داده اند. (بعضی از نمایندگان باهمه- این طور نیست). آقای شیخ جلال- بیاناتتان را بعد بفرمائید ما می‌شنویم که بجنورد در حال محاصره است.

نجات- آقا دروغهای مردم را که نمی شود در مجلس گفت. همه، بین نمایندگان.

آقای شیخ جلال- اگر اجازه نمیکنم بنده عقاید شخصی خودم را عرض نمیکنم از طرف آقایان عرض نمیکنم ما می‌شنویم که در حدود لطف آباد تزییعات به اهالی و رعیت به اندازه ای رسیده است که مردم فاقد آنند که بخورند به همین جهت مجبور شده اند مهاجرت کنند بلکه عده ای از تشنگی هلاک شده اند. البته یک دلیل قاطعی هنوز اقامه نشده است که این انتشارات تا چه اندازه صحت دارد و همینطور می‌شنویم که از طرف روسها در تشکیلات بحر خزر بدون مراجعه به دولت مداخله میشود. همه نمایندگان.

رئیس- بنده از آقای آقای شیخ جلال پرسیدم نطقی را که میخواهند بکنند از روی تأمل و فکراست یا خیر؟ فرمودند بلی. مجلس شورای ملی به ایشان اجازه میدهد که در این زمینه صحبت کنند یا خیر؟

دوره ۵ جلسه ۱۸۰ بتاريخ ۳ شنبه ۱۹ خرداد ۱۳۰۴

ادامه بحث راجع به شورش تورکمنها و سرکوبی آنها

رئیس - آقای شوشتری (اجازه)

شوشتری - ترکمانیه و شرارت تراکمه از سنوات سابق و شاید درست سیصد سال قبل بلکه متجاوز، نسبت به مردم مخصوصاً "اطراف ترکمانیه طوری بوده که همه وقت مردم دچار قتل و نهب و غارت و همه چیز بوده اند. در چندی قبل که آقای دامغانی و بنده بنحوه استرحام (خواهش) به دولت در مجلس شورای ملی تذکر دادیم و در اثر تجاوزاتی که طبعاً نتیجه آنها بود و از شان بروز کرد دولت اقدامات مؤثری بمساعدت و معاضدت و کمک قوای محلی آورد.

اخیراً بطوریکه مکاتیب (نامه) و تلگرافات هم از ناحیه دولت و هم بتوسط خود بنده می‌رسد بطوری تراکمه مستأصل شده اند که دیگر راه فرار بر آنها مسدود و اگر قدری فشار به آنها برسد کاملاً آن بار سنگین اسلحه را خواهند گذارد زمین و مثل سایر مردم از نعمت امنیت و تمدن بهره مند خواهند شد. بنده مصائبی که به استرآباد در سنوات اخیر وارد شده و دفاعهائی که وقت اهالی محترم استرآباد میکرده اند شرح نمی‌دهم. ولی بعده بنده اگر استرآبادی عایق وقایع ترکمان نبود سواحل بحر خزر از مازندران و گیلان بلکه پایتخت همه وقت از ترکمن تهدید می‌شد.

تنها قوه ای که در مقابل تراکمه ایستادگی میکرد و بهر قسم که بود آنها را دفع و طرد و منع میکرد استرآبادیها بودند. اخیراً بطوریکه رئیس معظم دولت، رئیس الوزرای محترم، هیئت دولت و ارکان حرب (لشکر) تصدیق کرده اند فوق العاده استرآبادیها فداکاری کرده اند. در این موقع که ترکمانها پناهنده شده اند و استرحام و استدعا کرده اند از رئیس قسمت قشون استرآباد و حضرت حجه الاسلام آقای آقا میرزا محمد مهدی (که خدمات ایشان نسبت به اهالی محترم استرآباد و این صفحه پوشیده نیست) یک درخواستی کرده اند و استرحام کرده اند که شاید دولت نسبت به آنها تلافی کند و با نظر خوبی تلقی کند.

بنده بطوریکه آقایان استرآبادیها تقاضا کرده اند عقیده دارم از طرف مجلس شورای ملی تذکر داده شود به هیئت دولت که عاقبت گرگ زاده گرگ شود یک مدتی که دولت اینها را رها کرد در مرتبه برگردند به شرارت خودشان. در این موقع که دچار فشار دولت و قواء محلی شده اند خوب است بکلی این قضیه را خاتمه بدهند که شاید در آن صفحه زرخیز که شاید تا کسی آن جا نرود و آن صحرا و آبادی را حقیقتاً نبیند تصدیق نمی‌کند که اگر اسلحه از آنها گرفته شود چقدر مملکت از هر جهت می‌تواند از آنجا استفاده کند.

باید دولت آن استرحامات را قبول نکند بلکه آن نقطه را هم مثل سایر نقاط مملکت خلع اسلحه کرده و نعمت امنیت را به اهالی استرآباد ارزانی بکند که بیش از این یعنی خدا شاهد است که حقیقتاً "اگر بمکاتیب استرآباد و راپورتهای واصله از آن صفحه مراجعه کنند می بینید که استرآباد از شرارت امسال تراکمه و اطراف غیراسترآباد هم راه خراسان ، شاهرود ، بجنورد، مردم امسال دارای هیچ چیز نیستند برای این حرکتی که آنها کرده اند و برای جبران این قضیه باید طوری شود که مردم امنیت پیدا کنند که هر روز یک تاجر محترم، یک آقا، یک سید، یک کاسب تفنگ دوش نگیرد برود آنجا دفاع کند.

رئیس - آقای طباطبائی دیبا (اجازه) طباطبائی دیبا - بنده یک سوالی از وزارت عدلیه داشتم آقای معاون هم حاضرند.

دوره ۵ جلسه ۲۱۲ بتاريخ دهم آبانماه ۱۳۰۴

تخته قاپی و بومی کردن تراکمه!

نایب رئیس - آقای دامغانی . (اجازه)

دامغانی- سال ها بود که اهالی صفحات شاهرود و یکقسمت از زوار خراسان مخصوصا زوار حضرت رضا علیه آله فی التحیه والثناء مبتلا بتهاجم تراکمه بودند تا اینکه اخیرا در اثر عزم و اراده والاحضرت پهلوی سوق قشون در آن ناحیه داده شده و ازقرار اخباریکه میرسد مراکز مهمه تراکمه را قشون تصرف کرده و بزودی همه را خلع سلاح خواهندکرد یا کرده اند.

چند جلسه بود که بنده میخواستم این عرض رابکنم ولی موفق نشدم. عجالتا از طرف اهالی آن سامان از اقدامات مجدانه و اراده کافی والاحضرت پهلوی تشکر میکنم و پس از اینکه دیروز ماده واحده از مجلس گذشت امیدوارم پس از این مسئله والاحضرت ایشان شکرانه تصویب ماده واحده بر جدیت خودشان بیفزایند و وسائل تخته قاپی کردن و بومی کردن تراکمه را فراهم آورند و ضمنا از مجلس هم راجع بگذراندن ماده واحده دیروز تشکر میکنم که حق را بمرکز خودش قرار دادند.

دوره ۵ جلسه ۲۳۲ بتاريخ یکشنبه ششم، ۱۳۰۴

درخواست نماینده استرآباد مبنی بر تخفیف مالیات استرآبادیهایی که بخاطر وقایع صحرای ترکمن خسارات دیده اند

آقاسید محمد علی شوشتری - چندی است در نظر گرفته بود که بعضی عرایض لازمه را راجع به
استرآباد و صحرای تراکمه عرضه بدارم ولی موفق نمیشدم البته حالا که موفق شده ام آقایان اجازه
میدهند که تا یک درجه وقت آقایان را گرفته و عرضه بدارم و از مجلس شورای ملی تقاضا کنم که این
چند تقاضای بنده را بدولت محترم و ادارات مربوطه یعنی وراثتخانه های مربوط تذکر بدهند که انجام
دهند. اول یک تخفیف مالیاتی است که تقاضا میکنم.
یک نفر از نمایندگان - مطالبه نمیکنند.

شوشتری - چرا مطالبه میکنند. به عنوان املاک خالصه انتقالی به این که با اهالی استر آباد مخصوصا
نسبت به یک عده به واسطه پیش آمد ده ماه قبل صحرای تراکمه خساراتی وارد شده که اگر باین
خسارات قدری عطف توجه بشود مورد پیدا میکند که دولت هر گونه مساعدت با آن خسارت دیدگان
بیچاره بکند مثل آقای آقا میرزا محمد مهدی مجتهد معروف استرآبادی که از بیست و دو سال قبل تنها
کسی که مانع و رادع غارتگریها بود وجود ایشان بود و برای آسایش اهالی آن صفحه و مسافری و زوار
حضرت ثامن الائمه ایشان بوده اند. دولت هم این مسئله را تصدیق میکند و شخص اعلیحضرت
همایونی هم که شاید در موارد مختلفه به ایشان مراجعاتی فرموده اند تصدیق میفرمایند. هم اعلی
حضرت و هم وزارت جنگ این مسئله را تصدیق میکنند. ده ایشان را تراکمه آتش زده اند و اخیرا هم با
این سید محترم بنام خالصات انتقالی فشار آورده اند و حال آنکه کلیه تپی دست شده اند.

میخواستم از ریاست محترم و مجلس شورای ملی استدعا کنم که در این موضوع تذکری به دولت
بدهند که عطف توجهی در این باب بفرمایند. ثانيا یک تلگرافی به ساحت مقدس اعلی حضرت و مجلس
شورای ملی از استر آباد رسیده و حاکی از این است که وزارت اوقاف در این موقع سختی و قحطی فشار
آورده و از بابت چهار سال مطالبه نیم عشر اوقاف میکند.

حالا این نیم عشر اوقاف قانونی است یا قانونی نیست یا بعد چه صورتی به خود خواهد گرفت بنده
کاری ندارم البته تعیین تکلیفش با مجلس شورای ملی است ولی بنده میخواستم تمنا کنم که تذکری به
دولت داده شود که نیم عشر را در این موقع مطالبه نکنند. ولی مسئله که خیلی مهم است و تهران را از
قحطی بیرون می آورد و آذوقه استرآباد را تأمین میکند و صحرای ترکمان را متمتع میکند و آقای عدل در
آنجا مدتی حکومت داشته و میدانند. آقای یاسائی هم شاید اطلاع داشته باشند خرجش هم چهل هزار
تومان است که سد رود گرگان را ببندند اگر این سد بسته شود و آب بالا بیاید خیلی مفید است و این
کار بیش از سی و پنج هزار تومان هم خرج ندارد.

وضعیت جغرافیایی صحرای تراکمه و قدرت عرضی آنجا طوری است که اگر این آب بالا بیاید صحرای

تراکمه بقدری استعداد فلاحی دارد (دولت هم این مسئله را تصدیق دارد) که در نتیجه طهران را از بیم سن زدگی و ملخ خارجی و قحطی و بی آبی و سایر آفات نجات خواهد داد. اهالی برای تسطیح راه ها یک پولی داده اند و الان هم تا یک درجه عرابه رو شده و موتور (ماشین) میتواند به آنجا برود ولی فقط سه ربع فرسخ باقی است که باید درست شود و موقعیت صحرای ترکمن طوری است که تخی دو هزار تخم عمل میکند.

(همهمه و خنده نمایندگان)

شوشتری - اغراق و مبالغه تصور نشود (همهمه و خنده نمایندگان)

شوشتری - بنده مشهودات خودم را عرض میکنم. (همهمه نمایندگان - صدای زنگ نایب رئیس)

(همهمه نمایندگان)

شوشتری - آقایان استعجاب نکنند این ها یک چیزهایی است که بنده دیده ام خدا میداند این طور است. آقایانی که رفته و دیده اند می دانند که این طور است وضعیت آنجا طوری است که یک خروار بذر میکارند و بعد نه صد خروار حاصل بر میدارند اینها مشهودات من است بنده آنجا ها را جزیره الخضراء (سبز) واقعیش میدانم. (همهمه بین نمایندگان - صدای زنگ)

شوشتری - حالا هرچه آقایان میخواهند همهمه کنند اگر کسی چیزی را ندیده باشد تقصیر ندارد! بنده استدعا میکنم که آقایان توجه بفرمایند این قسمت از ایران حقیقت از حیث صحیه (بهداشت) و معارف (آموزش) بی بهره بوده اند گویاها دولت های سابق آنجاها را جزء ایران نمیدانستند. اخیرا وضعیت استر اباد طوری شده است که (بطوری که شکایت کرده اند) که اگر عطف توجهی نسبت به آنها نشود رفع این خسارات و صدمات وارده بر آنها نشود به کلی از بین خواهد رفت. به نظر بنده اگر چنانچه عطف توجهی نسبت به آنها بشود خیلی به مورد است. این چند فقره را خواستم به ساحت محترم آقایان عرض کنم و استدعا کنم که فکری بفرمایند شاید اسباب رفاهیت آنها فراهم شود.

جمعی از نمایندگان - دستور.

دوره ۵ جلسه ۲۵۱ بتاريخ سه شنبه ۲۰ بهمن ماه ۱۳۰۴

قرارداد با کمپانی هواپیمایی یونکرس آلمانی برای صحرای ترکمن

شوشتری. همه‌مه نفرمائید استدلال را پشت تریبون و جواب را هم پشت تریبون بفرمائید از نقطه نظر اینکه صحرای تراکمه امروز محتاج به بسط تمدن است و دولت زحمت کشیده است و بنده معتقدم هر اندازه که دولت می تواند قراردادی با کمپانی برای صحرای ترکمان بدهد برای اینکه آنجا را بمرکز متصل کند به این جهت این پیشنهاد را کردم حالا آقایان می خواهند رای بدهند نمیخواهند رای ندهند.

رئیس. عقیده کمسیون چیست؟

مخبر قبول نمی کنم

رئیس. رای گرفته می شود به قابل توجه بودن پیشنهاد آقای شوشتری آقایانی که موافقند قیام

فرمایند(عده برخاستند)

رئیس. قابل توجه نشد. چند تبصره هم پیشنهاد شده است تبصره پیشنهادی آقای میرزاشهاب(بشرح

زیرقرائت شد)

این بنده تبصره ذیل را در ماده اول پیشنهاد میکنم.

تبصره. کمپانی یونکرس متعهد شود که چنانچه خطوط مزبور در ماده اول را تا یک ماه بعد از امضاء

قرار داد دایر نکند مبلغ سه هزار تومان غرامت بدولت ایران تادیه نماید و دولت ایران حق خواهد

داشت این قرارداد را فسخ نماید

رئیس. پیشنهاد آقای آقاسید یعقوب(بمضون ذیل قرائت شد)

خبرشعبه سوم راجع بنمایندگی آقای محمد آخوند از تراکمه استرآباد^{۱۲}

(آقای شیروانی حاضر و خبر شعبه را بترتیب ذیل قرائت نمودند)

دوسیه (پرونده) انتخابات ایلات ترکمن و صحرای یموت در شعبه سوم تحت مطالعه آمده وضعیت آن به ترتیبی است که ذیلا بعرض مجلس شورای ملی میرسد:

درمرکز صحرا ونقاط فرعیه انجمن های نظارت تشکیل انتخابات حسب المقرر بحیران میافتد نکات قابل ملاحظه این دوسیه عبارت از سه موضوع است اولاً انجمن مرکزی از تهیه صورت مجلس کلیه حوزه انتخابیه غفلت نموده ولی تمام صورت مجالس حوزه مرکزی وحوزه های فرعی عینا دردوسیه ضبط وارسال شده است ثانیاً حکومت استرآباد دریک مراسله بعنوان وزارت داخله را پرت میدهد که حکومت صحرا، نظامی

است و انتخابات درموقعی شروع شده که مقررات حکومت نظامی درمحل مزبور بموقع اجرا گذرانده میشود دراین باب نیز سرهنگ حکیمی حکمران نظامی آنجا اطلاق میدهد که برحسب دستور فرمانده تیپ مستقل شمال درموقع انتخابات مقررات حکومت نظامی منتفی شده است حکومت نظام ملغی شده است ثالثاً انجمن مرکزی بواسطه شدت باران وموانع دیگر مجبور شده است انجمن را سیار قرار بدهد که اهالی بتوانند آراء خود را بدهند. شعبه سوم درجلسات عدیده دراطراف این دوسیه مطلعان نموده وبالاخره اینطور قضاوت مینماید که چون اهالی صحرای ترکمن اکثراً بیسواد ومخصوصاً ازموافقین قانون انتخابات بی اطلاع بوده اند و بعلاوه جریان حقیقی انتخابات که عبارت از صدور تعرفه واخذ آرا بوده باشد درنهایت صحت انجام یافته است ونظر به اینکه آقای محمد آخوند از اهل محل طرف توجه عامه میباشد جریانات فوق الذکر لطمه به صحت نمایندگی ایشان وارد نمی سازد بنابراین آقای محمد

^{۱۲} محمد آخوند گرگانی (جرجانی) متولد ۱۲۶۱ روستای چن سولی از توابع آق قالا. فرزند آتاجیق بای از رهبران تورکمن. از طایفه دازشاخه آتابای. یوموت. در انتخابات مجلس دوم از گنبد کاووس و تورکمنها به نمایندگی مجلس شورایی انتخاب شد و از دوره ششم تا شانزدهم به طور پیاپی به جزدوره هشتم نماینده مجلس به عنوان نماینده «دشت گرگان و یموت» بود وی در جریان شورش استقلال طلبانه ترکمن صحرا در سال های ۱۳۰۵-۱۳۰۳ ه.ش از مدافعان حکومت بود و ترکمنها را به پذیرفتن خلع سلاح و شرایط دولت رضاشاه تشویق می کرد. (ویکی پدیا)

آخوند که به اکثریت ۴۱۷۲ رای از ۶۲۱۶ رای منتخب گردیده اند نماینده ایلات ترکمن و صحرای یموت محسوب داشته و شعبه با رعایت جمیع مقتضیات محلی صحت نمایندگی ایشان را تصدیق مینماید. رییس - رای گرفته میشود به نمایندگی آقای "آقا محمد آخوند" از تراکمه استر آباد. آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب برخاستند)

دوره ۶ جلسه ۲۱ بتاریخ پنجشنبه بیست و هشتم مهرماه ۱۳۰۵

نطق محمد آخون درباره سرکوبی قیامیون تورکمن، لشکرکشی به منطقه، مسئله مرز ایران و تورکمنستان...

رئیس- آقای محمد آخوند (اجازه)

محمد آخوند تشکر میکنم که عموم نمایندگان محترم بیانات صادقانه برای انجام امورات مملکت و مراعات حال ملت عقیده دار بوده میباشند لهذا سلب واجب است راجع به ایلات و صحرا و تراکمه بعرض هیئت مقدس میرساند اولاً امروزه بحمدلله درآن سرحد هم قسم امنیت و رفاهیت برقرار است و اشرار سارق متواری تاکنون به آن سامان برنگردیده اند^{۱۳} البته خاطر هیئت مقدس مستحضر است برای انقلابات خلع اسلحه درسنه ماضی کلیه زراعت و محصولات آن حدود پایمال واز بین رفت و خسارتهای فوق العاده کشیدند وازقوه و استطاعت بیرون شدند که تاچند سال دیگر دارای استطاعت نخواهند شد عین مقصودم این نیست که اردو و قشون تقصیری دارند، اردو قشون تقصیری ندارد بلکه شایسته اردو کشیدن و انقلابات همینطور ها بوده و میباشد لهذا درخواست میدارم، درخواست میدارم به اولیای دولت تذکر داده واز هر حیث چه امور مالیاتی و رعیتی واز امورات قشونی نسبت به آن سکنه ایلات بی بضاعت مراعات لازمه رامجری دارند بلکه مالیات دوساله آن سرحد رامعاف فرمایند که انشاءالله در ظرف این دوسال بحال استطاعت آمده تکلیف رعیتی و معارف وطن پروری خورا در دست بیاورند دوم املاک و اراضیکه از سابق ایام الی کنون درآن صحرا بدون سند و نوشته آباء و اجداد ا درید تصرف خود داشته و دارند که هر طایفه شخصاً حدود و سامان ملاک اراضی آنها معین است مشغول فلاح و زراعت برای جریان معاش بوده و میباشند نظر به این که نشاید اسباب زحمت و دردسر فراهم شود لهذا

^{۱۳} منظور قیامگران جنبش جمهوریخواهی است.

درخواست میدارد امری صادر و تصویب فرمایند که کمافی السابق همانطوری که درتصرف مالکانه خود ارثا آبانا واجدادا داشته اند برقرار بوده باشد چون بنده کاملا از کلیه قضایای آن صفحات مسبقا البته تصویب این دومطلب سیاسی است که باعث منافع خیر دولت وافزودگی ملت است سوم چیزی که امروز ه درآن صحرا واجب است تشکیل کمیسیون سرحد برای تعیین راضی متنازع فیه بادولت همسایه مقررداشتن پستههای^{۱۴} دولتی درآن سرحد به اسرع وقت این دومطلب واجب و لازم است زیرا که پس از تشکیل کمیسیون مذکور ومقررداشت پیشنهادی دولت البته درآئیه امنیت ورفاهیت بهتر از اینها برقرار خواه شد این بود عرایض پیشنهاد بنده باقی بسته بمرحمت وتصویب آن هیئت مقدس بوده ومیباشد نظر به تلگرافی که از رعایای تراکمه به توسط این بنده بساحت مقدس مجلس رسیده که عینا به ریاست محترم مجلس تقدیم شد شکایتی است که از طور رفتار مالیه دارند درخاتمه تذکر میدهم به هیئت دولت تذکر داده شود.

جلسه ۶۷- خبرکمیسیون عرایض ومرخصی راجع بمرخصی آقای محمد آخوند:

آقای محمد آخوند نماینده محترم تراکمه ازمقام منبع ریاست مجلس شورای ملی تقاضا نموده اند برای امور طایفه گی وسرپرستی ازکارهای خود میبایست مسافرتی بصحرای تراکمه نموده ودو ماه ونیم مرخصی درجلسه ۲۷ بهمن ماه با دوماه مرخصی ایشان ازبوم ۲۶ شعبان موافقت نموده واینک خبرآنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید

رئیس- آقایانیکه مرخصی دو ماهه آقای محمد آخوند را تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب برخاستند)

دوره ۶ جلسه ۳۲ بتاریخ یکشنبه بیست ونهم آبان ۱۳۰۵

رییس - طرح قانون راجع باراضی صحرای تراکمه از طرف آقای محمد آخوند وسایر آقایان پیشنهاد شده است به کمیسیون مبتکرات ارجاع میشود.

دراین موقع جلسه برای تنفس تعطیل وبه فاصله نیم ساعت مجددا تشکیل ویک فقره طرح قانونی راجع به اراضی صحرای تراکمه که از طرف آقای محمد آخوند وعده از آقایان تقدیم شده بود به کمیسیون مبتکرات ارجاع شد

^{۱۴} منظور پاسگاهای مرزی می باشد

دوره ۷ جلسه ۸ پنجشنبه اول آذرماه ۱۳۰۷

رئیس - آقای حیدری تقاضا کرده اند که رأی در اعتبار نامه آقای محمد آخوند در اول دستور گرفته شود.

جمعی از نمایندگان - صحیح است.

(آقای افشار برای قرائت راپرت احضار و راپرت مزبور را بشرح آتی قرائت نمودند)

مطابق مقررات قانون اعضای انجمن صحرا تشکیل و اعلان برای دعوت مردم بجهت شرکت در انتخابات با تعیین ابتدا و انتهای آن منتشر و معادل ۱۰۹۲۱ تعرفه توزیع و اخذ و در نتیجه آقای محمد آخوند باکثرت ۷۷۶۲ رأی به نمایندگی مجلس شورای ملی انتخاب و چون شکایتی نرسیده بود شعبه یک راپرات انتخابات صحرا را تقدیم و صحت انتخاب را تصدیق می نماید.

رئیس - رأی گرفته می شود به نمایندگی آقای آقا محمد آخوند آقایان موافقین قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. پروگرام مطرح است.

دوره ۷ جلسه ۲۲ بتاریخ شنبه ۲۷ دیماه ۱۳۰۷

خبر مرخصی آقای محمد آخوند

نماینده محترم آقای محمد آخوند بواسطه مسافرت به استرآباد و صحرای تراکمه تقاضای چهل روز مرخصی که ابتداء آن از ۲۶ آذر ماه است، نموده کمیسیون جلسه ۲۲ دی تقاضای معزی الیه راتصویب نموده و اینکه خبر آنرا تقدیم میدارد.

دوره ۷ جلسه ۷۳ یکشنبه ۲۸ مهرماه

رئیس . خبر دیگر راجع به تقاضای مرخصی آقای محمد آخوند:

آقای محمد آخوند نماینده محترم برای انجام امورات موکلین خود تقاضای ۳۵ روز مرخصی نموده کمیسیون با بیست روز مرخصی ایشان از روز حرکت موافق و اینک خبر آنرا تقدیم میدارد.

رئیس . مخالفی نیست؟ (کازرونی . خیر) آقایان موافقین قیام فرمایند
(اکثر برخاستند)

دوره ۷ جلسه ۱۱۷ پنج شنبه ۲۰ فروردین

رئیس . سه فقره خبر از کمیسیون عرایض و مرخصی رسیده است قرائت می شود:

خبر مرخصی آقای محمد آخوند

آقای محمد آخوند نماینده تراکمه بواسطه مسافرت استرآباد تقاضای نه روز مرخصی از ۶ فروردین
۱۳۰۹ نموده اند کمیسیون با مرخصی مشارالیه موافقت نموده خبر آن را تقدیم میدارد.

دوره ۷ جلسه ۱۶۴

خبر مرخصی آقای محمد آخوند

نماینده محترم آقای محمد آخوند از تاریخ پنجم آبان ماه ۱۳۰۹ تقاضای نه روز مرخصی نموده اند
کمیسیون با تقاضای ایشان موافق و اینک خبر آن را تقدیم می دارد.

دوره هشتم

دوره هشتم. جلسه دوم پنجشنبه ۲۵ دی ماه ۱۳۰۹

تصویب نمایندگی آقای آدینه جان آخوند یارعلی

خبر از شعبه ۲ به مجلس مقدس شورای ملی دوسیه انتخابات ترکمان مطرح و تفصیل آن به فراری است که به عرض میرسد انجمن نظار در تاریخ ۲۴ مرداد ۱۳۰۹ تشکیل و از تاریخ ۳۰ مرداد لغایت ۱۴ شهریور شروع به توزیع تعرفه و اخذ آراء نموده در نتیجه (۱۲۴۵۳) ورقه آراء مأخوذ و پس از قرائت آقای

آدینه جان آخوند باکثرت (۱۱۴۹۰) رأی از (۱۲۴۵۳) رأی به نمایندگی دوره هشتم تقنینیه انتخاب شده اند و در مدت قانونی هم شکایتی نرسیده شعبه ۲ به صحت نمایندگی ایشان رأی داده اینک خبر آنرا تقدیم مینماید.

رئیس. موافقین با صحت انتخاب آقای آدینه جان آخوند قیام فرمایند.
(اغلب برخاستند)

دوره ۸ جلسه ۳۱ بتاريخ اسفند ۱۳۰۹

رئیس - خبر مرخصی آقای آدینه جان

نماینده محترم آقای آدینه جان برای رسیدگی بامور محلی از تاریخ حرکت تقاضای یک ماه مرخصی نموده اند کمیسیون باتقاضای ایشان موافق و اینک خبر آنرا تقدیم میدارد.

دوره ۸ جلسه ۴۱

رئیس - خبر مرخصی آقای یارعلی

آقای یارعلی نماینده محترم تقاضای تمدید یک ماه مرخصی از ۱۴ تیرماه الی ۱۴ مرداد ماه ۱۳۱۰ نموده اند کمیسیون باتقاضای ایشان و تخصیص یک عشر از حقوق مدت مرخصی بمریضخانه حضرت عبد العظیم موافق و اینک خبر آنرا تقدیم میدارد
رئیس - موافقین با مرخصی آقای یارعلی قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند) تصویب شد.

دوره ۸ جلسه ۷۱ روز پنجشنبه ۵ اسفند ۱۳۱۰

پیشنهاد آقای یارعلی در مورد قیمت ناس

رئیس - پیشنهادات قرائت می‌شود:

مقام منبع ریاست دامت عظمته

چون تنباکوی نسواری (ناس) قیمتاً یکمن پانزده قران بیشتر نیست و همینطور انفیه هم قیمتاً با او مساوی است چنانچه عوارض کم نشود زراعت آن متروک می‌گردد لذا بنده پیشنهاد می‌کنم که در ماده سه در قسمت (ز) نوشته شود تنباکوی نسواری و انفیه یکمن یکقران. یارعلی.

دوره ۸ جلسه ۹۳

رئیس - آقایانیکه با مرخصی آقای یارعلی موافقت دارند قیام فرمایند. (اکثر برخاستند)

دوره هشتم. جلسه ۱۱۶ بتاريخ ۳ آذرماه ۱۳۱۱

رئیس - خبر مرخصی آقای آدینه جان آخوند یار علی:

نماینده محترم آقای آدینه جان آخوند یارعلی برای رسیدگی به امور محلی تقاضای ۲۷ روزمرخصی از تاریخ چهارم آذر ماه ۱۳۱۱ نموده اند کمیسیون با تقاضای ایشان موافق و اینک خبر آن را تقدیم می‌دارد. رئیس - اشکالی نیست؟ (گفته شد خیر) موافقین با مرخصی آقای آدینه جان آخوند قیام فرمایند. (اغلب قیام نمودند)

دوره ۸ جلسه ۱۲۴ یکشنبه ۱۱ دی ماه ۱۳۱۱

ماده واحده- وزارت مالیه مجاز است برای ادامه عملیات **ساختمانی راه آهن شمال و تعمیر اسکله**

بندرشاه و تراورس های خط بین بندر شاه و شاهی و خرید ماشین قیراندود کردن تراورسها در سال ۱۳۱۱ مبلغ نوزده میلیون و صد هزار ریال علاوه بر مبلغ هشتاد و نه میلیون و صد هزار ریال اعتباری که بموجب قوانین مصوبه مورخه ۲۸ اسفند ۱۳۱۰ و مورخه ۲۲ شهریور ۱۳۱۱ و مورخه ۲۶ آبان ۱۳۱۱ اعطاء شده از محل عایدات انجمن قند و شکر بوزارت طرق پیژدارد. تبصره - اعتبارات مصوبه ساختمان راه آهن جنوب و راه آهن شمال شامل پرداخت مخارج تأمینیه راه از حقوق مأمورین تأمین و مخارج مربوطه به آن نیز می باشد.

این قانون که مشتمل بر یک ماده است در جلسه یازدهم دی ماه یکهزار و سیصد و یازده شمسی

بتصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

دوره نهم	۲۴ اسفند ۱۳۱۱	۲۴ فروردین ۱۳۱۴	محمد آخوند دازجرجانی
دوره دهم	۱۵ خرداد ۱۳۱۴		محمد آخوند گرگانی
دوره یازدهم	۲۰ شهریور ۱۳۱۶		محمد آخوند گرگانی

در این ادوار هیچ سخنرانی از طرف نماینده تورکمن بعمل نیامده است.^{۱۵}

دوره ۱۲

دوازدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۳ آبان ۱۳۱۸ خورشیدی مطابق با ۲۱ رمضان ۱۳۵۸ افتتاح شد و در ۹ آبان ۱۳۲۰ (۹ شوال ۱۳۶۰) خاتمه یافت. در شهریور همین سال بود که ایران به اشغال نیروهای متفقین درآمد و رضا شاه از سوی انگلیسی ها وادار به استعفا گردید و سلطنت به پسرش محمدرضا واگذار شد.

^{۱۵} مرحوم سرهنگ ساپار خلیلی در صحبتهای خویش با نگارنده اظهار کردند که عده ای از دانشجویان تورکمن در تهران در جلسات خویش می خواستند بجای محمد آخون، شخصی بنام فرزانه را می خواستند کاندید کنند که این اقدام آنها توسط پلیس کشف و تعدادی از آنها دستگیر میشود: "تورکمن دانشجویان سیاسی یاغداپی و توتها-تولغینگن سیابی حاقیندا سورانمزدا اول پاخیر شنیله گۆزینگ بریدی:

"حکومت، تورکمن دانشجویانگین بیر- بیرینه یازبان حاطلارینی بارلاماق بیلن، اولارینگ آرالاریندا ملی حاق- حقوق بارادا بولیان گۆزینگلردن خیری بولوب، "اولاری حاق سورامازیلی ادملی" دین، قراره گلیار. شول اساسدا بیرناچه تورکمن توسساق ادیلیار. بو حاقدا یننه- ده بیرمیش- میش گورینگ باردی، اولام شودی: حکومت پلانی بویونچا ملی مجلسینگ هر ساپاری سایلویندا محمدآخون گرگانی یکه- تآک کاندیداد گۆزکزیلیپ تورکمنلرینگ وکیلی ادیب مجلسه ایبریلیاردی. تورکمن دانشجویان بوایشه قارشو بولوب، گلجکی سایلودا عبدالرحمان فرزانه نی کاندید ادملی دییب گۆزینگ ادیاردیلر. اولارینگ بو فکرلری تورکمنلرینگ ایچینده هم یایراپ قولدانپ باشلانیار. شوندا محمدآخون ایچری ایشلر وزیرینگ یانینا بارپ: "بو حرکتی ادیانلرپان تورکیستلر" دییب دانشجویان قارالایارو "واقیتیندا اونونگ اؤنگونی آمازسانگیز سونگرا حکومته اولی ایش بولار" دییب دؤشوندیریار. آخون، حتی بو یاغدانینگ اؤنگونی آماق اوچین وزیره پارا- پشکش بریدیهرهم دییلیار."

۶- بیانات آقای محمد آخوند گرگانی راجع به املاک قسمت شمال

رئیس- آقای گرگانی.

محمد آخوند گرگانی- اولاً از آقایان معذرت می‌خواهم چون زبان بنده ترکی است نواقصی داشته باشد عفو فرمائید. بنده با این لایحه بطور کلی مخالف نیستم اما بعضی نواقصات دارد آنهم البته از حسن نظر و خوش بینی جناب آقای وزیر دادگستری مرتفع خواهد شد. بنده که میدانم دولت هیچ نظری ندارد املاک مردم را بصاحبانش میدهد.

مخصوصاً جناب آقای وزیر دادگستری معلوم است بنده در کمیسیون و در مجلس اظهارات ایشان استنباط کرده و خوب میدانم املاک را بصاحبانش میدهند. البته بعضی نواقصات هم باشد رفقای خود و نمایندگان محترم پیشنهاد کرده اند جناب آقای وزیر دادگستری هم موافقت خواهند فرمود. اصلاح میشود. اما یک چیزی هست که بنده عرض کرده دولت و نمایندگان محترم مجلس را مستحضر مینمایم چون بنده اهل آن محل هستم و وضعیت آنجا را خوب میدانم الان این لایحه بمجلس آمده چهار ماه زیادت‌تر شده الان هم موقع زراعت است باید پیش از زراعت قنوات را آباد کرده و پاک نمود و باید بعضی زمینها را هم آب بست در چله زمستان آب خورده تا اینکه در تابستان به آب

کمتر محتاج گردد. حال نگاه کنیم این کارها را که میکند. صاحب ملک که دستش کوتاه و در دست خود ملک ندارد و رعیت و زارع هم بفکر این چیزها نیست و اگر هم در فکرش باشد پول و قوه ندارد گمان هم نمیکند خود دولت این کارها را کرده باشد. لذا تأخیر ماندن این لایحه هم برای ملت و هم صاحبان املاک و هم باری دولت خسارت و ضرر خواهد شد. این املاک صدی پنجاه عایداتش کم خواهد شد لذا خواهش است و تمنی دارم

از رفقای خودم این قانون زودتر تصویب شود بعد از تصویب شدن هم خواهش و تمنی دارم از آقای وزیر دادگستری فوری بطور عجله این قانون را اجرا فرمایند والا برای کشور فوق العاده ضرر متوجه خواهد

گردید. عرض دیگری که دارم عرض کنم چون از رفقای خود درخارج و داخل مجلس بعضی صحبتها را میشنوم آن صحبتها و خیالاتیکه دارند آقایان اشتباه میفرمایند چون بنده اهل آن محل هستم آقایان میشنوند و بنده می بینم با چشم خود دیده ام. شنیدن کی بود مانند دیدن که آن اشتباه است. مخصوصاً درجلسه گذشته آقای اعتبارالدوله یکی از نمایندگان برجسته ورفقای ماست اظهار فرمودند املاک شمال آباد شده و قیمتش دوبرابرشده مخارج و عایدات کشور درشمال خرج شده است این اظهارات فقط در ذهن آقای اعتبارالدوله نیستند رفقای دیگر هم این خیالات را دارند. اما این خیالات اشتباه است برعکس میباشد عایدات شمال کشور در جاهای دیگر خرج شده است بنده این عرایض که عرض مینمایم با دلایل ومدارک ثابت میکنم (ثقه الاسلامی- مدارکتان چیست) عرض میکنم اولاً ما املاکی که بصاحبش بدهیم آن املاک از اولش خرابتر شده است آقایان خیال میکنند آباد شده نه خیرخراپترشده است آبادی املاک مریب میخواهد و آباد کردن ملک دلسوز و صاحب میخواهد این املاک اعلیحضرت سابق بدست چند نفر اشخاص بوده اند یکی اسمش رئیس املاک و دیگری رئیس بخش وسومی مباشر آنها کارشان چه بوده فقط ظاهر سازی وشلاق زدن رعیت و ازطرف دیگر پرکردن جیب خودشان بوده است آنها فکر آباد کردن ملک و پاک نمودن قنوات نبوده سال بسال بلکه ماه بماه این املاک خرابتر شده مثلاً یک ملکی ۱۳۱۴ صد جریب نساق داشته فعلاً شصت الی هفتاد عمل میآورد صدی چهل الی صدی سی کم شده است با این وصف رئیس املاکهای بیرحم خودشانرا باعلیحضرت خوب وخوشنما نشان بدهند و پیش او مقرب باشند وهمیشه سرکارباشند و استفاده خوب بکنند با این ملاحظه صدی بیست بلکه علاوه تر مالکانه از رعیت بیچاره میگرفتند یکی از دلایل عرض بنده آنست خود دولت ملک خالصه و مستأجر درگگان داشته مستأجر با جان و دل کار میکردند و زحمت میکشیدند عایداتش زیاد کرده که منفعت خودش زیاد باشد چندی پیش بنده مباشران خالصه را که منزل بنده آمدند دیدم از اول سئوال کردم که عایدات خالصه چقدر و چه مقدار است اظهار کرد خیلی خراب شده وصدی چهل از اول کمترشده. دلیل هم این است دولت ۱۳۱۲ و ۱۰ را ملاحظه فرمایند وامسال خود زمین را هم مساحت کنند آنوقت معلوم خواهد شد چه مقدار کم شده است. اما در دفتر اعلیحضرت زیاد است. از روی دفتر عرض نکرده حقیقت را عرض مینمایم. دفتر اعلیحضرت را رئیس املاکهای ظالم دروغی زیاد کرده اند و پدر رعیت بیچاره را درآوردند. بنده سئوال کردم کلیه اینطور میباشد یا فقط خالصه گفتند کلیه اینطور است. یکی آقای مهدوی رفیق خودم ملکی دارد با ما همسایه است بنده از املاک ایشان شخصاً خوب اطلاع دارم یکماه پیش تحقیق کردم نساق املاک ایشان صدی چهل کم شده. غیرازاینها هم بنده کاملاً اطلاع دارم صد درصد دیده و میدانم همینطور است. هر نساقی صدی چهل کم شده است. خلاصه عرض بنده این

است املاک مزروعه خرابتر شده و آباد نشده است. حال آمدیم عرض کنیم با آباد شدن شمال کشور چه آبادی دارد. راه ها درست شده است و کارخانه ها دایر گردیده و قصرها ساخته شده است بعضی جاها گل کاریها دارد. اولاً که صاحبان املاک با آن قصر و کارخانه ها ادعا ندارند و اگر بدهیم هم نمیگیرند و ثانیاً اگر ما هم نمایندگان ملت و دولت قضاوت نمائیم آن قصرها و کارخانه ها مال ملت و رعیت بیچاره طرف شمال است کلیه عمله های آن کارخانه ها و قصرها بدون یک دیناری مجاناً آسمش را گذاشتند بیگاری مفت بدون مزد کار کردند. این کارخانه و قصرهای شمال با خون جگر رعایای شمالی درست شده است چویش و آجرش را رعایای بیچاره بیگاری کرده اند. بعلاوه از بعضی اشخاصیکه آبرومند بوده و بیگاری نمیکردند بآنها گفتند که شما بیگاری نمیکنید باید پول بدهید. والا زیر شلاق پوست شما را میکینیم آن بیچاره شخص آبرومند چکار بکند لاعلاج پول داده جانش خلاص مینمود بعد از چهار و پنج روز هم مثل سابق باید پول بدهند بنده که خوب اطلاع دارم در حوزه گرگان علی آباد کتول و گنبد کاوس کارخانه پنبه بنا کرده از عملیات و وضعیات آن کاملاً اطلاع دارم همینطوریکه عرض کردم همان است فقط میدانم رئیس بخش ها بیرحم برای همان عملگی کارخانه دو نفر را زیر شلاق کشته اند بعد از آن رئیس بخش هم بیرحم است ادارات دیگر ما هم همینطور است آقایان میروند و میگویند که این جنازه کشته نشده و مرض قلبی داشته اند و تصدیق میکنند و اجازه دفن را میدهند. آقایان این عرایضی که عرض میکنم یکی و دوتا نیست بلکه زیاد است و ازگفتن زبان و نوشتن قلم عا جزاست ظلی که طرف شمال ایران دیده و کشیده بی نهایت است خلاصه عرایضم را خاتمه بدهم و مزاحم آقایان زیادتر از اینها نشوم فقط خواهش و تمنی دارم از رفقای خود و جناب آقای وزیر دادگستری این است که طرف شمال کشور قابل ترحم و قابل توجه است ماها همه یک برادر و هموطن هستیم باید یکدیگر را ملاحظه کنیم یک عرضی که داشتیم و در بالا عرض کردم عایدات طرف شمال در جای دیگر کشور خرج شده است آنست ملاحظه فرمائید. این مالکانه عایدات شمال در ظرف ده یازده سال کجا رفته و در کجا خرج شده است باید بدانیم بنده که میدانم قصرهای متعدد در تهران و جاهای دیگر ساخته شده این هشتاد میلیون تومان بدولت داده شده است عایدات کجاست این اعلیحضرت جوانمرد محبوب ما این پولها را اعطا میفرمایند کلیه عایدات شمال است و عایدات شمال را بمحل های دیگر کشور خرج کرده اند باز هم مجدداً استدعا دارم و خواهش و تمنی مینمایم اهالی کشور قابل ترحم و قابل توجه است.

وزیر دادگستری - فرمایشات نماینده محترم را بنده با دقت گوش دادم یک قسمت از بیانات ایشان هم صحیح بود و بنده هم اطلاع دارم که بعضی جاها هم خراب شده است ولی منظور آقای اعتبار بطور کلی

انتصابات

وزیر کشور شماره ۱۶/۱/۲۴ ۱/۳۹۷/۵۳۴ آقای محمد مودی عراقی کارمند منتظر خدمت از تاریخ ورود بمحل ماموریت با پایه پنج و دو هزار ریال حقوق و یکهزار ریال فوق العاده اشتغال خارج از مرکز و چهار صد ریال فوق العاده بدی آب و هوا بسمت بخشداری گنبد کاوس منصوب میشوند هزینه مسافرت و فوق العاده انتقال شما طبق مقررات از تهران تا گنبد کاوس پرداخته خواهد شد. از طرف وزیر کشور

دوره ۱۴ جلسه ۱۰۲

سنوآل آقای گرگانی کابینه آقای بیات

"ریاست مجلس شورای ملی متمنی است جناب آقای نخست وزیر را بمجلس احضار فرمائید که به سنوالات بنده راجع به سوء رفتار و عملیات نامالایم سرهنگ قهرمانی و سروان حمیدی که بعنوان اخذ مالکانه و جمع آوری اسلحه اهالی تراکمه گوگلان حوزه بجنورد را اذیت نموده و مینمایند جواب بدهند."

نماینده دشت گرگان ، محمد گرگانی ۲۳/۱۱/۱۷

دوره ۱۴ جلسه ۱۱۷ یکشنبه ۱۹ فروردین ماه ۱۳۲۴

اجازه حمل سلاح به کردهای قوچان در مقابله با تورکمن ها

رحیمیان - خواستم خدمت آقایان نمایندگان محترم عرض کنم در پنج ماه قبل از این تصمیم گرفته شد عده نظامی برای خلع اسلحه قوچانی ها یعنی افراد خراسان اعزام شود و در آن موقع بنده پیش بینی کردم که از این قسمت لشکر خراسان فقط دو نفر دارد یک نفر اینک بواسطه اسلحه و نام (داشتن) اسلحه از مردم در آنجا پول بگیرند و یکی هم قوچانی ها را در مقابل ترکمنها خلع اسلحه بکنند که این افراد نتوانند در مقابل آنها دفاع کنند و با این وضعیتی که در آنجا فراهم است آنها نتوانند خودشان را کاملاً نگهداری کنند و اموالشان غارت شود.

سال گذشته بیست قریه از قوچانی ها از طرف اشرار ترکمن غارت شد و در این غارت ابداً از طرف دولت توجهی نشد و نتوانستند تا کنون اموال غارت شده را پس بگیرند و بمردم بدهند (یکنفر از نمایندگان در چه سالی بود؟) در سال گذشته عرض کردم بنده نمیدانم این قضیه از طرف لشکر خراسان بچه عنوانی یا از طرف متصدیان در مشهد بچه عنوانی این موضوع را پیش آوردند که آن پیش بینی که بنده کردم و

آن روز به آقایان نمایندگان آن وضعیت را کاملاً شرح دادم صورت وقوع یافت برای اینکه قوچانیها کاملاً مطیع باشند در این قسمت آنها کوچکترین اقدامی بر علیه دولت نکنند و خود بنده کوشش کردم که از طرف نظامی ها هر چه خواستند شما قبول بکنید ولی اگر چنانچه بر خلاف قانون ظلمی کردند امدوارم که دولت بتواند جلوگیری بکند و مسبب خرابی آنها را و اشخاصی که پول گرفتند مجازات کنند فرمانده لشکر خراسان در این قسمت تقریباً چهارصد هزار تومان از مردم بنام اسلحه در آنجا پول گرفته است و حتی در بجنورد دو نفر برای خاطر پول زیر شلاق مردند (صحیح است) در شیروان و قوچان و سرولایت موکلین آقای نبوی جز گرفتن پول و حبس و شلاق زدن نسبت بآنها کار دیگری نکرده اند آقای سرتیپ امیر نظامی از اینجا مأمور شد برای رسیدگی و وظیفه خودشان را با نهایت دقت و کمال صحت عمل و پاکدامنی در آنجا انجام داد و بنده از ایشان تشکر میکنم ایشان خودشان تأیید کردند که سیصد هزار تومان در آنجا از مردم پول گرفته شده است یکنفر از بازرسی که از اینجا برود و خودش تأیید بکند که سیصد هزار تومان پول از مردم گرفته شده است آقایان باید خودشان قضاوت بکنند که چه فجایعی بنام جمع آوری اسلحه در آن جا انجام شده است این را من میتوانم بنام ششصد هزار اکراد شمال خراسان خدمت آقایان عرض کنم از اول مشروطیت تا کنون بجز ظلم و تعدی و فشار و زجر چیز دیگری ندیده اند اینها توقعشان این بود که در دوره دموکراسی تا حدی آزادی داشته باشند ولی باز همان قلدرها و اشخاص جانی ممکن است باعث بشوند که اینها یک کارهایی بر خلاف مقررات انجام دهند و متأسفانه میتوانم عرض کنم که این وضعیتی که در این دوره راجه بجمع آوری اسلحه پیش آمده است هیچ دوره ای سابقه نداشته است و گذشته از آن بنام جمع آوری اسلحه هنوز هم ایادی این اشخاص در آن قسمتها مشغول عملیاتی هستند و برای مردم پاپوش میدوزند و با وجود شکایتهایی که شده است آن شخصی که باعث اینهمه شکایات شده الان در خیابانهای تهران راست قدم میزند و هیچ انتظار ندارد که از طرف ایندولت مجازاتی برای آنها معین شود (اسم بیرید) اسم او سرهنگ خداداد است قسمت دیگری را که خواستم عرض کنم راجع بگوسفندارهای خراسانی است که همه ساله اینها گله های خودشان را برای تعلیف بترکمن صحرا میبرند و اگر اینها اسلحه نداشته باشند ممکن است اموال آنها را بچپاول و غارت ببرند لازم بود این قسمت اول از ترکمنها شروع میشد ولی آنها هیچ این موضوع را عمل نکردند و از موقعیکه گوسفند های قوچانی بآنجا رفته همه روزه تلگرافی به بنده میرسد که روزی ۲۰۰ - ۳۰۰ الی پانصد گوسفند آنها را بغارت میبرند در صورتی که اطمینان داده بودند که امنیت آنها را فراهم کنند ولی درعین حال دروغ محض بود و ابداً در آن قسمت امنیت وجود نداشت فقط ۵۰ نفر نظامی در آن قسمت یعنی در ترکمن صحرا در مراوه تپه بوده اند که ابداً از خانه خودشان هم بیرون نرفته اند خود من خیال

میکنم و تمام همکاران محترم من حس میکنم که طرفدار یک ارتش قوی که متکی بملت و برای ملت است باشیم (صحیح است)

شخصی را ببازرسی فرستاده اند کاملاً این قسمت را تأیید کرده است امیدوارم از طرف دولت در این قسمت جدیت بشود و مجازات این اشخاص را معین کنند که بعداً اسباب عبرت سایرین بشود و اگر نشد تمام فجایعی که در آنجا انجام شده است بعرض نمایندگان محترم خواهم رسانید (اردلان - پول مردم را باید پس بدهند آقا بچه مناسبت پول میگیرند؟) برای پول مردم حتی سرتیپ امیر نظامی یکنفر سروان حمیدی را گزارش داد که ۴۰ هزار تومانی قالی و قالیچه از خانه مردم بیرون آورده بود. یکنفر سروان که چهل هزار تومان از مردم اخاذی کرده باشد ببینید فرمانده لشکرش چه کرده است (صحیح است) و بنده استدعا میکنم که تمام آقایان نمایندگان محترم در این قسمت توافق حاصل بفرمایند و فشار بیاورند و بدولت تذکر بدهند تا از این قسمتها جلوگیری بشود والا دلیل ندارد که ما امروز متوجه این قسمتها بشویم و ساکت بنشینیم (صحیح است) این است که بنده این عرایض را کردم و مخصوصاً استدعا میکنم در این قسمت بدولت جداً تذکر بدهند و الا با این احساساتی که فعلاً در آنجا راجع بارتش فراهم شده این نتیجه خوبی نخواهد داشت جمعی از نمایندگان - صحیح است اردلان - مقام ریاست بوزارت جنگ تذکر خواهند داد.

دوره ۱۴ جلسه ۱۲۷ روز یکشنبه ۳۰ اردیبهشت ماه ۱۳۲۴

سخنان گرگانی درباره فرهنگ و مسائل امنیت منطقه، جنید خان...

نایب رئیس - آقای گرگانی.

گرگانی - مخالفت بنده برای شخصیت آقای حکیم الملک نبوده چون با این وضعیت فعلی و با این هئیت دولت امیدوار نیستم نواقص کشور اصلاح شود. بنده شخصا جناب آقای حکیم الملک ارادت دارم چونکه از ابتدای دور ه ششم یعنی از بدو ورود بمركز تا بحال مختصر آشنائی پیدا کرده ام که یک نفر از وزراء سابق و رجال محترم و فعال و وطن پرست میباشد اظهارات بنده از روی تظاهر نیست دولت ایشان خدمات برجسته بکشور نموده و اسم نیکی در تاریخ یادگار بگذارند. باری عرایض بنده راجع بامنیت و فرهنگ است البته دولت خیلی مایل است که امورات فرهنگی بطور خوبی اصلاح و توسعه پیدا کند. چنانکه جناب آقای صدیق وزیر سابق فرهنگ یکروز نمایندگان کلیه ایلات را خواستند در این خصوص مذاکرات مفصل بعمل آمد باری اجرای این منظور ماده به ماده پرسش هائی فرمودند مبنی بر

این که فرهنگ جامعی در ایلات دائر شود :

خلاصه در این مسافرت بدشت گرگان با آن که در اول وقت خیلی نا امن بوده آقای مظفر از آمدن میان ایلات خود داری نکرده خوشبختانه با توافق ایشان در تمام دشت نقطه بنقطه حتی به سر زمین هم رفته آنچه شایسته و لازم بود برای پیشرفت فرهنگ با هالی از ایشان و بنده نصایح بعمل آمد.

ایلات تراکمه فوق العاده با اشتیاق استقبال کردند بلکه از انتظار ما زیاد تر شوق و ذوق دارند فقط از معلمین بی لیاقت و از بی تربیتی اطفال عدم رضایت داشتند. دلیل می آوردند که چرا اخلاق رفتار شاگرد مدرسه که شش کلاس ابتدائی یا نه بلکه ۱۱ کلاس درس خوانده موجب عدم رضایت اولیایشان بشود چنانکه با شخاص بزرگ و حتی به پدر و مادر خود احترام نمیکند زیرا از شخص تحصیل کرده بالاتر از اینها انتظار داریم تمنای ما این است که به اطفال ما تربیت جامع مؤثری بدهند یعنی معلم متدین که از هر حیث خوب باشد انتخاب نمایند که سر مشق حسن اخلاق و رفتار اطفال ما بشود. باری بنده در این خصوص تقاضای خودم را بوزارت فرهنگ گزارش می دهم و از جناب وزیر فرهنگ تمنا دارم توجه کامل فرمایند رضایت اهالی را جلب نموده که در آتیه اشخاص وطن پرست متدین خدمتگذار دولت و ملت در نتیجه این تحصیلات پیدا شود. البته آقایان نمایندگان محترم و اولیاء دولت و اشخاص فاضلتراز بنده بهتر میدانند که از دانش و فرهنگ هر چه تعریف و توصیف نمائیم کم است. مخصوصا در این زمان کسیکه علم و هنر ندارد عدمش بهتر از وجود است زیرا که داشتن علم و هنر است که بشر را با علا درجه ترقی میرساند. بحمد الله در این زمان در کشور ما اشخاصی هستند که داران علم و هنرند ولی با اینحال دولت آنطوریکه برای فرهنگ اقدام لازم است نمیکند چونکه ما امروز هر چه داریم باید برای فرهنگ خرج نمائیم یک ثلث بودجه کشور هزینه ارتش می شود با این وصف امنیت نداریم. عقیده بنده اینست که همان خرج را مدتی مصرف فرهنگ نمائیم که توسعه و پیشرفت تامی حاصل کند. وقتیکه فرهنگ ما تکمیل شد البته ارتش هم تکمیل می شود و امنیت از هر حیث بر قرار و کلیه نواقص مرتفع خواهد شد. عرض دیگر بنده راجع به امنیت است. در این مسافرت اخیر که وارد بندرشاه شدم کلیه رؤسای ایلات جعفریای باستقبال آمده شکایت و داد و فریاد از عدم امنیت داشتند و همچنین کلیه ایلات اعم از هر طایفه از نداشتن امنیت نگران بودند که در واقع تا بحال چنین ناامنی در آنجا دیده نشده بود چونکه سابقا که سلب امنیت میشد مقصود مفسدین و سارقین بردن اغنام و احشام و این قبیل چیزها بود ولی این دفعه عدم امنیت کار را بجائی رسانیده بود که شب و روز توی خانه مردم بطور آشکار رفته و اظهار میکردند که هزار یا دو هزار تومان بدهید اگر ندهید شما را میکشیم مردم هم برای حفظ جان خودمی دادند.

حتی بعد از ورود بنده هم این اتفاق چند مرتبه برای مردم واقع شد که امید بجان خودشان نداشتند. نداشتن امنیت از عدم لیاقت ژاندارمری محل است. مسلم است مفسدین و سارقین وقتیکه ببینند کسی مانع از شرارت آنها نیست خورده خورده شرارت آنها بزرگتر می شود. بالاخره اقداماتی که بعمل آمد. روسای ایالت را دیده با نهایت شهامت با کمک نظامیان اتحاد جماهیر شوروی اشرار را قلع و قمع کرد^{۱۱} چند نفر از آنها هم عودت کردند مابقی هم تسلیم شده اسلحه شان را تحویل داده و مشغول زرع و زراعت گردیدند. حال در عوض آنکه دولت در پاداش خدمات بنده که بدون خسارت این ناامنی بزرگ مرتفع و خاتمه یافته اظهار رضایت فرماید بعضی از روزنامه ها که فکرشان کوچک است بدون غور در اطراف کار برخلاف انتشار می دهند که محمد گرگانی اسلحه تقسیم میکند و تحریک بایجاد اغتشاش. نتیجه این قبیل انتشارات خالی از صحت چنین معلوم است که خود این روزنامه ها عرض مخصوصی و سیاسی دارند چونکه عقاید بنده با عملیاتم یکی بوده و مکرر امتحان خود اربدولت نشان داده و میدهم که ظاهر ساز نیستم.

با این تفصیل قدردانی نشنیده بر عکس انتشارات بر خلاف که در جراید درج میکنند می بینم، اما کارمندان وظیفه شناس دولت متفق اتحاد جماهیر شوروی از این اقدامات وطن پرستی این جانب و کیان بنده اظهار قدر دانی فرمودند. بنده از دولت تقاضای اسلحه نکرده بودم که گرفته بمردم بدهم بلکه همانطور که فرض شد اسلحه اشرار را گرفته و تسلیم نمودم و تعجب می کنم که روزنامه ظفر چطور آشکارا توهین وارد میکند باین معنی که گرگانی مشغول پخش اسلحه و تحریکات ارتجاعی می باشد. البته تصدیق میفرمائید که این توهین را فقط تنها به بنده وارد نیاورده بلکه بدولت خودمان و بدولت همسایه اتحاد جماهیر شوروی هم وارد میکند زیرا که بنده کارخانه اسلحه سازی ندارم اگر چنین عملی کرده باشم بایستی اسلحه یا از دولت متبوعه خودم یا از مأمورین اتحاد جماهیر شوروی گرفته و بمردم داده باشم.

تعجب این جاست که دولت چرا این قبیل انتشارات بی صحت که معنیش غرض سیاست و هوجی گری را میبخشد تعقیب نمیکند. خلاصه اگر یکوقت خدای نخواستسته تقاضای اسلحه کنم آنهم صلاح و خیریت کشور را می بینم. چنانکه قبلا امتحان خود را بدولت و ملت دادم و چند مرتبه اسلحه گرفته و کارهای برجسته را انجام دادم که یکی دو قسمت آنرا برای استحضار بسمع اولیای دولت و نمایندگان ملت میرساند. در موقع اغتشاش و جنگ جنید خان حسب الامر اعلیحضرت سابق، مرحوم تیمور تاش وزیر دربار وقت به بنده دستور دادند برای کمک فکری فرمانده تیپ و قلع و قمع جنید خان بدشت گرگان

^{۱۱} منظور سرکوبی گروه دوردی قلیچ توسط ارتش سرخ و ژاندارمهای گنبد قابوس است.

بروید. عرض کردم بشرط آنکه بفرمانده تیپ دستور فرمائید که نظریات بنده هم دخیل باشد بعد قبول فرمودند و (آقای فلسفی شما هم وکیل گرگان هستی گوش بدهید) بفرمانده تیپ هم آنطور که لازم بود دستور دادند.

سپس موقع زمستان در هوای سرد با هزاران مشقت و زحمت زیاد وارد گنبد کاوس شدم دیدم فرمانده تیپ کلیه روسای ایلات را احضار کرده بتصور اینکه آنها با آدمهای جنید که بمیان ایلات آمده مردم را غارت می کردند همدست می باشند میخواستند تحت نظر بگیرند. بنده بفرمانده تیپ که جناب آقای سرتیپ زاهدی بودند عرض کردم که خوب است عوض تحت نظر گرفتن بایشان اسلحه بدهید من خودم ضامن می شوم که وقتی که اینها مسلح شدند یکنفر از عمال و آدمهای جنید خان باقی نماند. ایشان هم تقاضای بنده را قبول فرمودند از آن ساعتی که بآنها اسلحه دادند ده روز طول نکشید که جنید و اتباعش فراری و بافغانستان رفتند و همین طور در دوره هشتم وکیل نبودم یک اغتشاش در دشت بعمل آمد. آقای سرهنگ حکیمی که فرمانده تیپ و حکومت نظامی بودند بنده را خواسته و فرمودند که بدون اینکه سرو صدایی بلند شود بچه وسیله باید رفع این اغتشاش کرد و اظهار کردم قشون کشیدن و سرو صدا بلند شدن گذشته از آنکه طولانی میشود بعلاوه خسارت زیاد وارد میشود بایستی که بیک عده تراکمه اسلحه بدهیم. که خودشان مثل جنگ و دعوای ترکمنی اشرار را تعقیب کنند که به اسرع وقت نتیجه حاصل شود.

چون ایشان هم شخص سیاستمداری بودند پیشنهاد بنده را قبول فرموده فوراً ترتیب اثر دادند. در مقابل خود بنده مخصوصاً به اسب سوار شدم برای تسلیم و نصایح اشرار در ظرف ۲۴ ساعت ۳۶ فرسخ راه را طی کرده و اشخاصیکه از اول بهمراهی بنده آمده بودند با آنکه اسب سوار قابلی بودند خسته شده و طاقت نیاورده بین راه ماندند سپس از محل دیگر همراهی گرفتیم این طاقت و توانائی که در آن روز از بنده ظاهر شد فقط مقاومت اسب سواری بنده بوده که از هر حیث اسب درجه اول بود بهر حال هر کجا که لازم بود رفتم و اقدامات و نصایح لازمه را کردم خلاصه ده روز طول نکشید آن اشرار قلع و قمع شدند. بعد از طرف دولت دو نفر سرهنگ برای بازرسی این پیش آمد بدشت گرگان آمدند که یکی از آنها آقای سرهنگ شاهقلی بودند و قتی که عملیات بنده را مشاهده فرمودند اظهار کردند خوب شد که شما در این دوره وکیل نبودید زیرا که اگر در تهران بودید کسی نبود که این اقدام و عملیات را بنماید. قسمت دیگر راجع به نظام وظیفه بود که ایلات از دادن سر باز خودداری می کردند وضعیت دشت برای این پیش آمد خیلی بد شده بود. همانطور که عرض کردم چون آقای سرهنگ حکیمی مرد کاری سیاسی از روی فکر اصلاح الطلب بودند بوسیله دفتر مخصوص شاهنشاهی بنده را خواستند

که شش ماه در دشت گرگان ماندم با روسای ایل همدست شده بهر وسایل بود ملت را تشویق کرده برای دادن نظام مقدس وظیفه راضی کردم و الاممکن بود به مثل واقعه مشهد مقدس پیش آمد بدی ایجاد شود.

البته تصدیق میفرمائید واقعه پیش آمد خراسان^{۱۷} و ریختن خون مردمان بی گناه از عدم لیاقت مامورین و روسای محل بود زیرا اگر نمایندگان خراسان را بمشهد احضار میکردند این وقایع پیش نیامد چونکه آن نمایندگان سیاست ایام را در دست داشتند بهر وسیله ای بود مردم را قانع و از خون ریزی جلوگیری میفرمودند. خلاصه مقصود اینست که هر وقت هر کجا امنیت سلب میشود از کارمندان دولت ایجاد میشود همین طور قتل و غارت در ولایات در سال گذشته از قبیل شاهرود و کاشان و سایر جاهای دیگر که از آفتاب روشنتر و لازم بتذکر نیست. باز هم عرض میکنم عدم امنیت را غالباً مامورین و کارمندان دولت ایجاد می کنند که در این خصوص عرایضی دارم ان این است بعد از پیش آمد شهریور ۱۳۲۰ امنیت حوزه گرگان و دشت گرگان بطوری محفوظ ماند که جناب مرحوم فروغی نخست وزیر وقت از بنده و جمیع اهالی آنجا اظهار تشکر فرمودند و نیز فرمودند که در این موقع بایستی تمام افراد کشور برای حفظ امنیت ساعی باشند بنده جواب بان مرحوم عرض کردم بیست سال است داخل سیاست هستم با خلاق و رفتار مامورین و کارمندان دولت صالح باشند و مردم را اذیت نکنند شخصا از هر جهت امنیت آن محل را عهده دار میشوم آن مرحوم عرایض بنده را تصدیق کرده فرمودند ما هم سعی میکنیم که کارمندان و مامورین صالح و خوب باشند و شما هم برای حفظ امنیت ساعی باشید باری بطوری که عرض کردم امنیت دشت گرگان تا کنون محفوظ بوده و آن هم از اصالت و نجات ملت تراکمه است. متا سفانه مدتی است از تراکمه حوزه بجنورد شکایت متواتر تلگرافا و کتبا که بعضی به دفتر مخصوص شاهنشاهی و مجلس شورایی و نخست وزیر و غیره بوده رسیده تمام حاکی از عملیات ناشایسته و خلاف قانون نظامی ها و ظلم و ستم آنها به اهالی است و گویا تا کنون دولت اقدام مؤثری در این خصوص ننموده اموال و اشیاء و وجوهی که با زور از اهالی گرفته اند بصاحبانش پس نداده اند بنده تاکنون از رفتار و عملیات زشت شرم آور مامورین دولت در مقابل نمایندگان محترم مجلس خودداری نمودم و اظهار ی نکردم ولی چون تعدیات آنها از حد گذشته و بعملیاتی دست زده اند لذا در حضور نمایندگان محترم بسم دولت میرسانم اگر پیش آمدی شود مسئول خود دولت است نه ملت. یکی از اشخاصی که تعدیان زیادی به مردم نموده سروان حمیدی نام است (یکی از نمایندگان - کی؟) سروان حمیدی که با یکعده سرباز در میان ایلات بمنظور جمع آوری اسلحه رفته و تولید اغتشاش

^{۱۷} منظور قیام افسران خراسان می باشد.

نموده و مردم را چپاول و غارت کرده غرض شخص مذکور جمع آوری اسلحه نبوده که باین عنوان در میان ایلات رفته بلکه فکرهای دیگری داشته بعرض آقایان میرسانم از وجوه و گوسفند و قالی که مشارالیه از قریه های مختلف گرفته با ذکر اسامی معین و معلوم:

۱- از قریه نخورلی هزارپا (مربع) قالی و ۲۰۰ (دویست) رأس گوسفند

۲- از قریه دویبق هشت هزار تومان و جه نقد

۳- از طایقه گرکز دو هزار تومان وجه نقد

۴- از حصارچه و بچه دره تخته قالی عبارت از صد و پنجاه پا (مربع)

۵- از قریه طالار صد (مربع) قالی و همچنین (سروان شریف زاده) که کلانتر غلامان (در مرز میباشد) از ملامراد نام یک هزار تومان وجه و بمساجت صد پا (مربع) قالی گرفته است و نیز در قریه مذکور سرهنگ قهرمان نام بعنوان اخذ مالکانه از اهالی مطالبه مالکانه نموده که بدلائل زیر دولت حق مطالبه مالکانه ندارد که بدون جهت آقایان مامورین میروند اسباب اذیت و خسارت رعیت بی چاره را فراهم می آورند. (آقای هژیر شما وزیر دارائی هستید گوش بدهید) اولاً کلیه اهالی نامبرده خرده مالک هستند و هفتصد سال است که اجدادا و پادا به ید (دست به دست) متصرف بود هر و می باشند. فقط در زمان شاه سابق اجباراً وجوهی بعنوان مالکانه از آنها دریافت میداشتند که آنهم مطلب معلوم و لازم بتذکر و تکرار نیست. ثانیاً کلیه مالکین آن حوزه عریضه بداد گاه مربوطه در موعد مقررده دادند که اکنون در جریان است و تکلیف قطعی معلوم خواهد شد و تا تعیین تکلیف قطعی دولت نبایستی عملیات زمان قبل از شهریور ۱۳۲۰ را تکرار نماید. ملت از رویه و طرز رفتار مامورین دولت نگرانند. بجای آنکه سیاستمداران و زمامداران کشور در مقابل نماینده بر عکس مردم را میرنجانند. عرض دیگرم راجع به هیئت رسیدگی دادگاه املاک است تمنی دارم دولت املاک مردم را داده و بیش از این مردم را سرگردان نکنند که بهانه در دست مامورین نالایق گردیده سوء استفاده نمایند. جناب آقای نخست وزیر خواهش میکنم توجه بفرمائید من برای جنابعالی عرض می کنم. (در این موقع چون چند نفر از آقایان نمایندگان از جلسه خارج شده بودند اکثریت برای مذاکره کافی نبود) عده از نمایندگان. عده کافی نیست تنفس داده شود.

یمن اسفندیاری. بقیه اظهارات شان را فردا بفرمایند.

بقیه صورت مشروح مذاکرات مجلس روز یکشنبه ۳۰ اردیبهشت ماه ۱۳۲۴

(یکساعت و بیست دقیقه قبل از ظهر روز سه شنبه اول خردادماه مجلس مجدداً بر یاست آقای دکتر معظی نایب رئیس تشکیل گردید)
نایب رئیس. آقای گرگانی.

گرگانی - عملی که بتازگی از طرف ژاندارم ها سر زده و تولید عدم امنیت مینماید مجبورم بعرض برسانم یکنفرولی نام که شخص زارع وزحمتکش است ژاندارم ها او را گرفته و بگرگان برده اند با تهام اینکه اسلحه دارد مشارالیه را زجر داده و حتی داغ کرده اند که پرونده عملیات ظالمانه آنها در دادستانی گرگان در جریان است در صورتیکه بیچاره نان خوردن ندارد چه برسد آنکه اسلحه داشته باشد لابد مقصودشان چیز دیگری بوده که بالاخره باعث داغ کشیدن و اذیت و آزار مردم بی گناه می شوند. همین عملیات است که بنظر کوچک می آید و رفته رفته موجب ناامنی میشود. در هر صورت از دولت تقاضای کیفر مرتکبین این عمل وحشیانه را دارم.

(آقای نخست وزیر تمی دارم توجه بفرمائید) عرض دیگرم اینست که اهالی قوچان اغنام و احشام خود را هر سال زمستان برای قشلاق با طرف مراوه تپه می آورند حتی بعد از شهریور ۱۳۲۰ هم چندین مرتبه آورده و بسلامت مراجعت کرده اند ولی امسال اشرار^{۱۸} با وجود بودن پست ژاندارمری در مراوه تپه در مقابل چشم ژاندارمها هیچ اقدامی ننموده بلکه باشرار مساعدت هم کرده اند. تمنا دارد که دولت باین امر توجه کامل فرموده و گوسفندان غارت شده را پس گرفته و بصاحبانش مسترد دارد.

عرض دیگر ینده که مکرر از دولتهای سابق خواستم ولی متاسفانه تا کنون هیچ اقدامی نشده در موضوع آب آشامیدنی اهالی گومیشان است. چنانکه سابقاً نیز عرض کردم اهالی گومیشان با هزار مشقت آب آشامیدنی خود را از مسافت قریب سه فرسخ می آورند و از این حیث فوق العاده در زحمت هستند برای دولت نیز صورت خوشی ندارد لذا از دولت آقای حکیم الملک تمنا دارد که باین موضوع توجه فرموده و اهالی را از این حیث راحت فرمایند. در خاتمه بنده میل ندارم که کوچکترین کارمندان دولت را برنجانم اما عرض میکنم که از نمایندگان گفتن و گوشزد نمودن و از جراید نوشتن. اگر آقایان کارمندان اعتراضی بگفته و یا نوشته ای دارند بایستی طرف را قانع کنند نه اینکه با عملیات وحشیا نه بشخص محترمی بی

^{۱۸} منظور از اشرار در این مقطع از مذاکرات مجلس تورکمن ها می باشد. (آ.گ)

احترامی کنند وظیفه دولت است که مرتکب این نوع عمل را بکیفر برساند و الی‌عاقبت خوبی نخواهد داشت. عرض دیگر بعد از تشکیلات دولت حاضر از قرار اطلاع کلیه اجناس ترقی کرده مردم طاقی از این زندگانی ندارد الحمدلله جنگ که علت گرانی جنس بوده خاتمه یافته لذا تمنا دارم برای آسایش ملت توجه کامل فرموده ملت را زیاد تر از این سرگردان مضیفه نفرمایند.

دوره ۱۵

۱۳۲۵- نچی بیلدا گور شجنگ روحانی ولجان آخون وافی نینگ مامت آخونا یازان
آچنق حاطنندا وکیل بولوپ اونونگ ایلینه هیچ حییلی حنذمات اتماندیگی بلله یاز:

"... ۱۵- نچی دوووزر مجلس سایلارلارنا یئنه- ده وکیل بولجاق، منی قولدنگ دیپپ
حوجا گلدی قارا، ولما ت آخونا، امانگلدأ، محمد آخونا، کریم آخونا، گلدی روشنی یه، رجب
و محمد حاجا حاط یوللا پسئنگ. شو گچن بیگریم یئلئنگ دوامئندا تۆرکمن حالقئنا
نامه حنذمات اتدینگ، سوو دیپپ دوولته شکایت، عارضا یازلئدی، اونگا یتیشیکلیک
اتدینگکی، درمان حانالار سالدردتدینگکی؟ دکتر گتیریتدینگکی، یؤریته مدرسه لر
آچدرئپ، یوللار چکدیردینگکی؟ یوق، وئندا سن حالقا ناحیلی حنذمات اتدینگ؟
تۆرکمئینگ دیلینی گیلچک آدمز لر توتدورئپ، قصر قاجاردا حبس اتدیردینگ، اوغری،

غالتامان ادى بىلەن تۆركمەنىگە شەيخى ھوجا، نىيازگەلىدى، مامەت (تاغان) يالغى باتەر قاهرئىمان يېگىتلىرىنى اۆلدۆرتدىنىگ، جافارىباي ھالقىئى دۆولتېنىگ يانئىدا قارالاپ، اولارنى عاصى، دۆولتە قارشى ادىپ گۆركۈزدىنىگ، يېگىم يىلنىگ دوامىندا اتمە دېك خىانتىنىگ غالمادى، كۆمىشىدا نېنىگ بېرىنچى موغاللىئى آبايئى، شەرىبانى باشلىغى و پاسابانلار آتېپ اۆلدۆردى، ملتېنىگ وكېلى ھۆكۈمۇندە مونۇ اشىدىپ درحال گەلمى دېنىگ... ايندى يىنئە-دە وكىل بولجاق بولوپ سىس الماغى مقصد ادىنيارسىنىگىز، بو عايپ، اوتاننىگ...^{۱۹}

۱۳۲۵- نچى يىلدا تۈركمەن دېلېنىدە چاپ بولان "تۈركمەن سىسى" روزنامە سىنىدا محمد آخوننىگ وكىل بولماغىنا قارشى ع. مەدرىسى نېنىگ قوشان قوشغوسى يىرلىشىدىرىلېپىدېر:

غالنىگ ھالقىم بېرلىشىپ!

وكىل سچمك واقتى گەلىدى، غالنىگ ھالقىم بېرلىشىپ،
 اول كۆشۈكدە ياشاماغا، سۆزۈنگ ھالقىم بېرلىشىپ،
 گچن دۆوران قارشىسىندا، دورونگ ھالقىم بېرلىشىپ،
 مامەت آخون دك وكىلى، وورونگ ھالقىم بېرلىشىپ.

بېحايادىر، ھاقىمئىزئى مندىن، سىندىن اين دېر،
 وكىل بولوپ، ايش بېتېرمان، ملتېمىزى باقاندىر،
 شول تۆكىمىز دۆولتېنى بىزى سويوپ تاپاندىر،
 قانھورنىگ دېە سىندىن، دېنىگ ھالقىم بېرلىشىپ.

سچېنىگىز سىز بېر وكىلى دېلىسىز، آغزىسىز بولماسىن،
 دۆين كافىر، بو گۆن مىسلمان، آلدواچلار بولماسىن،
 ايل اچچىنىدە بىلى قانھور، پالى يامان بولماسىن،
 چىن دوعروسىنى ايسلە سىنگىز، مامەت آخون بولماسىن.

^{۱۹} بو ھامەت "ندى گرگان" روزنامە سىنىدە چاپ ادىلېپىدېر. ھامەدان بۆلكىر آلنىدى. بو سىندى كومىشىدېە دە مەرحومنىگ اوغلى مانگا قاوشوردى.

غارنپ- دایجان، یاغشئسئندان، سچینگ حالقئم بیرلشیپ.

یئنه گلر اؤنکی دؤوران مامت آخون سچیلسه،
غامچی اوینار باشئمئزدا، مامت آخون سچیلسه،
کؤنه یارا تازه لئر، مامت آخون سچیلسه،
قانهورئنگ یاقاسئندان، توتونگ حالقئم بیرلشیپ.

بی-عادالات، ظالملائر یوق اتمآگه بیر یول بار،
سؤلؤک صفات افسرلری گؤم اتمآگه بیر یول بار،
"املأک" سالان خاین لارئ گؤم اتمآگه بیر یول بار،
شول دوغری یول، "توده" یولودئر، بیلینگ حالقئم بیرلشیپ^{۲۰}.

دوره ۱۵ جلسه ۲ بتاريخ روزپنجشنبه ۲۵ تیر ۱۳۲۶

آقای عباس مسعودی گزارش شعبه ششم را راجع بانتخاب آقای محمد گرگانی از گنبد کاوس بشرح زیر قرائت کردند:

گزارش از شعبه ۶ بمجلس شورای ملی
پرونده انتخابات حوزه گنبد کاوس در شعبه ششم مورد رسیدگی واقع شد انجمن نظارت انتخابات گنبد کاوس در تاریخ سوم بهمن ۱۳۲۵ تشکیل گردید و از تاریخ سوم بهمن ماه تا ۲۳ بهمن ماه ۱۳۲۵ در حوزه های اصلی و فرعی توزیع تعرفه و اخذ آراء بعمل آمده است و در نتیجه آقای محمد گرگانی باکثرت ۱۸۸۴ رأی از ۱۵۴۹۲ رأی بنمایندگی پانزدهمین دوره تقنینیه از طرف اهالی گنبد کاوس انتخاب شده اند و در جریان انتخابات شکایاتی بانجمن نظارت انتخابات واصل گردیده انجمن نظارت انتخابات واصل گردیده انجمن مزبور شکایات واصله را چون مستند بدلیل نبوده مردود دانسته و در تاریخ ۳/۱۱/۳۲۵ اعتبار نامه بنام آقای محمد گرگانی صادر میکند.

شعبه ششم پس از رسیدگی پرونده و رسیدگی بچند فقره شکایاتی که بشعبه رسیده بوده پرونده را به سوکمیسیون احاله نموده سو کمیسیون مزبور پس از رسیدگی به پرونده و احضار چند نفر از شاکیان چون شکایات وارده را منطبق با قانون ندانسته صحت انتخابات گنبد کاوس و نمایندگی آقای محمد

^{۲۰} بوقوشغئنی اولی آرتق اوباسئندان غایب هیلکه نینگ آقاسی حدایبردی صوفی دان یازنپ آلدئم

گرگانی را تصدیق و گزارش آنرا تقدیم شعبه نموده و شعبه هم نظر سو کمیسیون را تأیید و صحت انتخابات گنبدکاوس و نمایندگی آقای محمد گرگانی را تصدیق نموده و گزارش آن را برای تصویب بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

رئیس - بنمایندگی آقای گرگانی از گنبدکاوس رأی گرفته میشود آقایان موافقین قیام نمایند(عده زیادی برخاستند) تصویب شد.

دوره ۱۵ جلسه ۲۷ یکشنبه سوم آبانماه

رئیس - آقای فرامرزی توضیحی دارید بفرمایید.

فرامرزی - عرض کنم که چند شب پیش از این بنده رفته بودم در یکی از کنفرانسها ، یک خانمی آنجا کنفرانس میداد در باشگاه "هدایت افکار" و آن خانم هم البته ایران ، خانم تیمورتاش بود که آقایان میشناسند و ایشان در آنجا یک چیزی گفتند که من فراموش نمیکنم و آن اینست که گفت که یکی از شریفترین مردم این مملکت محمدعلی میرزا بود برای اینکه محمدعلی میرزا مستبد بود گفت من مستبدم و مشروطه را قبول نداشتم. مجلس را نمیخواست. ولی این اواخر با اسم مشروطیت، با اسم آزادی مردم را میگیرند از ایشان سلب آزادی میکنند (صحیح است) نمیخواهم بگویم که واقعا ایشان درست گفتند که محمدعلی میرزا مرد شریفی بود. ولی اگر میگفت من شاه مملکت مشروطه ام و هر که با من مخالفت بکند مخالف حکومت مشروطه است و آنها را میگیرد چطور میشود؟ همانطوری که دیگران گفتند و کردند. این قانون حکومت نظامی که امروز دستاویز شده برای گرفتن مردم ، بنده عرض میکنم که چطور شد این قانون وضع شد و میخواهم ببینم بموجب این قانون آیا آنهایی را که باید گرفت که مردم را میگیرند یا آنهایی را که میگیرندشان در ۱۱ رجب ۱۳۲۹ تلگرافی بتهران رسید که محمدعلی میرزا با چند نفر از اتباعش از "ادسا" تحت حمایت و موافقت روسها از گمش تپه وارد ایران شده اند ارشدالدوله سردار او هم با تذکره (پاسپورت) جعلی وارد ایران شده بود و مقدار زیادی هم تفنگ و فشنگ داشت و با خودش آورده بود و دولت ورسیه تزاری هم برخلاف قراردادی که با ایران داشت و میبایست بآنها اجازه عمل ندهد معذک اجازه داد و آنها وارد ایران شدند. ارشدالدوله بسمت طهران حرکت کرد و از سمت غرب هم سالارالدوله تا همدان رسیده بود و میخواست که بطرف طهران حرکت بکند مشروطه طلبها یا مشروطین هیچ قوائی نداشتند برای دفاع از رژیم مشروطیت فقط ۱۲۰۰ سوار بختیاری در طهران بود و در همین حدود یا ۱۸۰۰ نفر هم قوائی بود که پیرم خان رئیس شهربانی وقت تهیه

کرده بود (اورنگ : بختیاری چهار هزار نفر بود) عرض کنم آن مدبری که بنده دارم ۱۲۰۰ نفر است و بنده هم عرض میکنم که صمصام السلطنه گفته بود که یکعه در اصفهان هستند که حاضر حرکت میباشند و ظاهراً هم یک پولی دولت داد برای خرج حرکت آنها که آنها هم حرکت بکنند برای طهران از هیئت دولت رئیس دولت و دو نفر از وزراء متهم بودند باین که باطن با شاه ساخته اند و برعلیه مشروطه هستند از زرگنده هم در سفارت روس یکعه ای بودند از مخالفین مشروطیت و داشتند عمل میکردند مجلس و آزادی خواهان دیدند که مشروطیت هم از خارج مورد تهدید است برای اینکه محمدعلی میرزا و ارشدالدوله از روسیه وارد ایران شده اند و ارشدالدوله لشکر کشیده است بسمت طهران و نزدیک است البته خود محمدعلی میرزا هم در صحرای ترکمن بود و تراکه با او قول داده بودند که حرکت بکنند سالارالدوله هم در سمت غرب بود و بطرف طهران میآمد .
دماوندی - بنده اخطار نظامنامه دارم .

دوره ۱۵ جلسه ۳۴ بتاريخ چهارشنبه ۱۸ آذرماه ۱۳۲۶

سخنرانی محمد آخون درباره ظلم مأمورین و غصب زمین های تورکمن ها

رئیس- آقای گرگانی.

گرگانی- همکاران محترم: ضرورت ایجاب میکند که مطالبی را بعرض برسانم، موافقت و یا مخالفت اینجانب بسته به تصمیم فراقسیون است .
تصدیق میفرمائید که زندگانی بدون امنیت قضائی و حقوق فوق العاده مشکل و بلکه غیر ممکن است در کشور ما نیز تأمین حقوق و قضائی به طوری که باید و شاید برای عموم وجود ندارد و به همین علت از طرف عمال ناصالح دولت به مردم خصوصاً به طبقات زیردست و زحمتکش فشارها و تعدیات زیادی وارد میشود امید تعقیب و دادرسی تقریباً از مردم سلب شده است، بنده در مقدمه عرایض خود مصراً از جناب آقای وزیر دادگستری که شخص فعال و خیرخواه و وارد میباشند تقاضا دارم که در بدو شروع به کار دستور بفرمایند کلیه پرونده هائی که بعنوان تعدی به اموال مردم ویا حیف و میل در اموال دولتی فعلاً در دیوان کیفر راکد و بایگانی میباشد و در نتیجه اسباب یأس و عصبانیت مردم ستم دیده را فراهم کرده است هرچه زودتر به جریان افتد(صحیح است)
حال شروع به بقیه عرایض خود مینمایم. در تاریخ شهریور ماه ۲۶ موقعی که کابینه اخیر جناب آقای

ادامه داده است و تاکنون از عده زیادی از هر یک متجاوز از دویست الی هفتصد تومان پول گرفته است چون این قسمت به کلی ظلم محض بود و موجب اغتشاش و عدم امنیت میشد لذا اهالی شکایت کردند فوراً آقای سرتیپ افسسی فرمانده پادگان گرگان و مازندران به اتفاق اینجانب و معاون فرمانداری گرگان برای رسیدگی به بندرشاه رفتیم. در حدود هزار نفر شاکی دور ما جمع شدند. سرتیپ افسسی از آن شخص توضیحات مفصلی خواست و نیز سؤال کرد که ژاندارم با اجازه چه مقام و چه کسی برای خارج کردن املاک مردم از دستشان اقدام میکند؟ جواب میدهد به حکم دادستان گرگان. آقای سرتیپ افسسی حکم دادستان را تقاضا مینماید. او اظهار میدارد که نزد رئیس ژاندارمری است و اتفاقاً رئیس ژاندارمری در آن روز تحقیقات در بندرشاه نبوده آقای سرتیپ افسسی اظهار مینماید که چون این قضیه خیلی مهم است بنابراین در یک روز نمیتوان به آن رسیدگی نموده لذا فردای آن روز برای رسیدگی دقیق و بیشتر فرماندار و دادستان و بازپرس گرگان را باید همراه بیاورم و از منم تقاضا نمودند که همراه باشم فردای آن روز در مقر طایفه قرینج جمع شدیم. تیمسار افسسی و فرماندار و دادستان و بازپرس گرگان نیز حضور داشتند عده شاکیان در حدود و هزار نفر بود آقای بازپرس از آن شخص علت این عمل و مجوز قانونی آن را میپرسد. او میگوید من این زمینها را اجاره کرده ام سؤال میشود که برگ اجازه نامه را ارائه دهید جواب میدهد که فعلاً نزد من نیست اینجانب سؤال نمودم که به دستور چه کسی ملت را رنجانده و متزجر ساخته اید؟ جواب داد به دستور کتبی و شفاهی دادستان گرگان. پس از ملاحظه دستور کتبی دادستان معلوم میشود که که دادستان چیزی نوشته ولی نه به قسمی که آن شخص اظهار داشته و عمل میکند فقط وسیله گرفتن ژاندارم و اخذ پول شده است ضمناً تمام شاکیان و اهالی اظهار میدارند که اگر مداخله مأمورین ژاندارمری نباشد این شخص ابداً جرأت نمیکند به ما نزدیک شده و تعدی نموده و املاک ما را از ید ما خارج نموده و یا تقاضای پول نماید. چون موضوع خیلی ساده نبوده و از تعداد زیادی از اشخاص مختلف پول گرفته شده بود آقایان نامبرده این طور تشخیص میدهند که موضوع را نمیتوان در یک یا چند روز رسیدگی و روشن نمود بلکه فعلاً برای اینکه سرو صدای مردم خاموش شود و نیز از تعدیات جلوگیری بعمل آید باید از دادستان تقاضا نمائیم که دستوری برای عدم مداخله ژاندارمری صادر نماید. فوراً از دادستان این تقاضا شد. او هم دستور کتبی خلاف دستور کتبی اولیه داد و به این ترتیب سر و صدا خاموش شد. صورت مجلسی نیز توسط بازپرس تنظیم گردید که به امضای آقایان نامبرده رسید و چون نزد اینجانب نیاوردند بنابراین امضاء بنده را ندارد. آقایان محترم ملاحظه بفرمائید مردم بی اطلاع ترکمن صحرا چگونه آلت و بازچه یک مشت مأمورین مخصوصاً ژاندارمری قرار گرفته اند و چطور به عناوین غیر قانونی تقاضای پول میشود. اگر با دقت توجه شود معلوم میگردد که محرکین

منظور شان فقط اخذ پول نبوده و شاید خیال ایجاد آشوب را داشته اند زیرا بیرون کردن یک ایلی مهم از ملک اجدادیش عاقبت خوبی نداشته و ممکن بود به کشت و کشتار بزرگی منتهی شود و به این بهانه خون مردم بدبخت وی خبر تراکمه را مثل زالو بکند البته دولت باید به این قضیه با توجه رسیدگی و حقیقت را کشف و محرک واقعی را مشخص نماید تا قانوناً تعقیب و مورد مجازات واقع شود.

۳- موضوع دیگر: از رئیس املاک فعلی گرگان که بر اثر اعمالش یک دفعه از طرف مرکز احضار شده بود مردم ترکمن و گرگان شکایت دارند و راجع به او تاکنون چندین مرتبه کتیباً و تلگرافاً به نخست وزیری و وزارت دارائی و اینجانب و نماینده گرگان شکایت کرده اند بعلاوه استاندار به وزارت کشور گزارش میدهد که چند نفر از جمله رئیس املاک بودندشان در آن منطقه صلاح نیست بدینجهت وزیر دارائی مشارالیه را از گرگان احضار مینماید ولی بعداً فهمیدم چطور شد که با وجود عدم رضایت اهالی و راپرت سیاسی دوباره به گرگان با همان سمت عودت مینماید من تعجب میکنم که دولت این قبیل مأمورین را چرا به منطقه حساس میفرستد^{۱۱}.

در سفر اخیر مردم به من فشار آورده اند و بازخواست کرده اند که چرا ابقای رئیس املاک را تقاضا کرده ام من قسم یاد کرده ام که روح از جریان مراجعت این مأمور بی اطلاع میباشد. من هرگز بر خلاف میل این ملت و موکلین خودم از مأمور مردم آزاری طرفداری نمیکنم و تصور نمینمایم نماینده گرگان هم برخلاف میل موکلین خود ابقای او را تقاضا کرده باشد.

از قرار اطلاع نمایندگان املاک بدون مجوز قانونی و برخلاف دستور صریح وزارت دارائی و تصویبنامه مربوطه از مردم ترکمن صحرا تقاضای منال مالکانه نموده و رسید هم نمیدهند برای اطلاع آقایان یکی از چندین فقره شکایتی که به اینجانب رسیده قرائت مینمایم:

^{۱۱} افشاگری غایب بهلکه مسئول وقت حزب توده درگنبد قابوس درباره رئیس املاک، امیرباشانی: "... ماجراجویان مرکز در پی یک ناخلف دیگری گشتند تا بدست او نقشه ای را که درواقع گذشته نتوانستند عملی سازند اجرا نمایند. پس از تفحصات و تجسس دست به قعر اجتماع فاسد برده سرگرد سابق منوچهرخان امیرباشانی (یکی از نظامیان جلادی که در سال ۱۳۰۳ تورکمنصحرا را به خاک و خون کشید و بعداً بعنوان تشویق! ریاست بخش املاک رضاخان به وی واگذار گردید-آگ) و مأموریتی را سرگرد نظام موفق به اجرای آن نشد به او سپردند. برای پوشاندن لباس قانونی روی نیات پلید خود موتورهای آبیاری پهلویژ(آق غلای کنونی-آگ) را که مدت چندسال بیگاری مردم به نفع رضاخان کارکرد یا یک شرایط بسیارسهل و ساده وسیله وزارت کشاورزی دراجاره او گذاشتند تا به این اسم درتورکمنصحرا مقیم گردد و درقلب تورکمن نقشه هایی را که ازمرتجعین کاخ نشین مرکز دریافت میدارد عملی سازد. برای اینکه بهترین حقیقت پی برید من این شخص را بشما معرفی میکنم. این شخص در دوره رضاخان سروان بود و مدت چند سال دارو ندار تورکمنها را به اسم رئیس بخش (املاک شاهنشاهی- آگ) بنام خود و رضاخان غصب کرد. گذشته از مکنت هایی که با سوءاستفاده از قدرت خود اندوخته نموده، دارای همه نوع سابقه جنایت نیز درتورکمنصحرا نیز درتورکمنصحرا میباشد (اشاره به کشته شدن چند دهقان تورکمن زیر شلاق مأمورین املاک و تجاوز به نوامیس زنان دهقانی که در بخش تنباکو کار میکردند- آگ).

بحضور آقای محمد گرگانی نماینده محترم تراکمه!

محترماً بعرض عالی می‌رساند، اینجانبان بردی محمد فرزند میرزا پانگ و تقاندوردی پانگ ساکن قوشه تپه چون قبلاً هم کتباً بعرض مبارک رسانده ایم و پیرواً به حضور جنابعالی می‌رسانیم، آقای نعیمی رئیس بخش پنج مینودشت سال ۱۳۲۵ تقریباً مقدار ۴۲۰ پوط شالی و ۱۷۵ پوط کنجد با اسم مالکانه بدون قبض و مدرک از اینجانبان و دهقانان ما به وسیله ژاندارم عباس شاه مرادی با زور و تهدید گرفته و سال ۱۳۲۶ نیز آقای رئیس بخش پنج مینودشت نزهت نام شالی و کنجد دهقانانی که در آن محل کاشته اند توقیف نموده می‌خواهد باندازه سال گذشته مقدار شالی و کنجد به اسم مالکانه بگیرد علیهذا استدعا داریم بعراض اینجانبان رسیدگی فرموده به رئیس املاک گرگان دستور بفرمائید مقدار شالی و کنجیدی که به اسم مالکانه از ما گرفته اند پس داده و سال ۱۳۲۶ نیز از دادن مالکانه همیشگی معاف و دارای ملک شویم امضاء: بردی میرزالی محل انگشت تقاندوردی.

این بود قسمتی از عملیات رئیس املاک واگذاری که بعنوان مختلف مردم آزاری مینماید. از طرفی اشخاصی حاضر هستند که کلیه خالصات گرگان را با سود صدی ده اضافه از آنچه دفاتر دارائی نشان میدهد و عاید دولت میشود اجازه نمایند تقاضا دارم از آقای وزیر دارائی که توجه فرمائید که هم دولت از زیر بار حقوق گزاف و این تشکیلات عریض و طویل راحت شود و هم مردم از دست مأمورین مردم آزار راحت شوند.

۴ - موضوع دیگر: در اوایل حکومت جناب آقای قوام به مردم ایران وعده داده شد که املاک خالصه را با اجازه مجلس بین زارعین تقسیم نمایند صرفنظر از اینکه تاکنون چنین عملی صورت نگرفته بلکه بدعاوی زارعین که پرونده های آنها در شعبه تجدید نظر دادگاه املاک انباشته شده به مناسبت اینکه بیش از یک شعبه نیست رسیدگی به عمل نیامده و یک مشت مردم زارع را تا بحال بلامتکلیف گذاشته اند، با یک شعبه برای رسیدگی به این پرونده ها سالهای متمادی وقت لازم است اگر دولت بخواهد تقاضای حق مردم را زودتر بدهد باید عده شعبه ها را زیادتر کرده و دستور صریح صادر نماید که زودتر و سریعتر به پرونده های مردم رسیدگی شود تا حقوق حقه مردم به آنها مسترد گردد. از دولت فعلی تقاضا دارم که به این قسمت هم توجه فرموده با ازدیاد شعبه ها مردم را از گرفتاری نجات دهند.

۵ - عده زیادی از مردم شمال در نتیجه عدم اطلاع از قانون و اعلانهای دولت در موقع مقرر به تقدیم عرضحال جهت املاکشان مبادرت نمودند و بنابراین از حق مشروع خود تا حال محروم شده اند

تقاضای من از دولت حاضر این است که یک مدت مناسبی برای احقاق حقیقتان به مرم اعطا شود و برای این کار شایسته است وزارت دادگستری طرحی را که در دوره سیزدهم به مجلس آورده و تا کنون مورد تصویب واقع نشده تجدید نموده و از مجلس تصویب آن را تقاضا نماید و از آقای وزیر دادگستری خواهش دارم بعرايض من توجه فرمایند.

۶- همکاران محترم و آقایان وزراء با اینکه در این چند ساله اخیر اوضاع شمال ایران برای بهم خوردن کاملاً مساعد بود ولی انصافاً و وجداناً از طرف مردم شمال کمترین سستی در وطن پرستی ملاحظه نشد و کوچکترین عملی خلاف قانون صورت نیافت و همیشه در نگاهداری امنیت و دفع شر و برچیدن بساط هرج و مرج از هیچ گونه فداکاری مضایقه نکرده اند با این حال از بسیاری از مزایا محرومند (مثلاً مؤسساتی که دولت در جنوب و غرب و شرق برپا نموده به هیچ وجه در شمال وجود نداشته و شاید در نظرهم نداشته باشد احداث نماید) و همچنین مردم ترکمن صحرا از فرهنگ و بهداشت بهره کافی نمیبرند. در بندر شاه که یکی از بنادر مهم ایران به شمار میروند و در گومیشان که از نظر بندر بودن و همسایگی با شمال و اهمیت فوق العاده دارد یک قطره آب آشامیدنی وجود ندارد و نیز در تمام دشت گرگان یک جاده شوسه حسابی دیده نمیشود. با این همه مالیات که از مردم صحرا نشین اخذ میشود و این بیچارگان روزانه فقط با چند تکه نان و چند ظرف چای سدجوع مینمایند و هیچ نوع آسایش و راحتی برای آنها در بین نیست آیا انصاف هست که این اندازه به آنها کم لطفی بشود و مأمورین دولت نگذارند همان چند لقمه نان و چند ظرف چائی از حلقوم آنها به راحتی فرورود. آیا سزاوار است که در تهران مرکز ایران این همه دستگاه و جلال و طنطنه و طمطراق موجود باشد و دولت از اعمال کوچکترین توجه نسبت به مردم صحرا خودداری نماید و یک تقاضای مشروع شهرستان شدن گنبد کاووس را که مقدمه اصلاحات ضروری آن منطقه هست به عذرهای بدتر از گناه به امروز و فردا بکشاند و به هیچ وجه گوش شنوائی به ناله های مردم بیچاره و بیگناه مناطق نداشته باشد.

همکاران محترم و هیئت محترم دولت تصدیق میفرمایند با ابتلائی که امروز دامنگیر ملت بیچاره ایران است دیگر تأمل کردن و استخاره نمودن جائز نیست و باید هر چه زودتر شروع به اقدامات اساسی نموده و کاملاً نظریات مغرضین را بر کنار گذاشت و در دستگاه دولتی این نظریات را وارد ننمود مردم ایران از حرفهای ما خسته شده اند و عمل میخواهند واقعاً چقدر بیائیم و دور هم جمع شویم و حرفهای پی در پی تحویل مردم بدهیم. چرا ما باید این قدر عقب مانده باشیم مگر استعداد طبیعی و هوش فطری ایرانی محکوم به زوال شده است مگر قوه و قدرت طبیعی ما از بین رفته است، نه قسم به خدا فقط اغراض خصوصی متصدیان امور باعث این بدبختیها و این پستیها شده است جناب آقای تقی زاده

نماینده محترم آذربایجان در نطق بلیغ خودشان با تشریح نظریات صائب و تجربیات چندین ساله خود راههای بیشماری برای حل مشکلات این ملت زجر کشیده و بدبخت پیشنهاد کرده اند البته همان طوری که ایشان تذکر داده اند باید به تدریج و با تمهید این راهها عملی گردد و دیگر به معاذیر غیر منطقی و بی اساس توسلی نجست و من به خداوند عظیم سوگند یاد میکنم که در اظهارات و عرایض خودم به طوری که آقایان همکاران محترم و ملت ایران سابقه دارند نظر خاصی نداشته هیچ وقت نخواهم داشت و برای اصلاحات اساسی در ایران از هیچ گونه فداکاری حتی صرف چند قطره خون بی ارزش خود مضایقه نخواهم نمود.

همکاران عزیز و آقایان وزراء شما را به خدا قسم بفکر مردم ستمدیده ایران باشید و یک مشت مردمی که در مرکز و شهرستان ها و نقاط دور دست با فقر و گرسنگی و بدبختی گلاویز هستند در نظر بگیرید بخدا قسم نفرین این مردم را حتی در سیاه چالهای گور و قبرستان تعقیب مینماید. آقایان وزراء دارائی و اقتصاد شما را به وجدانتان قسم میدهم نگذارید پولی که به صورت مالیات از یک عده مردم مفلوک و بیچاره جمع و گرفته میشود برای خرید اشیاء تجملی و بیفایده مصرف شود. باید کاری کرد که صادرات زیاد و واردات کم و محدود شود. تمنائی که از همکاران محترم خود دارم این است که در انتخاب مأمورین برای ادارات دولتی دست هیئت دولت را آزاد بگذارند و مداخله در انتخابات مأمورین دولتی ننمایند زیرا دولت بهتر از هرکس به وضعیت مأمورین خود واقف میباشد و فقط مراقب باشند که مأمورین در حوزه مأمورین خود در حدود قوانین موضوعه وظایف خودشان را انجام دهند چنانچه خدای نکره عمل خلافی کردند بدون غرض چنانچه حقیقت را وجداناً بعرض مقامات بالاتر رسانیده و تقاضای چاره جوئی نمایند تا رفع شر و تعدی از مردم ایران بشود.

۷- در خاتمه از اعضای محترم کابینه استدعا داشته وجداناً تقاضا دارم که سعی فرمایند با حداقل وسائل حداکثر خدمات درباره ملت ایران انجام شود و کمتر به حرف زدن و ادعا کردن توجه نمایند بلکه بیشتر بعمل پردازند تا انشاءالله موجباتی که ناراحتی مردم ایران را فراهم کرده کم رفع شود. بیانات خود را با خواستن عذر زیاد از آقایان محترم بعلت طول کلام خاتمه داده و از خداوند توفیقی خدمتگذاری را برای همه ما ها خواهانم (احسنت، احسنت)

۳- موقع و دستور جلسه بعد- ختم جلسه

دوره ۱۵ جلسه ۴۷ بتاريخ پنج شنبه ۲۲ بهمن ۱۳۲۶

سخنان محمد آخون درباره شهرستان شدن گنبد قابوس

رئیس- در صورت مجلس قید خواهد شد دیگر نظری نسبت به صورت مجلس نیست؛ (گفته شد خیر) صورت مجلس جلسات ۲۲ و ۲۵ و ۲۷ بهمن تصویب شد.
نطق قبل از دستور آقای گرگانی و آقای دکتر فلسفی. آقای گرگانی بفرمائید.

گرگانی- روز پنج شنبه ۲۲ بهمن ماه در باب شهرستان شدن گنبد کاووس در مجلس مذاکراتی بعمل آمد که حتی صورت اعتراض به دولت را داشته است. این بنده حسب الوظیفه موقع را مغتنم شمرده فواید این اقدام دولت را عرض و قضاوت امر را به انصاف آقایان نمایندگان محترم واگذار مینمایم. قبلاً باید عرض کنم امروزه وضع ترکمن صحرا و اهالی آنجا با ۲۵ سال قبل کاملاً متفاوت است از بین ترکمنها عده زیادی جوانان تحصیل کرده از قبیل پزشک و دندان پزشک و مهندس و معلم و افسر برخاسته

اند که در نقاط مختلف کشور مشغول انجام خدمات مرجوعه میباشند. وضع زندگانی ترکمنها هم به کلی تغییر کرده و اغلب شهرنشین شده اند و در وطن پرستی و غرور ملی نیز امتحانات زیادی از خود نشان داده اند مخصوصاً از پنج، شش سال قبل به این طرف با وجود تحریکات داخلی از جاده وطن پرستی و ملیت خارج نشدند و مورد تشویق و تمجید اولیاء محترم دولت قرار گرفتند. اتفاقات ازمینه خیلی پیش را باید نتیجه تحریکات بعضی از اشخاص مغرض دانست که برای منافع شخصی و گاهی نیز محض تضعیف مأمورین دولت مردم ساده ترکمن را اغفال و تحریک مینمودند الحمدلله از ۲۵ سال قبل به این طرف دیگر این قبیل تحریکات نه مؤثر واقع شده و نه انجام گرفته است. حال به اصل مطلب میپردازم. فاصله شهر گرگان تا گنبد کاووس در حدود ۱۹ فرسخ است. جمعیت دشت گرگان بالغ بر دویست هزار نفر میباشد و ساکنین شهر گنبد کاووس هم علاوه بر سی هزار نفر میباشند، وسعت خاک آن طوری است که از یک طرف به طول شصت و پنج فرسخ دامنه دارد، اخلاق و عادات و طرز زندگی و روحیه و خصوصیات نژادی ترکمنها با گرگانی ها کاملاً متفاوت است فقط دشت گرگان با خاک همسایه شمالی مجاورت دارد نه گرگان، دشت گرگان یکی از نقاط مهم غله خیز ایران است، سالیانه بالغ بر چهل هزار تن گندم و جو دو هزار تن کنجد و پنج هزار تن حیوانات از قبیل نخود و ولوبیا و ۲۰ هزار متر مربع قالی و مقداری زیادی روغن و کره و پشم و تعداد زیادی گوسفند صادر به سایر نقاط کشور میشود و از نظر

مرزی و موقعیت سیاسی هم حساسیت خاصی داراست و علت اسب دوانی الی دو مرتبه در زمان اعلیحضرت فقید نیز برای موقعیت سیاسی و جغرافیائی دشت بوده است (صحیح است) و غالباً مأمورین هم از مرکز مستقیماً اعزام میشدند چون عقب افتادگی دشت گرگان از لحاظ فرهنگ و بهداشت از یک طرف و استعداد فوق العاده این منطقه برای ترقی و توسعه از طرف دیگر همیشه مورد گله گذاری و تقاضای موکلین اینجانب مخصوصاً طبقات تحصیل کرده و ترکمن بوده مأمورین عالی‌رتبه دولت هم این عقب افتادگی و این استعداد فوق العاده را مشاهده نمودند درصدد برآمدند که راه اساسی رفع عقب افتادگی و این استعداد فوق العاده را به مرکز پیشنهاد نمایند از آن جمله جناب آقای دکتر نصر استاندار وقت و جناب آقای نواب استاندار وقت شرح مفصلی دائر بر استعداد فوق العاده دشت گرگان و عقب افتادگی آنجا به مرکز گزارش و پیشنهاد به شهرستان شدن گنبدکاووس را نمودند و همچنین جناب آقای حشمتی استاندار فعلی استان دوم همین نظر را دارند (صحیح است) نماینده محترم گرگان در ضمن بیانات خود اظهار کردند که در دوره چهاردهم نیز موضوع شهرستان گنبد کاووس مورد نظر بود ولی با مخالفت پایان یافته است صحیح است اینجانب هم تصدیق میکنم که مورد توجه دولت بوده ولی مخالفت و مقاصد نامشروع عده ای ماجراجو در آن زمان مانع از اجرای این اقدام مهم گردید و نیز آقای نماینده محترم اظهار کردند که چون گرگان و دشت به هم متصلند لذا نباید دشت گرگان مستقل گردد (صحیح است) این دلیل مثل آن است که بگوئیم چون زنجان و قزوین وهمدان و کرمانشاهان و همچنین سایر نقاط کشور به هم متصلند نباید از هم جدا شده و شهرستان مستقل باشند با دلایل فوق از لحاظ سیاست و اقتصاد وجود یک فرماندار عالی مقام در گنبدکاووس ضروری میباشد جای شکرگذاری است که دولت جناب آقای حکیمی جز مصالح عالییه کشور نظر دیگری ندارد (صحیح است) و به اغراض خصوصی نیز به هیچ وجه اعتنا نمی نمایند (صحیح است) و جناب آقای سرلشکر آق اولی نیز که از اعضای بی نظر و صالح دولت میباشند (صحیح است) در سال ۱۳۲۱ چند شب در گنبدکاووس توقف داشته و نصایحی درباره وطن پرستی و شاه دوستی به اهالی اظهار فرمودند و عقب افتادگی و استعداد فوق العاده ترکمن صحرا را ملاحظه و تصدیق فرمودند که تنها راه جلوگیری از عقب ماندگی مستقل نمودن آن و شهرستان کردن گنبدکاووس است بنده از این اقدام مفید دولت از طرف عموم موکلین سپاسگذاری نموده و اطمینان میدهم که با این توجه دولت گنبد کاووس پس از چهار سال در ردیف شهرستانهای درجه اول ایران خواهد گردید.

در پشت این تریبون فرصت را مغتنم شمرده از طرف عموم موکلین خود از اعلیحضرت جوانبخت ایران که قصر گنبدکاووس را برای بهداری گنبدکاووس اعطا فرمودند شکرگذاری مینمایم و امیدوارم جناب

آقای وزیر محترم بهداری هر چه زودتر وسائل کافی برای گنبد کاووس مرحمت فرموده و نیات مقدس شاهانه را اجرا نمایند و در خاتمه از طرف عموم موکلین خود در این خصوص از جمیع نمایندگان و همکاران محترم شکر گذاری مینمایم (احسنت)

دکتر فلسفی (نماینده گرگان. آ.گ.) - بنده مطابق ماده ۱۰۹ اخطار دارم.

رئیس - بفرمائید.

دکتر فلسفی - اولاً بنده خیلی متأسفم که بیانات نماینده محترم رامتوجه نشدم (یکی از نمایندگان - پس چه جواب میدید؟) گویا این درد من را همه آقایان دارند به این جهت بنده یادداشت‌هایی کردم که فرمایشات ایشان را آن قسمتی که درست دقت کردم متوجه شدم مربوط به صحبتی بود که بنده در جلسات پیش عرض کرده بودم بنده آن روز راجع به خبری که در روزنامه اطلاعات دیدم مربوط به تصویبنامه ای که از هیئت وزراء گذشته است و آنجا نوشته است تجزیه دشت گرگان از گرگان بنده به یک دلایلی که قبلاً هم به وزارت کشور نوشته بودم نسبت به این قضیه معترض بودم و آمدم اینجا یک عریضی کردم البته بنده در آنجا صحبت‌م کامل نبود بنده میگفتم که از قدیم الایام بعضی دشت گرگان گفتند موجباتی برای این تجزیه الان موجود نشده است که یک همچو تصویبنامه ای از هیئت وزراء بگذرد باضافه بنده گفتم که وضع موقعیت دشت گرگان طوری است که قسمتهای آباد محصور چسبیده است به گرگان (صحیح است) سواحل بحر خزر، بندرشاه خواجه نفس قسمتهای آباد چسبیده به گرگان است هیچ دلیلی ندارد که تحت نظر ۲۴ فرسخ فاصله گنبد کاووس باشد در صورتی که ۲ فرسخ فاصله با گرگان است بعلاوه یک چیزی که بنده روی این موضوع خیلی تکیه کرده بودم این بود که دشت گرگان از لحاظ مرزی و سرحدی حائز اهمیت خاص است یکطرف ترکستان ایران و یک طرف ترکستان^{۲۲} روس است از حیث قیافه و شکل و زبان از لحاظ مناسبات فامیلی این قسمت از دشت در ولایت مستهلک شود بهتر این است که مجزی شود این یک اهمیت سیاسی بود که بنده روی سوابقی که در آنجا بودم روی حقوقی که داشتم روی آشنائی که داشتم اینطور متوجه شده بودم و همیشه به دوستانم میگفتم بنده وقتی که این فکر در وزارت کشور پیدا شده بود متوجهشان کردم باضافه خیلی از قسمتهای دشت گرگان با همدیگر ارتباط دارند اصلاً حدود و ثغور معین کردن مشکل است گذشته از این در وزارت کشور پرونده اینها هست که تمام استانداران وقت آقای سعید سمعی بنده گزارش ایشان را دیدم وزارت کشور کسب نظر میکند از ایشان می‌رود در محل آنجا را میبیند و بعد

^{۲۲} ناطق گویا از بکار بردن اصطلاح تورکمنستان وحشت داشته بجای آن ترکستان می گوید

یک گزارشی تهیه میکند مدلل یک دلالتی اقامه میکند که این کار مصلحت نیست بنده خود نسبت به دشت علاقمند بنده در دوره ۱۴ از اعلیحضرت همایونی تقاضا کردم قصر گنبدکاوس را مرحمت فرمودند خود بنده در وزارت بهداری اقدامات زیادی کردم که آنجا یک بیمارستانی تأسیس بشود من از دشت دوری ندارم و باهمدیگراختلافی نداریم منتها اینجا یک مصلحت بود و این مصلحت را من اینجا تذکر دادم و حالا اینکه اینجا آقای وزیر کشور گفتند که همچو چیزی نیست این تصویبنامه هم گذشت فکر کردیم و مطالعه کردیم موکول کردیم به اینکه لایحه سازمان وزارت کشور بیاید وبعد البته در آن لایحه منظور میشود.

نمایندگان- دستور، دستور.

دوره ۱۵ جلسه ۴۸ پنج شنبه بیست و نهم بهمن ۱۳۲۶

آقای گرگانی با توضیحاتی از وضع دشت گرگان و از شهرستان شدن گنبد کاوس اظهار خوشوقتی نمودند و آقای دکتر فلسفی در ترجمه بیانات آقای گرگانی گفتند موجباتی برای تفکیک دشت از گرگان نبوده است.

دوره ۱۵ جلسه ۶۰

نخست وزیر شماره ۲۴۰۴۶-۲۶-۱۳۲۷ وزارت دارائی هیئت وزیران در جلسه اول اردیبهشت ماه ۱۳۲۷ بنا بپیشنهاد شماره ۱۹۱۷-۱۰-۱۰۱۲-۱۳۲۶ وزارت کشور تصویب نمودند که بخش دشت گرگان که تابع شهرستان گرگان است تبدیل بشهرستان گردیده و مرکز آن گنبد کاوس و کماکان تابع گرگان باشد - تصویب نامه شماره ۲۴۸-۲۲۳۵۸-۲۱-۱۱-۲۶ باین وسیله ملغی میشود. تصویب نامه در دفتر نخست وزیر است.

انتصابات و احکام

شماره ۲۵، ۱۳ و ۱۴۵۱۹۸۳-۶-۲۷

وزارت کشور آقای محمود صدر بخشدار لنگرود از تاریخ شانزدهم شهریور ماه ۱۳۲۷ به سمت فرماندار (دشت گرگان) گنبد کاوس منتقل شدند.

دوره ۱۵ جلسه ۱۲۲ بتاریخ یکشنبه چهاردهم آذرماه ۱۳۲۷

رئیس: آقای گرگانی

گرگانی: بسم الله الرحمن الرحيم! آقایان نمایندگان محترم، بنده در ردیف موافقین دولت نام نویسی کرده و در اینجا صحبت میکنم علت موافقت من برای این است که جناب آقای ساعد ضمن تجربیات چهل و دوساله خدمتگزاری در این کشور در مراتب اداری و در کارهای سیاسی چه در خارج و چه در پست های وزارت خارجه و نخست وزیری همه جا لیاقت و پاکدامنی و وطن پرستی خود را نشان داده اند

ثانیا این ۱۵ میلیون جمعیت ایران را از شر عظیم ژاندارمها خلاص نمود در تایید این عرض خود واقعه ای را که در سال ۱۳۱۴ ژاندارمها ی مرز دشت گرگان فوق العاده مزاحم مزدم شده واز هر نوع اذیت و آزاری نسبت ب مردم خودداری نکردند مردم مرز نشین هم این تعدی طاقت فرسا را تحمیل نکرده و عکس العملی از خود نشان دادند ولی فوراً از نتیجه عمل خود وحشت کرده با چندین خانوار بخاک همسایه فرار کردند اعلیحضرت فقید از این پیش آمد سخت عصبانی شدند و از سرهنگ احمد خان حکیمی فرمانده وقت نظریه خواستند مشارالیه هم پیشنهاد کردند که ژاندارمری در این حوزه برچیده شود

بعوض آن قوای نظامی وظایف ژاندارمری را هم انجام دهد از آن تاریخ تا سال ۱۳۲۰ مردم از شر ژاندارمها راحت بودند این عقیده بنده است که در اینجا عرض میکنم اتخاذ تصمیم بسته به نظر محترم نمایندگان و تدبیر جناب آقای ساعد است

مطلب دیگری که ضرورت دارد حتما عرض بکنم مربوط بکار و وزارت بهداری تاکنون بوده اصلا حرفهای اولیای این وزارت خانه را من تا حال نفهمیده ام وزیر بهداری می نوشت فوری پزشکی بفرستید و یا فلان کار را فوری انجام بدهید آدم ابتدا کلمه فوری را که میدید خیلی خوشحال میشد اما پس از چندی می فهمید که این دستورات وزیر بهداری اصلا اجرا نمیشود قرار بود در سال ۱۳۲۵ بیمارستانی در گنبد کاوس تاسیس بشود برای این امر کمیسیونی هم در وزارت بهداری تشکیل شده خبر آنرا روزنامه ها و حتی رادیو هم نقل و پخش کرد مردم ترکمن صحرا نیز خیلی خوشحال شدند و از طرف وزارت بهداری وعده داده شد

که تا یکماه دیگر بیمارستان مذکور افتتاح خواهد شد اما خیلی جای تعجب و نگرانی است که هنوز این بیمارستان تاسیس نشده است. اعلیحضرت همایونی در دوره ۱۳ ساختمان بیمارستان را اعطا فرمودند. علت پشت گوش اندازی و سکوت وزارت بهداشتی رامن تا حال تشخیص نداده ام امیدوارم دولت جناب آقای ساعد در این باب تصمیم فوری اتخاذ فرمایند و بیش از این مردم را در انتظار عنایت دولت قرار ندهند. در دشت گرگان مریض خیلی زیاد است ولی یک پزشک حسابی وجود ندارد فقط تا چندین پیش یک طبیب دیپلمه در دشت گرگان بود که مردم از او راضی بودند.

متأسفانه وزارت بهداشتی به بهانه اینکه این طبیب ماجراجواست بجای دیگر منتقلش کرد مردم دشت گرگان می گویند این طبیب حاذق آدم درستی بوده است این هم یک بدبختی برای این کشور است که یا آدم درست را به بهانه ماجراجویی تبعید می کنند و یا واقعا اشخاص درستی در ردیف ماجرا جویان واقع میشوند.

عرض دیگر بنده در خصوص فرهنگ است در زمان اعلیحضرت فقید فرهنگ دشت گرگان خیلی بهتر از امروز بود و سال بسال هم بهتر میشد برعکس در این مدت هفت سال روز بروز فرهنگ دشت گرگان بدتر شده است. عماراتی که برای مدرسه در ۱۴ سال پیش ساخته شده بود امروز خراب و ویران گردیده است و دولتهای امروز قادر نیستند این ابنیه را نگاهداری نموده و تعمیر نمایند وزارت فرهنگ هم همیشه با مکاتبه و کاغذ بازی و بهانه مشغول مطالعه و تهیه مقدمات امر می باشد وقت را بیهوده میگذرانند و مثل اینکه در ناراضی نگاهداشتن مردم تعمد دارد امیدوارم در کابینه جناب آقای ساعد وزارت فرهنگ قدری بخود بچنبد و پیشنهادات لازم و مفید را زودتر عملی بکند و کمتر بدفع الوقت بگذرانند.

موضوع دیگر مربوط براههای عبور و مرور است تمام راههای کشور در زمان اعلیحضرت فقید ساخته شده در همان موقع از بندرشاه تا گنبد کاوس راه سازی گردید و این راه امروزه ازین رفته و خراب شده است در زمان جناب آقای قوام السلطنه اعتباری برای پل خواجه نفس منظور شده بود. تا حال شروع بساختن این پل نکرده اند مثل اینکه وزارت راه از تصمیم خود منصرف شده است و مبلغ تعهد شده را صرف هزینه های غیر ضروری متداول کرده است بنده جدا در این مورد از جناب آقای ساعد تقاضا دارم دستور فرمایند فوراً اعتبار تعهد شده را مجدداً پادار و در احداث پل مذکور هرچه زودتر اقدام نمایند. گومیشان قصبه ایست که بالغ بر چند هزار نفر سکنه دارد مردم این نقطه به هیچ وجه آب آشامیدنی ندارند و از آب باران در عرض سال استفاده می کنند و اگر خدای نکرده یک سال خشکسالی بشود و باران نیاید مردم آنجا در نهایت مضیقه خواهند افتاد و جان عده زیادی در معرض هلاکت واقع خواهد شد تاکنون چندین بار در این موضوع با دولتهای وقت مذاکره کرده و راه حلی پیشنهاد کرده ام تا حال هیچ

توجهی نشده و مثل اینکه دولتها بزندگانی طبقات دور افتاده از مرکز اهمیتی قائل نبودند و توجهی ندارند و جناب آقای ساعد و همکاران محترم آیا مصلحت هست که یک‌عده چند هزار نفری در کنار مرز بدون آب آشامیدنی بسر ببرند آیا میتوان دیگر مردم آنجا را به وعده و وعید فریب داد انتظار دارم دولت جناب آقای ساعد با تجربه و بصیرتی راکه دارند موجبات آسایش مردم آنجا را از لحاظ آب آشامیدنی فراهم فرموده و مانع بروز هر گونه پیش آمد ناگوار را در این قصبه شوند.

عرض دیگر بنده راجع به وزارت جنگ است. متأسفانه اغلب مردم از ارتش دل خوشی ندارند در صورتیکه بنده که یک نفر نماینده عشایر میباشم برای کارهای موکلین خودم با ارتش تماس زیادی دارم همیشه این دستگاه را مرتب دیده و در انجام تقاضاهای ارباب رجوع جدی و دلسوز تشخیص داده ام در زمان اعلیحضرت فقید هم همینطور بوده است مردم دشت گرگان چه در زمان شاه سابق و چه حالا از کارکنان ارتش در دشت گرگان بیش از کارمندان سایر وزارتخانه ها راضی میباشند حتی اهالی تلگرافی درخواست نموده اند که کارهای آنها را دادسرای ارتش رسیدگی نماید. علت از دوحال خارج نیست یا دادسرای محل خراب است و یا اینکه دادسرای ارتش بسیار خوب. در مسافرت اخیر خود در دشت گرگان باور بفرمایید بین جمعیت بالغ بر ۲۵۰ هزار نفر یک نفر نبود که از ارتش و افراد آن شکایت داشته باشد و همه جا اظهار رضایت و خرسندی می نمودند مردم دشت گرگان بر اثر همین حسن سلوک کارکنان ارتش دائما به اعلیحضرت شاهنشاهی خود دعا میکنند و طول عمر و عزت ایشان را از خداوند مسئلت مینمایند در اینجا بر حسب وظیفه وجدانی خود ناگزیرم از یک افسر شریف و پاکدامن ارتش تیمسار سرلشکر نقدی رئیس اداره نظام وظیفه سپاسگزاری نمایم زیرا تاکنون آنچه شنیده و دیده ام ایشان در کمال حسن سلوک و نهایت محبت بدرخواستها و عرایض مردم گوش میدهند و با کمال بی نظری دستور انجام مقاصد مردم و رفع تعدی میدهند

عرض دیگر مربوط بوزارت کشاورزی است تاجائی که بنده اطلاع دارم دستگاه فعلی وزارت کشاورزی با جدیت کار میکند امسال بذر گندم در دشت گرگان دچار افت شدیدی شده است اگر وزارت کشاورزی به کشاورزان بذر ندهد دچار تنگی بذر خواهند شد انشاء الله وزیر محترم کشاورزی در این مورد دستور لازم صادر خواهند فرمود

عرض دیگر بنده راجع به دادگاه املاک و اگذاری است آقای وزیر دارایی تشریف ندارند بعضی از نمایندگان شما بفرمایید چاپ میشود و برای اطلاع ایشان فرستاده میشود پرونده های مربوط باشخاص اکثرا راکد و احکام قطعی این پرونده ها تاکنون صادر نشده است بعقیده بنده قصور از طرف دادگاه املاک نمی باشد بلکه کوتاهی و تعلل از طرف وزارت دارائی است زیرا ایرادات بی اساس وزارت دارائی باعث

میشود که دادگاه املاک تقاضای دلائل لازم درمقابل این ایرادات از وزارت دارائی نماید و چون وزارت دارائی فاقد دلائل لازم است ناچار سکوت اختیار نماید و بدین ترتیب پرونده های یک مشت مردم زارع و کشاورز را که میماند از شخص جناب آقای وزیر دادگستری و وزیر دارائی تقاضا دارم دستور موکدی برای جریان افتادن پرونده های اشخاص و جلوگیری از ابراز ایرادات بیجا و بدون دلیل صادر فرمایند.

دوره ۱۵ جلسه ۱۵۶ بتاريخ پنجشنبه ۱۸ فروردین

آقای حسن مجتهدی سردفتر اسنادرسی و ازدواج گنبد کاوس!

بموجب این ابلاغ دفتر شما را درگنبدکاوس برای ثبت طلاق رسمیت میدهد.

وزیر دادگستری شماره ۲۷-۵۴۹-۱۷۴۰-۱-۲۸

آقای محمد کریم محمدیان سردفتر ازدواج دهستان کوکلان گنبدکاوس بموجب این قانون استعفای

شما ازتصدی دفتر ازدواج پذیرفته میشود. وزیردادگستری شماره ۲۸-۸۲۵-۱۷۸۰-۱-۲۸

دوره پانزده جلسه ۱۷۸

وزیر کشور شماره ۲۰۵۰۸-۴۹۲۳-۱۶-۲۸-۳

آقای رحیم میرحیدری بخشدار مراوه تپه از تاریخ اول اردیبهشت ماه ۲۸ بسمت بخشدار کمیشان منتقل

شدند. وزیر کشور.

دوره ۱۶

دوره ۱۶ جلسه ۹۴ بتاريخ ۲۰ بهمن ماه ۱۳۲۸

منصوبات

بخشنامه وزیردادگستری شماره ۱۶۶۶ر۱۶۴۷۹ر۲۹/۹/۱۹ آقای نظر محمد (آخوند مصطفی) بموجب این ابلاغ بسر دفتری ازدواج قصبه گمیشان وخواجه نفیس حومه دشت گرگان منصوب میشود.

دوره ۱۷

هفدهمین دوره قانونگذاری در تاریخ ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۳۳۱ خورشیدی مطابق با ۲ شعبان ۱۳۷۱ افتتاح شد در حالی که از ۱۳۶ کرسی نمایندگان فقط ۷۹ کرسی آن دارای نماینده بود. به دنبال درگیری مصدق با مخالفان، مصدق در ۱۲ مرداد ۱۳۳۲ طی رفراندومی دوره هفدهم مجلس شورای ملی منحل و شروع انتخابات دوره هیجدهم موقوف به اصلاح قانون انتخابات کرد. شاه از فرصت عدم وجود مجلس استفاده کرده مصدق را عزل و زاهدی را به نخست وزیری گماشت. شاه طی فرمانی در ۲۸ آبان ۱۳۳۲ دستور انحلال مجلسین را صادر کرد.

دوره ۱۸

دوره ۱۸ جلسه ۲ بتاريخ ۲۷ اسفند ماه ۱۳۳۲

آقای نقابت مخبر شعبه ششم گزارش شعبه راجع به انتخابات دشت گرگان و گنبد قابوس و نمایندگی **آقای توماج** را بشرح ذیل قرائت نمودند:

محتویات پرونده انتخاباتی دشت گرگان و گنبد قابوس حاکی است که پس از دعوت طبقات ششگانه و انجام تشریفات قانونی سه روز برای توزیع تعرفه و اخذ رأی تعیین میشود در مدت مقرر تعداد ۱۶۸۹۱

رأی اخذ میگردد که پس از قرائت آنها آقای عبدالله توماج با ۱۶۸۳۲ رأی حائز اکثریت میشوند و بعداً شکایتی به انجمن نمیرسد و در تاریخ ۱۱ بهمن ماه ۳۲ اعتبارنامه بنام ایشان صادر میگردد. شعبه ششم با ملاحظه محتویات پرونده و اینکه شکایتی هم نمیبیند انتخابات هجدهمین دوره مجلس شورای ملی در حوزه گنبد و دشت گرگان را تصویب و نمایندگی آقای عبدالله توماج را که با اکثریت ۱۶۸۳۲ رأی از کل آراء مأخوذه انتخاب شده اند تأیید مینماید.

مخبرشعبه ششم - سید ضیاء الدین نقابت

رئیس- نمایندگی آقای توماج از دشت گرگان تصویب شد. تصویب شد.

دوره ۱۹

دوره ۱۹ جلسه ۲ بتاريخ ۱۰ خرداد ماه ۱۳۳۵

آقای قرشی. (آقای قرشی مخبر شعبه پنجم گزارش راجع به انتخابات گنبد کاوس و نمایندگی آقای عبدالله توماج را بشرح ذیل قرائت نمودند) خلاصه جریان پرونده انتخاباتی گنبد کاوس برای دوره نوزده قانونگذاری حاکی است که بموجب ماده ۱۴ قانون انتخابات از طرف

فرمانداری در تاریخ ۳ اردیبهشت ماه ۳۵ از سی و شش نفر معتمدین محل و طبقات ششگانه دعوت بعمل آورده و پس از انتخاب اعضاء اصلی و علی البدل و هیئت رئیسه و تعیین انجمنهای فرعی و سایر تشریفات قانونی روزهای ۱۰ و ۱۱ اردیبهشت ماه ۳۵ را برای اخذ رأی آگهی و در خلال مدت این دو روز جمعاً ۱۷۱۶۳ تعرفه توزیع و اخذ رأی میشود پس از استخراج و قرائت آراء آقای عبدالله توماج با

رأی ۶۸۲۵ حائز اکثریت گردیده و چون در خلال مدت قانونی شکایت و اعتراضی بانجمن نمی رسد در تاریخ ۲۰ اردیبهشت ماه ۱۳۳۵ اعتبار نامه بنام ایشان صادر مینماید. پرونده مزبور در شعبه پنجم مورد رسیدگی واقع و پس از مطالعه کامل آن و توجه بصحت جریان انتخابات چون یک فقره شکایت بمجلس شورای ملی رسیده بود از طرف شعبه شکایات رسیدگی و شکایت را وارد تشخیص نداده و در نتیجه و صحت انتخابات نوزدهمین دوره قانونگذاری شهرستان گنبد کاوس و نمایندگی آقای عبدالله توماج را تأیید اینک گزارش آنرا تقدیم میدارد.

رئیس. نمایندگی آقای عبدالله توماج از گنبد کاوس تصویب شد (مبارک است)

سخنان عبدالله توماج و اعلان خواسته های روحانیون تورکمن مبنی بر افتتاح دانشکده الهیات در تورکمنصررا

نایب رئیس . آقای توماج

توماج . با اجازه آقایان همکاران محترم بخوبی توجه فرموده اند که بنده سعی دارم مزاحم آقایان نشده و وقت با ارزش مجلس را با عرایض خود صرف ننمایم ولی گاهی استثنائاً مواردی پیش میآید که ایجاب میکند چند کلمه ولو باختصار هم شده است بعرض آقایان محترم برسانم.

تصدیق می فرمایند که مجلس شورای ملی حق نظارت بر کارهای مملکت دارد باید معایب دستگاهها گفته شود و از کلیه امور نکته گیری بعمل آید و معایب تشریح گردد در مواقعی هم که کار خوبی انجام میشود باید آنرا مورد توجه قرار داد و از کسانی که وظیفه خود را بخوبی انجام میدهند تشویق بعمل آورده و تشکر نموده بمصداق این اصل است که عرض میکنم حقاً و انصافاً باید تصدیق بنمایم در مدت نمایندگی در کلیه مراجعاتی که داشته ام باهمیت منطقه گنبد قابوس دستگاههای دولتی در انجام تقاضای اینجانب کوشش نموده و قدمهای مؤثر و مثبتی برای این منطقه دور افتاده برداشته شده است که از هر جهت قابل تقدیر است بطوری که اکنون وضع فرهنگ و بهداشت آنجا تغییر محسوس نموده و روز بروز بهتر میشود.

اما موضوع خاصی که ایجاب نمود مخصوصاً امروز وقت آقایان محترم را بگیرم آخرین اقدام فرهنگی است که از طرف دانشگاه با توجه مخصوص امروز وقت آقایان محترم را بگیرم آخرین اقدام فرهنگی است که از طرف دانشگاه با توجه مخصوص جناب آقای دکتر اقبال رئیس دانشگاه بعمل آمده است میباشد بطوری که آقایان استحضار دارند اکثریت قریب باتفاق ساکنین دشت گرگان ترکمن و اهل تسنن پیرو طریق حنفی میباشند دانشگاه که سابقاً کرسی مخصوص برای تدریس فقه شافعی تأسیس کرده بود در اثر توجه جناب آقای دکتر اقبال رئیس دانشگاه و مساعدتهای آقای فروزانفر کرسی تدریس فقه حنفی نیز در دانشگاه تأسیس گردید (دکتر افشار .پیش هم بود) حنفی نبود (دکتر حسن افشار چند سال قبل تأسیس شد) محصلین فقه حنفی هفته ای شش ساعت درس فقه حنفی خواهند داشت و از این حیث یکی از خواسته های معنوی اهالی این منطقه بر آورده شده و فوق العاده موجب رضایت اهالی حنفی مذهب این منطقه شده است و حتی در این خصوص تلگرافاتی نیز مخابره گردیده است که با اجازه آقایان یکی از تلگرافات که مختصرتر است در اینجا بعرض میرسانم:

جناب آقای دکتر اقبال وزیر محترم در بار شاهنشاهی و رئیس دانشگاه رونوشت جناب آقای فروزان فر رئیس محترم دانشکده معقول و منقول رونوشت توماج نماینده دشت گرگان جان نثاران اهالی ترکمن صحرا از اقدامات آن جناب و استاد معظم آقای فروزان فر رئیس دانشکده معقول و منقول نسبت بتأسیس رشته تحصیلی مذهب حنفی برای تربیت جوانان حنفی مذهب صمیمانه تشکر نموده موفقیت آن جنابان را در خدمت بعالم روحانی از خداوند متعال خواستاریم و امیدواریم با توجهات کامل آن مقام معظم در پیشرفت طریقه حقه دیانت اسلام در محیط و مرکز دانشگاه قدم های مؤثری برداشته شود.

آیت الله الحاج انه قلیچ آخوند- آیت الله الحاج عبدالوهاب آخوند- آیت الله الحاج عبد الرحمن آخوند- آیت الله الحاج نور محمد آخوند- آیت الله عبدالله آخوند- آیت الله بردی آخوند.

امیدواریم همه دستگاههای دولتی در تحت توجهات شاهنشاه معظم بانجام خدماتی که موجب رضایت مردم است بشوند که یک یک ما از پشت این تریبون مراتب رضامندی خاطر ملت ایران را اعلام داریم (احسنت) بقیه وقتم را به آقای عمیدی نوری میدهم .
نایب رئیس . شش دقیقه باقی است آقای عمیدی نوری از بقیه وقت آقای توماج میتوانند استفاده کنند بفرمائید.

دوره ۲۰

پس از انتخاب نمایندگان به دلیل اعتراضها انتخابات منحل شده و بار دیگر پس از برگزاری انتخابات مجلس بیستم در ۲ اسفند ۱۳۳۹ مطابق با ۵ رمضان ۱۳۸۰ افتتاح گردید. این مجلس در ۱۹ اردیبهشت ۱۳۴۰ (۱۳ ذیقعدة ۱۳۸۰) توسط علی امینی منحل شد.

دوره ۲۰ جلسه ۲

رئیس. آقای جلیلی گزارش انتخابات گنبدکاوس و نمایندگی **آقای محمد شرعی** را به شرح زیر قرائت نمودند

بطوری که از پرونده انتخاباتی بیستمین دوره قانونگذاری شهرستان گنبدکاوس مستفاد می شود به موجب ماده ۱۴ قانون انتخابات در تاریخ ۲۸/۱۰/۳۹ از طبقات شش گانه و معتمدین در فرمانداری دعوت بعمل آمده و پس از انتخاب اعضاء اصلی و علی البدل و هیأت رئیسه و تعیین انجمنهای فرعی در روزهای نهم و دهم بهمن ماه ۳۹ توزیع تعرفه و اخذ رأی بعمل آمده و پس از استخراج و قرائت آراء

آقای محمد شرعی به اکثریت ۱۲۲۸۳ رأی از ۱۲۵۵۵ رأی مأخوذه به نمایندگی بیستمین دوره قانونگذاری انتخاب در مدت قبول شکایات به دفتر انجمن یک فقره تلگراف رسیده بود که انجمن آن را غیر وارد تشخیص و اعتبارنامه بنام ایشان صادر و انحلال خود را اعلام می دارد. شعبه چهارم با مطالعه پرونده صحت جریان انتخابات بیستمین دوره قانونگذاری شهرستان گنبدکاوس و نمایندگی آقای محمد شرعی را تأیید و اینک گزارش آن را تقدیم می دارد (مبارک است) رئیس. مخالفی نیست. تصویب شد.

شاه و زاهدی و تورکمنی که بهنگام دریافت سند زمین اش دستیوسی می کنند!

انتخابات مجلس بیست و یکم در شهریور ماه ۱۳۴۲ خورشیدی برگزار شد و مجلس بیست و یکم پس از دو سال و سه ماه و بیست و پنج روز فترت، در تاریخ ۱۴ مهرماه ۱۳۴۲ خورشیدی برابر با ۱۷ جمادی الاول ۱۳۸۳ افتتاح گردید. در این دوره برای اولین بار شش زن نیز جزو منتخبین بودند. از وقایع دیگر این دوره تشکیل مجلس مؤسسان سوم در ۲۸ مرداد ۱۳۴۶ بود. دوره بیست و یکم قانونگذاری در تاریخ ۱۳ مهر ۱۳۴۶ (۳۰ جمادی الثانی ۱۳۸۷) خاتمه یافت. در ایندوره رحمت الله فهیمی از حوزه گنبدقاپوس و تورکمنصحرا بعنوان نماینده در مجلس حضور داشت.

دوره ۲۱ جلسه ۲

آقای مهندس والا مخبر شعبه پنجم گزارش شعبه را داوران انتخابات دشت گرگان وگنبد و نمایندگی **رحمت الله فهیمی** را بشرح زیر قرائت نمودند^{۲۳}:

خلاصه پرونده انتخاباتی حوزه دشت گرگان و(گنبد) در دوره ۲۱ قانون گذاری حاکمیت باستناد ماده ۱۴ قانون انتخابات در تاریخ ۱۱/۶/۴۲ از طبقات ششگانه معتمدین محل واجد شرایط دعوت بعمل آمد پس از انجام کلیه تشریفات قانونی در روز ۲۶/۶/۴۲ اخذ رأی گردید در نتیجه آقای رحمت الله فهیمی با اکثریت ۷۵۰۰ رأی از ۷۷۶۸ رأی مأخوذه بنماینده در دوره بیست و یکم مجلس شورای ملی انتخاب گردیدند.

چون در مدت مقرر اعتراضی بانجمن نرسید لذا اعتبارنامه بنام ایشان صادر وانحلال انجمن اعلام گردید.

پس از اینکه پرونده بشعبه پنجم ارجاع گردید در اثر رسیدگی و دقت لازم عدم دریافت شکایت در مدت مقرر بمجلس شورای ملی صحت جریان انتخابات ۲۱ قانون گذاری حوزه دشت گرگان (گنبد) و نمایندگی

^{۲۳} حمت الله فهیمی حوزه انتخابیه: دشت گرگان ویموت، سال تولد: ۱۲۹۱، دوره نمایندگی: ۲۱ و ۲۳

آقای رحمت الله فهیمی را تأیید و اینک گزارش آنرا جهت تصویب تقدیم میدارد.
رئیس - مخالفی نیست؟ (اظهاری نشد) تصویب شد. مبارک است.

دوره ۲۱ جلسه ۶۹ بتاريخ اردیبهشت ۱۳۴۲

رئیس - آقای رهبر (نماینده گرگان)

رهبر - با اجازه مقام معظم ریاست همانطور که خاطر نمایندگان محترم مستحضر است اعلیحضرت همایون شاهنشاه و علیاحضرت شهبانو روز ۱۶ اردیبهشت ماه به شهر گرگان نزول اجلال فرمودند احساسات پرشور و هیجان مردم شاهدوست گرگان باندازه‌ای با شکوه و عظیم بود که نمیتوان آنرا در قالب الفاظ آورد. شهرستان گرگان بيمين توجهات و عنایات عالییه شاهنشاه درچند سال اخیر بترقیات شگرف و مهی نائل آمده و این خطه زرخیز و زیبا در آینده‌ای بسیار نزدیک یکی از منابع بزرگ و درجه اول کشاورزی ایران خواهد شد این تشریف فرمائی پر از میمنت و افتخار که مردم شاهدوست گرگان از مدتها پیش از انتظار آن دقیقه شماری میکردند منشاء خیرات و برکات فراوان بوده است که نمایندگان محترم از جزئیات آن وسیله رادیو و جراند استحضار حاصل فرموده‌اند و بنده فهرست وار نمونه‌ای از آنها را بعرض نمایندگان معظم میرسانم .

۱- افتتاح و بهره برداری از ایستگاه راه آهن مجلل شهر گرگان که بی تردید از زیباترین ایستگاههای راه آهن کشور است.

۲- افتتاح کاخ اختصاص سلطنتی و موزه و کتابخانه آن و اعطاء آن به مردم گرگان بعنوان پارک شهر. ۳.
افتتاح درمانگاه مدرن و مجهز جدیدالتأسیس بهداری گرگان .

۴ -بازدید از آموزشگاه عالی جنگل و مراتع

۵ -اعطاء اسناد مالکیت بنمایندگان کشاورزان اراضی سلطنتی.

۶ -بیانات مهم و تاریخی شاهنشاه در میدان عمومی شهر.

۷ -بازدید از لشکر ۵ گرگان و نطق تاریخی و مهم شاهنشاه در باشگاه افسران.

۸ -بازدید علیا حضرت شهبانوی ایران از ارتش سرای دختران و پرورشگاه خیره فرح پهلوی.

۹ -بازدید اعلیحضرتین از شاه مزرعه کمال و نمایشگاههای نمایندگان کمپانیهای وسائل کشاورزی.

۱۰ -بازدید اعلیحضرتین از کلاله و مزارع کشاورزی مکانیزه آن در تمام این مراحل شاهنشاه مسئولین امر را مورد عنایت مخصوص شاهانه قرار دادند و دستورات موکد در بهتر شدن امور بآنان صادر فرمودند ضمناً در این سفر میمنت اثر جناب آقای منصور نخست وزیر بنا بامر شاهنشاه کلنگ تلفن خودکار

گرگان و زایشگاه و بیمارستان شیرو خورشید سرخ گرگان را که هزینه آن به مبلغ ۴ میلیون ریال از طرف آقای محمود سیفی وصی ورثه مرحوم حاج محمد تقی دزبانی که یکی از بازرگانان خیر و نیکوکار گرگان بود بر زمین زدند که با مساعدت جناب آقای دکتر خطیبی مدیر عامل محترم جمعیت شیرو خورشید سرخ ایران این بنا تکمیل و مورد بهره برداری قرار خواهد گرفت.

بانهایت افتخار و سرفرازی باید مجدداً بعرض نمایندگان محترم برسانم که اعلیحضرت همایون شاهنشاه بسائقه کرامت و فتوت جبلی و ذاتی خود ساختمان مجلل و باغ زیبای کاخ اختصاصی سلطنتی گرگان خودشان را که یادگار پدرو تاجدارشان بود و میلیونها تومان ارزش آن است برای استفاده عموم به مردم گرگان مرحمت فرمودند و با این عطیه ملوکانه مردم شاهدوست گرگان را قرین افتخار و مباهات گردانیدند بنده یقین دارم که با عنایات و توجهات شاهانه و اجرای اصول هفتگانه‌ایکه در سراسر کشور شاهد ثمرات و اثرات نیک آن هستیم در آینده‌ای بسیار نزدیک شهرستان گرگان یکی از مراکز بزرگ کشاورزی کشور خواهد شد و فعالیت و جنبشی که در امر مکانیزه کردن اصول کشاورزی و حفر چاههای عمیق در این منطقه آغاز شده است سطح تولید کشاورزی را چند برابر خواهد ساخت البته تمام این ترقیات در نتیجه آرامش و ثباتی است که در مملکت ما با تدبیر خردمندانه شاهنشاه محبوب بوجود آمده است و تحولات و فعالیتهای مداوم همه نتیجه انقلاب مقدس شاه و مردم است که راه را بروی ما باز نموده و شاهنشاه محبوب و بزرگ با رسالت تاریخی که بر عهده دارند ما را به شاهراه سعادت رهنمون خواهند بود.

رئیس- آقای رهبر وقت جنابعالی تمام شد (رهبر- از وقت آقای فهیمی استفاده میکنم) بفرمائید. رهبر- این بود خلاصه‌ای بسیار موجز از آنچه به یمن قدوم شاهانه در حوزه انتخابیه اینجانب بعمل آمده است و باید عرض کنم که بیان این مطالب منبعت از شور و شعف زانداالوصفی است که به مردم گرگان دست داده و اینجانب مبین این احساسات بی شائبه مردم شاهدوست گرگان میباشم ضمناً وزرای محترم فرهنگ و کشور و دادگستری و راه و مشاور و ریاست کل بانک اعتبارات کشاورزی در رفع احتیاجات ضروری ادارات مربوطه اقدامات مؤثری نمودند یقین دارم که در بقیه نقاط ایران نظیر این جنبش مترقیانه بظهور رسیده است و بزودی شاهد و ناظر ایرانی آباد و بزرگ خواهیم بود در خاتمه از خداوند بزرگ بقاء سلطنت و سعادت و سلامت ذات اقدس ملوکانه و علیا حضرت شهبانو و والاحضرت والاتباع و آن خاندان جلیل را مستلت دارم و آرزوی توفیق هر چه بیشتر خدمت به شاهنشاه عزیز و ملت ایران را برای همه خواهانم در خاتمه بیانات محکم و مستدل همکار محترم جناب صدری کیوان مورد تأیید قاطبه طبقات مردم ایران است.

رئیس- آقای فهیمی.

فهیمی- با اجازه ریاست معظم و نمایندگان محترم لازم میدانم به مناسبت تشریف فرمائی اعلیحضرت همایون شاهنشاه و علیا حضرت شهبانوی ایران بدشت گرگان مطالبی باستحضار مجلس شورای ملی برسانم.

بنده در اطراف تجلی احساسات شاهدوستی و وطن خواهی مردم دشت گرگان موقع نزول اجلال موکب مبارک همایونی و مشمول شدن مردم بعنایات و تفقادات ذات اقدس شهریاری چیزی بیان نمیکنم زیرا تذکار و توصیف آن بسیار مشکل است و توانائی آنرا ندارم.

بطوریکه خاطر نمایندگان محترم مستحضر است عشایر مهین پرست و شاهدوست ترکمن دارای عقاید و رسوم هستند که طی قرون متمادی به آن خو گرفته و این افکار و عادات را به منزله یک سنت دیرینه همواره حفظ و نگاهداری کرده اند .

یکی از این سنن مرزنشینان دشت گرگان علاقه فراوان و احترامی بی حدوحصری است که مانند سایر برادران ایرانی خود برای مقام شامخ سلطنت قائل بوده و وجود شاه راضل الله و مظهر نیک بختی دانسته و مقدم او را در مواقعیکه به محل آنها تشریف فرما میشوند موجب برکت و توسعه آبادانی و رفاه حال خود می‌پندارند و به پیروی از آیات الهی در قرآن کریم در مورد سلطان وقت موظف بدعا گوئی بوده و سلامت و بقاء خاندان شاهنشاهی را در اوقات انجام فرائض مذهبی از خداوند متعال همواره آرزو مینمایند .

باین هم اکتفا نکرده به فرزندان که در ماه تشریف فرمائی شاهنشاه بدشت گرگان قدم به عرصه وجود میگذارند نام آنان را شاه گلدی مینهند و برای خانوادهای خود قدوم این اطفال را مبارک و میمون میدانند.

با توجه به مقدمه بالا اینجانب که اصلا ترکمن بوده و از ایل جلیل جعفریای میباشم بنمایندگی از طرف کلیه عشایر شاهدوست و مهین پرست مقدم مبارک شاهنشاه را بخطه دشت گرگان صمیمانه گرامی داشته و برای خود موهبتی قائل هستم که از این مکان مقدس پیام عشایر ترکمن را مبنی بر تشرکات قلبی معروض دارم و نیز حامل پیامهای دیگری میباشم که حاوی از تنفر و انزجار عشایر شاهدوست ترکمن بجواب باظهارات و مزخرفات مردی مصروع و دیوانه از آنطرف دره نیل است^{۲۴} و بعضی از جراند مزدور بانتشار مهملات آن مبادرت میکنند که از راه روزی نامه روزی خود را تأمین کنند و غافل از آنند که عشایر مهین دوست و مرزنشینان کشور شاهنشاهی بطول تاریخ ۶ هزار ساله خود را ایرانی شریف

منظور ناطق جمال عبدالناصر می باشد. 24

میدانند و اگر در زبان تشابه مختصری بین عشایر مرزی با همسایگان خارجی وجود دارد نزدیکی سر حد مبادلات تجاری و احتیاجات فردی بوده است نه آنکه عشایر مزبور خارجی باشند و در مورد وحدت ایرانی ترکمن و کرد و لر و بختیاری و غیره یکدل و یک جان با فریاد زنده باد شاهنشاه پاک نژادی ایرانیت خود را اثبات مینمایند. در این مورد بیشتر تصدیق نداده از طرف عموم عشایر شاهدوست و میهن پرست دشت گرگان تنفر و انزجار آنان را از اعمال و افکار کثیف آن مرد دیوانه بحضور نمایندگان محترم مجلس شورای ملی معروض میدارم .

یکی دو مطلب دیگری را که باید بعرض رسانده و جلب نظر آقایان وزراء مسئول را بنمایم عرض مینمایم . اول- موضوع تأمین آب منطقه دشت گرگان از لحاظ زراعت میباشد که یکی از مناطق اقتصادی مهم کشور است با توجه به آن که اعلیحضرت همایون شاهنشاهی املاک خود را در آنجا به آحاد و افراد و بخصوص عشایر واگذار فرموده‌اند قابل توجه شایان است. مخصوصاً منطقه گمیشان که روزگاری مرکز داد و ستد و معاملات تجاری بوده و امروز متأسفانه برای حتی آب مشروب باید از آب باران استفاده نمایند .

دوم- شاهراه اساسی بندرشاه- گنبد که بدستور اعلیحضرت فقید صورت گرفته وزیر سازی آن بعمل آمده است ولی بعلت پیش آمده وقایع شهریور ۲۰ این کار در بوته اجمال مانده و اگر نسبت به تکمیل آن اقدام نگردد علاوه از آنکه هزینه‌های انجام شده گذشته هدر خواهد رفت فعالیت اقتصادی دشت گرگان از این راه دچار رکود خواهد شد لذا جلب نظر جناب آقای وزیر راه را در این مورد مینمایم . سوم- موضوع سد رود گرگان درمحل سنگرسوارمیباشد که مقدمات آن از هر حیث فراهم گردیده و قسمت مهندسی سازمان برنامه و دانشگاه نیز مطالعات خود را تمام نموده‌اند که شروع به عملیات آن مورد استدعای اهالی دشت گرگان است .

چهارم- وسعت و عظمت منطقه گرگان ودشت است که روزی آنرا با صدور تصویبنامه بدو فرمانداری مجزا مبدل نمودند در صورتیکه منطقه مزبور استعداد آنرا دارد که بیک استان مستقل تبدیل و یا لااقل از لحاظ تقسیمات کشوری بفرمانداری کل مبدل گردد زیرا استانداری مازندران از چابکسر گیلان تا چند فرسخی خراسان قادر به رسیدگی امور مربوطه نیست علیهذا از جناب آقای دکتر صدر وزیر محترم کشور تقاضا مینمایم در این مورد اقدامی را که لازم دارد بفرمایند در خاتمه ناگزیر بذکر این مطلب میباشد. که معروض دارد هر موقع که یکی از تصویبنامه‌های دولت سابق در مورد اخذ وام از خارج جهت تأیید ارائه میگردد بی نهایت شخصاً متأثر میشوم ولی در موقعیکه خبر استرداد وام بخارجیها مورد تأیید قرار میگیرد برخود بالیده و احساس غرور میکنم. و یقین دارم اگر دولت در ارشاد اهالی کوشا

باشد قطعاً با راهنماییهای خردمندان شاهنشاه و منابع خداداد چه از لحاظ معادن و چه از لحاظ موقعیت اراضی قابل کشت این کشور احتیاجی بوام آنها از اجانب نخواهد داشت کما آنکه در گذشته علاوه از آنکه از اجانب نخواهد داشت کما آنکه درگذشته علاوه از آنکه تأمین آذوقه کشور فراهم بود در زمان اعلیحضرت فقید مقادیری هم گندم بخارجه حمل میگردد بهرحال از تصدیع خاطر نمایندگان محترم پوزش خواسته و بازهم در موارد چهارگانه معروضه جلب نظر دولت محترم جناب آقای منصور و وزراء مسئول را مینماید ضمناً از حضور مقام معظم ریاست مجلس شورای ملی و نمایندگان محترم ملت تقاضا مینمایم عنایت فرمایند زودتر لایحه قانونی شهرداری را مورد رسیدگی قرارداده تصویب فرمایند تا شهرهای بی انجمن دارای انجمن قانونی شده و کارهای امور اجتماعی و اصلاحی شهرها بهتر جلو رفته و رضایت مردم بیشتر فراهم بشود بی نهایت متشکرم (احسنت).

دوره ۲۱ جلسه ۲۶۵ بتاریخ یکشنبه ۲۵ اردیبهشت ۱۳۴۵/۲۳ محرم ۱۵/۱۳۸۶ مه ۱۹۶۶

نایب رئیس - بیانات قبل از دستور را شروع می کنیم.

سفر شاه به منطقه و دیدار از سیل زدگان خوجه نفس

آقای فهیمی بفرمائید .

فهیمی - با اجازه مقام معظم ریاست مجلس شورای ملی و نمایندگان محترم روز بیست و یکم و بیست دوم اردیبهشت سال جاری برای اهالی دشت گرگان روز بسیار مبارک و فرخنده و با ارزشی بود جا دارد برای استحضار نمایندگان محترم آنچه که در این دو روز در دشت گرگان گذشت بعرض نمایندگان محترم برسانم .

اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر روز بیست و یکم به کمپ سیل زدگان خواجه نفس تشریف فرما شده اند و وضعیت سیل زدگان مورد بازدید شاهانه قرار گرفت و شاهنشاه آریامهر نسبت به تأمین آسایش و رفاهیت دهقانان و کشاورزان و سیل زده دستورات لازم صادر فرموده اند و مقرر داشتند هرچه زودتر با زه کشی و ایجاد کانال در بر طرف کردن آنها از مزارع زارعین اقدام سریع بعمل آید تا زارعین بتوانند در زمینهای آسیب دیده خود در این فصل پنبه کاری نمایند .

شاهنشاه در همین روز به شاه مزرعه در بخش پهلویدژ تشریف فرما شده و از وضع امور کشاورزی این

منطقه بازدید فرموده اند و نسبت به توسعه امر کشاورزی اوامر لازم صادر فرموده اند و آنگاه شاهنشاه بجایگاه مخصوص مراسم اسب دوانی که از طرف عشایر شاه دوست و میهن پرست مرز نشین منطقه دشت گرگان به منظور تجلیل و بزرگداشت دیدار پدر تاجدار و رهبر محبوب عالیقدر ملت ایران ترتیب داده شده بود تشریف فرما شده اند و این مراسم با کسب اجازه از پیشگاه مبارک آغاز شد و در پایان مسابقه ضمن اعطا جوایز سوارکاران مورد تشویق ذات شاهانه قرار گرفت .

پس از آن چندین هزار دستگاه ماشین آلات کشاورزی منطقه دشت گرگان از قبیل کمابین و تراکتور با شعارهای مختلف که همه آنها حکایت از شاه دوستی و میهن پرستی بود با ابراز احساسات پرشور از مقابل شاهنشاه آریامهر رژه رفته اند .

شاهنشاه در میان احساسات بی شائبه اهالی دشت به گرگان مراجعت فرموده اند روز بیست و دوم ساعت ۱۱ صبح اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به شهر گنبدکاووس نزول اجلال فرموده اند شهر گنبد با وضعیت خاصی غرق احساسات شاهدوستی و میهن پرستی بود و اهالی دشت گرگان از قراء و دهات از چند روز پیش برای زیارت و دیدار شاهنشاه مهربان خود در شهر گنبد کاوس که مرکز دشت گرگان اجتماع نموده بودند و در تمام طول خیابان اهالی نسبت به پدر تاجدار ملت ایران ابراز احساسات پرشور و شدید عمل آورده اند و شهر گنبد کاوس سرتاسر غرق شادی و سرور بود شاهنشاه در میان احساسات بی حد جمعیت با اتومبیل روباز به محوطه تاریخی گنبد تشریف فرما شده اند و در حضور هزاران نفر اسناد مالکیت اراضی تقسیم شده املاک پهلوی را به دهقانان و کشاورزان منطقه مرحمت فرموده اند شاهنشاه از وضع کار و آسایش آنان سوالاتی فرموده اند شاهنشاه از وضع کار و آسایش آنان سوالاتی فرموده اند پاسخ لازم وسیله دهقانان و کشاورزان بعرض ملوکانه رسید شاهنشاه نسبت به عمران و آبادی و رفاهیت مردم در سراسر منطقه دستورات لازم صادر فرموده اند اعلیحضرت همایون ساعت ۳ بعد از ظهر در میان احساسات شدید و عمیق اهالی شهرستان گنبد را ترک فرموده اند. مسلماً تشریف فرمائی شاهنشاه آریامهر به دشت گرگان مثل همیشه منبع خیر و پر برکت بوده و خواهد بود و این تشریف فرمانیها مانند همیشه نیروی بیشتری بخدمتگزاران و مردم شریف و شاهدوست و میهن پرست دشت گرگان برای عمران و آبادی ایجاد نموده و می نماید بنده بعریض خود خاتمه داده بار دیگر سلامتی و بقاء طول عمر شاهنشاه آریامهر و رهبر محبوب عالیقدر ملت ایران و ولیعهد عزیز و علیاحضرت شهبانوی نیکوکار ایران را از درگاه خداوند یکتا مسئلت می نمایم و از اینکه مزاحم شدم معذرت می خواهم و اگر وقتی باقی است بجناب آقای کسرانی می دهم.

یکی از دهفانان ارکین در حال گرفتن اسناد مالکیت قره خود از دست مبارک اعلیحضرت همايون شاهنشاه آریامهر

از راست: فهیعی (عینک سیاه) - مهندس حکیم مرجانی (شهردار گنبد) - شاه - مزین

دوره ۲۱ جلسه ۲۷۹ سه شنبه ۳۱ خرداد ماه ۱۳۴۵

رئیس. آقای تهرانی بفرمائید.

تهرانی. با اجازه مقام ریاست، دیروز ساعت ۶ بعد از ظهر شاهنشاه آریامهر رهبر عالیقدر کشور ایران پیشوای گرامی و محبوبی که شخصیت های برجسته جهانی بحق لقب پیامبری صلح و انساندوستی را بمعظم له داده اند بعد از یک مسافرت افتخار آمیز بخاک وطن نزول اجلال ...

در اوایل اردیبهشت امسال در گنبد قابوس با یکی از دوستان کشاورز راجع به بارندگی که شده بود و باز هم ادامه داشت صحبت میکردم او از زیادی باران گله داشت. من میگفتم رحمت الهی است دوستم لیخندی زد و گفت مثل اینکه رحمت دارد زیادی میکند واقعا" هم چنین بود ابتدا مانع کشت بهاره شده زارعی مدت مدتی بود بیکار در خانه های خود استراحت میکردند، ولی با ادامه دادن باران و شدت آن سیل از کوهساران مینو دشت و گرگان سرازیر شد و خانه و خانمان وزارت جمع کثیری از زارعی و خرده مالکین خان بیین و پهلویذ را با خاک یکسان و خانواده های فراوانی را بی خانمان و از هستی ساقط نمود.

شاهنشاه آریا مهر در تشریف فرمائی به گرگان و گنبد قابوس شخصا" از محل سیل زده در پهلویذ و اطراف آن بازدید فرمودند و دستورات موکد برای تامین خسارات وارده بزارعی سیل زده شرفصدور

یافت که موجبات تسکین آلام دلگرمی اهالی سیل زده را فراهم ساخت به پیروی از منویات شیر و خورشید گرگان و گنبد قابوس از همان روز اول چادر و مواد غذایی بمحل سیل زده فرستاده و شاید کمک غذایی تاکنون هم ادامه داشته باشد بانک کشاورزی گرگان و گنبد قابوس وام آنهم یکساله به عده ای از زارعین و خرده مالکین پرداخت نموده و چند اینگونه کمکها مایه امیدواری و تشکر اهالی است ولی متأسفانه میزان خسارت وارده بقدری زیاد میباشد که کمکهای فعلی بهیچوجه مناسب و در خور این بلای آسمانی نبود و من نظر دولت جناب آقای هویدا را مبنی بر اجرای فوری اوامر ملوکانه که برای زارعین بی خانمان شده قریه خان بین و حوزة پهلویدژ که جنبه حیاتی دارد جلب میکنم.

ایکاش زیان و خسارت سیل و آنهمه باران بی موقع بهمین جا ختم میشد. سرسبزی و خرمی مزارع گندم و جو گرگان و دشت گنبد قابوس و مینو دشت با سنبلهای سر کشیده آن با بهترین سال زراعتی را به زارعین و کشاورزان نوید میداد همه تصور میکردند امسال درو تمامی ندارد، از پشت همین تریبون مهندس سپهد ریاحی وزیر محترم کشاورزی که از نزدیک مزارع سر سبز گرگان و دشت گنبد قابوس را مشاهده فرمودند بودند مژده دارند که زراعت امسال در سراسر کشور رضایت بخش است و انشاء الله امسال گندم زیادی هم خواهیم داشت.

ولی متأسفانه با شروع و درو کردن و رفتن کمباین بمزارع تمام تصورات و خواہهای طلائی کشاورزان و خرده مالکین نقش برآب میشد زیرا زنگ سیاه وزردی کار خودش را کرده بود. آقایان مهندسین کشاورزی که در مجلس تشریف دارند بهتر از من میدانند که در اثر بارندگی زیاد زراعت گندم وجود دچار آفت زنگ زدگی گشته و بدون اینکه ظاهر مزارع تغییر فاحشی بکند سنبلهای گندم و جو خالی از دانه میگردد مزارعی که پیش بینی میشد حداقل ۴ تن محصول داشته باشند بیش از ۴۰۰ الی ۵۰۰ کیلو محصول نداشت مزارعی که بذر گندم بومی کشت شده بود یا اصولاً قابل درو نبود و یا اگر چند کیسه گندم داشت گندم بحدی لاغر بود که آردش تلخ و قابل خوراک نیست. متأسفانه بذر خرده مالکین محلی بذر بومی است که در حال حاضر نه نان دارند و نه بذر (مهندس جلالی. چند درصد زنگ دارد؟) متأسفانه ۸۰ درصد دشت گرگان و دشت گنبد قابوس گندم محلی کاشته میشود و مقدار مختصری وزارت کشاورزی بذر تهیه میکند یعنی موسسه اصلاح بذر و به گندم "ترکی" معروف است آنهم در مزارعی که آیش پنبه نبود و مزارع دیعی که سابقه گندم کاری داشت دچار زنگ زدگی شده است واز آقای مهندس امید معاون اداره کل کشاورزی گرگان شنیده ام خرده مالک ترکمنی که فقط ۱۰ هکتار مالک است و همه آنرا بومی کاشته بود هنگام درو چون مالک کمباین بعلت از بین رفتن زراعت از درو خوداری میکند با چاقوئی که در دست داشته شکم خود را پاره میکند که ناچار به چندین روز در بیمارستان

شهرستان گرگان بستری بشود کارخانجات عظیم آرد گنبد قابوس و گرگان که برای دامه کار خود احتیاج بخوراک دارند آنچه گندم بذری و غیر بذری بدست بیاورند با قیمت خوب خریداری و تبدیل به آرد مینمایند شاید گندم موجود در صحرا کفاف خوراک ۴ ماه کارخانجات را ندهد خلاصه سر محصول زارع نه خوراک دارد نه بذر . چندین نامه را در اینمورد از اهالی مینو دشت وگنبد قابوس بمن نوشته شده است که جهت اقدام بمقام ریاست تقدیم میکند با ضمیمه شدن اداره کل غله ونان بوزارت کشاورزی مسئولیت وزارتخانه ها کشاورزی زیادتیر شده است خوشیخانه طبق نظرات وزیر محترم کشاورزی زراعت گندم وجود در سایر نقاط دیگر کشور کاملا" رضایت بخش است از هم اکنون از تیمسار سپهبد ریاحی وزیر محترم کشاورزی که موقع بنحو احسن نشان داده اند میخواهم خواهش کنم دستور فرمایند تا دیر نشده برنامه ای برای تامین آذوقه وهمچنین بذر زارعین مینودشت ودشت گنبد قابوس تهیه ومقدمات کار را از هم اکنون فراهم نمایند تا هم جلو گرسنگی زارعین گرفته شود وهم کشاورزان بتوانند بکشت سال آتی خود امیدوار باشند (دکتر سعید . در مازنداران هم همینطور است) البته در مازندران هم گندمهای قرمز امسال متاسفانه بسیار بد بو یا قابل درو نبود بانک اعتبارات کشاورزی همه ساله برای برداشت محصول کشاورزی وام های کوتاه مدت به کشاورزان محلی میداد وسر محصول دریافت میداشت ولی با وضع زراعتی سال جاری پرداخت وام به کشاورزان غیر مقدر و بی اندازه دشوار است و شرحی در اینمورد به اینجانب نوشته اند که عینا" جهت اقدام تقدیم مقام محترم ریاست مجلس میشود از جناب آقای دکتر زاهدی که همیشه در چنین مواقعی با حسن نیت ودور اندیشی کامل دستور العملهایی مبنی بر رفاه حال کشاورزان صادر فرموده اند خواهش میکنم به بانک اعتبارات کشاورزی گرگان وگنبد قابوس دستور فرمایند به کشاورزان مزبور حداقل مهلت یکساله اعطا گردد تا گشایشی در کارشان ایجاد گردد.

اما راه مراوه تپه- بخش مراوه تپه از بخشهای مرزی کشوری است که متاسفانه فاقد راه اساسی بوده وحدافل سالی چهار ماه کوره راهی که دارد مسدود میگردد کرایه حمل بار از گنبد قابوس به مراوه تپه که حدود ۱۲۰ کیلو متر است برابر کرایه از گنبد قابوس به تهران است که در حدود ۵۰۰ کیلومتر میباشد وخرده مالکین آن مالکین آن منطقه ناچارند نصف فرآورده های خود را کرایه حمل بدهند و متاسفانه اکثر حاصل فاسد شدنی آنها بموقع بی بازار عرضه نمیشود. دو سال پیش برنده مناقصه ساختمان بخشداری مراوه تپه معلوم شده ولی با نداشتن راه کوچکترین اقدامی جهت ساختمان بخشداری نشده است.

آنچه مسلم است با توجه وعلاقه مفرطی که اعلیحضرت فقید رضاشاه کبیر به مراوه تپه داشتند

بعد از شهریور ۲۰ راهی همه ساله در بودجه تامین تامین میشود و متاسفانه از شهریور ۲۰ الی اکنون یعنی ۲۵ سال دیناری در راه مزبور خرج نشده و اعتبار آن در جای دیگر مصرف گردیده است و راه مزبور بطوری از بین رفته است راه بوده و یا هم اکنون قابل استفاده است بی اندازه دشوار است جناب آقای مهندس شالچیان وزیر محترم را که در مورد علاقه و تایید کلیه نمایندگان محترم میباشند (صحیح است) (معمتدی. مردی شریفی است) و خوشبختانه تنها فردی است در وزارت راه که کلیه راههای ایران را نزدیک دیده و آشنائی و تسلط کامل بجزئیات کارها دارند در سال گذشته در اواسط نیمه دوم سال ۳۰۰ هزار تومان اعتبار دستور شروع ساختمان راه مزبور را بصورت جاده درجه ۳ که در زمستان هم قابل عبور و مرور باشند صادر فرمود و هم اکنون در حدود ۸ کیلومتر زیر سازی آن در شرف اتمام است. گرچه در زمستان و بارندگی مانع پیشرفت بود ولی ظرف ۶ ماه ۸ کیلومتر خیلی کم است امیدوار است در سال جاری جبران تاخیری که شده است بنماید.

رئیس. آقای تهرانی وقت جنابعالی تمام شد.

تهرانی. دو سه دقیقه دیگر میخواهم صحبت کنم اجازه بفرمائید خلاصه میکنم جناب آقای مهندس شالچیان وزیر محترم را تصدیق خواهند فرمود که ۳۰۰ هزار تومان پولی نیست که بشود کاری را از پیش برد امیدوارم همانطوریکه بارها قول فرمودند اعتبار بیشتری در سال جاری برای ساختمان راه مزبور اختصاص دهند.

مطلب دیگر لوله کشی شهر کلاله هم خود داستانی دارد و شخص را بیاد ضرب المثلی معروف اول چاه را بکن بعد منار را بخر می اندازد لوله کشی شهر کلاله قرار بوده است در برنامه دوم شروع و خاتمه پذیرد قرارداد تاریخ ۳/۶/۳۷ بشماره ۲۱۶ منعقد و آخر مهر ماه ۳۷ پرداخت اقساط از هر طرف شهرداری شروع و مقاطعه کار هم مشغول میشود حفر یک حلقه چاه عمیق شروع قبل از اینکه چاه به آب برسد آمده از نظر قابل شرب بودن آزمایش گردد ساختمان منبع شروع و لوله ها در سرتا سر شهر زیر خاک میروند بعد معلوم میگردد که آب چاه کم است و قابل شرب هم نیست و ماسه هم دارد بعد از چند سال مطالعه و کشمکش تصمیم میگیرند که دو حلقه چاه نیمه عمیق حفر و نقب دوچاه را بیکدیگر وصل و آب را بیای منبع برده و با موتور به منبع انتقال دهند که بدبختانه بعد از دو سال معطلی اینکار هم عملی نشد خدا پدر شهردار کلاله را بیامرزد در سال گذشته در نزدیکی های رودخانه چاه نیمه عمیق با کمک مردم شهر حفر و آب مشربی تهیه و منبعی سیمانی با نصب چند شیر به بدنه آن ساخت و بداد مردم تشنه شهر کلاله رسید در سفر اخیر یکی در کلاله بودم راجع بوضع لوله کشی سوال کردم شهردار کلاله میگفت قرار شده است چاه عمیق دیگری در جای مناسبتری حفر نماید.

امیدوارم اهالی کلاله بتوانند بعد از ۸ سال صبر و حوصله و پرداخت کلیه اقساط مورد قرارداد صاحب آب لوله کشی بشوند و جناب آقای دکتر نهاوندی که قرار بود در بیست و دو خرداد ماه جاری آسفالت شهر مینودشت را افتتاح بفرمایند و مردم شهر و شهرداری هم خود آماده پذیرائی کرده بودند و گمانم فشردگی برنامه از یکطرف و گرد و خاک و گرمای ۱۸ کیلومتر جاده شوسه از شاه پسند به مینو دشت مانع افتتاح گردید. گویا به دهم تیر ماه جاری موکول شده است هنگام افتتاح آسفالت مینو دشت که انشاء الله آن تاریخ آسفالت شهر کلاله هم خاتمه پذیرفته و حتماً افتتاح خواهند فرمود از وضع لوله کشی شهر کلاله هم بازدید بفرمایند. متشکرم.

رئیس. آقای معتمدی تشریف بیاورید.

بیست و دومین دوره قانونگذاری در روز جمعه ۱۴ مهرماه ۱۳۴۶ خورشیدی، برابر با اول رجب ۱۳۸۷ هجری قمری افتتاح گردید. پذیرش قطعنامه شورای امنیت درباره بحرین و جدایی آن از ایران در روز پنجشنبه مورخ ۲۴ اردیبهشت ماه ۱۳۴۹ در جلسه فوق العاده‌ای که بنا به تقاضای دولت تشکیل شده بود تصویب و جهت اجرا به دولت ابلاغ شد. این دوره قانونگذاری در تاریخ ۹ شهریور ماه ۱۳۵۰ (۱۹ رجب ۱۳۹۱) به مناسبت برگزاری جشن‌های ۲۵۰۰ ساله به موجب فرمان شاه منحل و در همان روز دوره بیست و سوم مجلس شورای ملی به وسیله شاه گشایش یافت.

دوره ۲۲ جلسه ۲ بتاريخ جمعه ۱۴ مهرماه ۱۳۴۶

آقای مهندس فروهر مخبر شعبه دوم گزارش شعبه دائره به انتخابات دشت گرگان و نمایندگی آقای رحمت‌الله فهیمی را به شرح زیر قرائت نمودند:

پرونده انتخابات دوره بیست و دوم قانونگذاری از شهرستان دشت گرگان حاکی است که برابر دستور شماره ۲۵۳۱ وزارت کشور در اجرای ماده ۱۴ قانون انتخابات در تاریخ ۲۸/۴/۱۳۴۶ فرمانداری از ۳۶ نفر از طبقات شش‌گانه و معتمدین دعوت به عمل آورد و پس از انتخاب اعضاء اصلی و علی‌البدل و هیئت رئیسه و تعیین انجمن‌های فرعی و رعایت سایر تشریفات قانونی در روز ۱۳ مرداد ماه ۱۳۴۶ اخذ رأی به عمل آورد و بلافاصله شروع به قرائت آراء مأخوذه شده است و در نتیجه از ۱۵۱۸۱ رأی آقای رحمت‌الله فهیمی به اکثریت ۱۵۱۲۲ رأی به نمایندگی بیست و دومین دوره قانونگذاری از شهرستان دشت گرگان انتخاب شدند و چون در مدت هفته قبول شکایات اعتراضی به دفتر انجمن واصل نگردید بنابراین اعتبارنامه به نام ایشان انحلال خود را اعلام داشت.

شعبه دوم در جلسه مورخ ۲۲/۷/۱۳۴۶ پس از رسیدگی به پرونده با توجه به اینکه در مدت یک هفته مهلت مقرر قانونی برای قبول شکایات هیچگونه اعتراضی نسبت به انتخابات حوزه دشت گرگان به مجلس شورای ملی نرسیده است صحت جریان انتخابات بیست و دومین دوره قانونگذاری حوزه دشت گرگان و نمایندگی آقای رحمت‌الله فهیمی را تأیید نمود.

اینک گزارش آن را به مجلس شورای ملی تقدیم می‌دارد. (مبارک است).

رئیس- نظری نیست؟ (اظهاری نشد) اعتبارنامه تصویب شد (مبارک است)

نطقهای قبل از دستور را شروع می‌کنیم

آقای فهیمی بفرمائید .

فهیمی - جناب آقای رئیس - همکاران ارجمند روز دوشنبه گذشته ۲۹ اردیبهشت ماه برای اهالی منطقه دشت گرگان یک روز تاریخی افتخار آمیز توام با شادی و سرور بود در این روز رهبر عالیقدر ملت ایران شاهنشاه آریا مهر به مرکز این دشت حاصلخیز یعنی شهرستان گنبد کاوس نزول اجلال فرمودند که برای اهالی آن منطقه یکی از روزهای بسیار عزیز و ارزنده و گرامی بود به حکم وظیفه لازم می‌دانم گزارشی از جریان تشریف فرمائی را که افتخار حضور در تشریف فرمائی این روز تاریخی داشتم به عرض نمایندگان محترم مجلس شورای ملی برسانم.

اهالی شاهدوست و میهن پرست دشت گرگان از کوچک و بزرگ از چند ماه پیش برای دیدار و زیارت پادشاه محبوب خود روز شماری می‌نمودند تا بالاخره روز ۲۹ اردیبهشت به این آرزوی بزرگ توفیق یافتند (صحیح است).

شهرستان گنبد کاوس به منظور استقبال از پیشوای بزرگ و محبوب ملت ایران با وضع خاص و جالب و زیبا تزئین شده بود. مسیر موکب مبارکشان از محل مخصوص فرودگاه هلیکوپتر تا پای میل گنبد کاوس که قریب سه کیلو متر راه می‌باشد با فرش‌های نفیس‌تر کمی به رنگهای مختلف و طرحهای متفاوت مفروش گشته بود و در دو طرف خیابان پهلوی در خط سیر شاهنشاه آریا مهر اهالی شاه دوست و میهن پرست دشت گرگان از کلیه طبقات صف‌آرایی نموده و در انتظار رسیدن پدر تاجدار خود دقیقه شماری می‌کردند احساسات مردم از لحظه نمایان شدن هلیکوپتر در آسمان سبز و خرم گنبد به قدری هیجان آور بود که هر بیننده را سخت تحت تاثیر قرار می‌داد. (صحیح است)

شاهنشاه در حدود ساعت ۱۰ صبح نزول اجلال فرموده پس از انجام مراسم رسمی و اداء احترام از طرف گارد مخصوص در برابر احساسات پرشور شدید و بی‌نظیر جمعیت که واقعا غیر قابل توصیف بود به صف مستقبلین نزدیک شده و از طرف مقامات مسؤول و طبقات مردم به پیشگاه مبارک خیر مقدم عرض شد. شاهنشاه محبوب در مقابل صف طبقات مختلف شهر توقف فرموده آنان را مورد تفقد و مرحمت شاهانه قرار دارند و از وضع کار و پیشرفت امور مربوط به هر صنف پرسشهایی فرمودند و پاسخهای لازم به عرض مبارکشان رسید سپس برای پیشرفت امور و تسریع در کار و تأمین رفاه و آسایش بیشتر مردم به مسؤولین امور اوامر مخصوص شرف صدور یافت و آن گاه در میان احساسات بی‌شائبه جمعیت شاه‌دوست دشت در اتومبیل روباز مخصوص قرار گرفته در تمام طول خط سیر به احساسات

بی‌حد و پرشور جمعیت ابراز تفقد و عنایت خاص می‌فرمودند اتومبیل شاهنشاه از طرف قاطبه مردم گلباران می‌گردید و از سراسر خیابان پهلوی با شعارهای شاه‌دوستی و میهن‌پرستی و نصب پرچم‌های سه رنگ ایران مراتب جان‌نثاری خویش را عرضه قدوم شاهانه می‌نمودند اعلیحضرت همایون شاهنشاه نزدیک ساعت ۱۱ صبح در پای میل گنبد به جایگاه مخصوص تشریف‌فرما گردید و تیمسار سرلشکر مزین نماینده مخصوص شاهنشاه آریا مهر گزارش لازم را به عرض همایونی رسانید و از پیشگاه مبارک استدعا نمود برای پیشرفت کامل امور کشاورزی این منطقه و همچنین کمک بیشتر به امور اقتصاد کشور به منظور حمل و نقل محصول کشاورزی جاده‌های فرعی بین جاده‌های اصلی دشت گرگان احداث گردد که از طرف ذات اقدس شهریاری در نهایت عطف و اواصر لازم صادر گردید.

در پایان گزارش اسناد مالکیت ارضی تقسیم شده را به نمایندگان زارعین و دهقانان ۱۸ قریه مرحمت فرموده و از وضع کار و زندگی آنان سؤالاتی فرمودند که عموماً با عرض سپاسگزاری و فدویت پاسخهای لازمه را به عرض شاهنشاه آریامهر رسانیده و سلامتی شاهنشاه و خاندان جلیل سلطنت را از صمیم قلب از درگاه خداوند متعال مسئلت داشتند در این موقع ابراز احساسات جان‌نثاران شاهنشاه به اوج خود رسیده بود آقایان محمد آراز آتابای و آراز دوردی کوچکی به نمایندگی سواران ترکمن در لباسهای محلی افتخار حضور یافته و به پیشگاه مبارک بار یافتند و ضمن عرض خیر مقدم طومار آمادگی و جانبازی و جان‌نثاری سواران ترکمن و عموم عشایر غیور دشت گرگان را به منظور پیوستگی با برادران سرباز خود برای حفظ حقوق حقه ملت ایران در ارون رود تقدیم داشتند.

شاهنشاه آریا مهر اوامر موکدی در بهبود وضع منطقه دشت به مسؤولین امر در گنبد صادر فرموده و همان روز این شهرستان را ترک فرمودند بنده یقین دارم تشریف‌فرمائی اعلیحضرت همایون شاهنشاه مانند همیشه برای عموم منطقه دشت گرگان منبع خیر و برکت و سعادت خواهد بود. مسلماً آقایان نمایندگان محترم استحضار دارند دشت گرگان یکی از مناطق مهم کشاورزی و اقتصادی کشور است که تحت توجهات شاهنشاه آریا مهر با کوشش و فعالیت مردم زحمتکش و کشاورز آنجا در حال پیشرفت چشمگیر است مخصوصاً مناطق دشت گرگان مانند سایر مناطق مملکت از یک امنیت واقعی و آرامش حقیقی برخوردار است و این خود یکی از ارکان اصلی پیشرفت و اعتلا مملکت است و آرزوی قلبی هر ایرانی است تا هر چه زودتر عظمت باستانی خود را تحت رهبری پادشاه جوانبخت خود که دنیا به مقام ارجمندش سر تعظیم فرود آورده دست یابد.

عملیات سدسازی و شمگیر که به امر شاهنشاه آغاز شده ساختمان آن با فعالیت هر چه تمامتر رو به اتمام است و به بهره‌برداری از آن زمان زیادی نداریم و قطعی است که با شروع بهره‌برداری از این سد

موقعیت دشت گرگان از لحاظ امور کشاورزی در سطح بسیار عالی قرار خواهد گرفت و همچنین عملیات حفاری چاه نفت در این منطقه با جدیت تمام ادامه دارد که مسؤولین مربوطه امیدوارند به نتیجه مثبت برسد. بنده یقین دارم با پیدایش نفت و احداث سد و پیشرفتهای اجتماعی و فرهنگی که باید گفت این همه آوازاها از شهر بود، دشت گرگان از هر جهت در ردیف یکی از شهرستانهای پیشرفته و موفق قرار خواهد گرفت.

در خاتمه به عرض همکاران ارجمند می‌رسانم که اهالی شاه دوست و میهن پرست دشت گرگان مانند عموم برادران ایرانی خود از اعمال و رفتار غیر انسانی و وحشیانه بازیگران استعمار دولت عراق که در تاریخ بشر و تمدن دنیا سابقه ندارد و بی‌نهایت خشمگین و هر آن آماده دفاع از حقوق حقه میهن خود بوده و با جان و دل و از صمیم قلب گوش به فرمان رهبر عالیقدر و محبوب خود می‌باشند (صحیح است)

در پایان عرایض لازم می‌دانم به اطلاع جناب آقای هویدا نخست وزیر برسانم. اهالی دشت گرگان تقاضا دارند به مسؤولین امر دستور داده شود هر چه زودتر در لوله‌کشی لوله آب رسانی آب آشامیدنی شهر گومیشان و همچنین در انجام اسفالت بین شاه پسند و گنبد و مینودشت تسریع فرمایند زیرا همان طوری که بارها یادآور شده‌ام در انجام این دو کار بسیار تاخیر شده است و سزاوار نیست بیش از این اهالی دشت گرگان در انتظار باقی بمانند.

در خاتمه عرایض سلامتی و بقاء طول عمر رهبر عالیقدر ملت ایران شاهنشاه آریا مهر و خاندان جلیل سلطنت را از درگاه خداوند یکتا مسئلت دارم جاوید شاه، پاینده ایران (احسنت - احسنت) رئیس - آقای مهندس صائبی تشریف بیاورید.

زلزله مراوه تپه و گلیداغ

رئیس- نطق‌های قبل از دستور را شروع می‌کنیم آقای تهرانی بفرمائید.

تهرانی- روز ۲۲ مهر ماه (فردا) سال روز تولد شهبانوی نیکوکار و ارجمند ایران است. مردم ایران این روز فرخنده را بسیار گرمای داشته و در جشن و شادمانی به سر می‌برند و از خدای بزرگ می‌خواهند که شهبانوی معزز ایران سال‌های سال در کنار همسر تاجدار خود به سلامت و شادی زیست نمایند (انشاءالله) و من این روز فرخنده را از جانب خود و فراکسیون پارلمانی حزب ایران نوین و شاید اجازه داشته باشم که از طرف عموم همکاران و قاطبه ملت ایران به پیشگاه معظم لها صمیمانه تبریک و تهنیت عرض نمایم (صحیح است - احسنت).

به طوری که نمایندگان محترم استحضار دارند در ساعت چهار و بیست دقیقه روز پنج شنبه هشتم مرداد ماه قبل از این که اهالی بخش مراوه تپه سر از بستر خواب بردارند دست قهار طبیعت به منظور آزار و اذیت مردم شاه دوست و میهن پرست و زحمت کش آن منطقه مرزی زمین را به شدت تکان داد و با این لرزش شدید بیش از دو هزار خانه ویران و ۱۷۶ کشته و در حدود ۴۰۰ نفر زخمی و مجروح به جای گذاشت جاده‌ها اکثراً ریزش کرد و غیر قابل استفاده گردید خبر این واقعه دلخراش ساعت ۷ صبح همان روز به گنبد کاوس مرکز دشت ترکمن صحرا و اصل و بلافاصله مدیر عامل شیر و خورشید سرخ محل در معیت فرماندار و فرمانده پادگان و افراد ابواب جمعی و گروهی از پزشکان با مقداری لوازم امدادی از قبیل چادر و پتو و دارو و خواربار به محل زلزله زده عزیمت نمودند و متعاقب آن ۵ گروه از بانک عمران محل با ۵ جیب و مقدار زیادی نان و قند و چای به کمک اهالی آسیب دیده شتافتند اهالی خیر و نوع

دوست کلاله که به محل زلزله زده نزدیک تر بودند با مقدار زیادی نان و قند و چای بیاری برادران رنج دیده و بی خانمان شده خود حرکت کردند. وقوع حادثه در همان اوایل روز به پیشگاه شاهانه در نوشهر مخایره گردید و شاهنشاه آریامهر که در این قبیل مواقع بزرگ ترین فریادرس و عالی ترین مرجع و ملجاء ملت ایران می باشند به محض اطلاع از جریان امر قبل از هر چیز مقرر فرمودند هلیکوپتر شخصی معظم له بلادرنگ در اختیار جناب آقای شیبانی استاندار مازندران قرار گیرد که فوراً به محل عزیمت و مشاهدات خود را پس از بازدید به شرف عرض ملوکانه برساند علاوه بر این دستورات بسیار مؤکد به دولت صادر فرمودند که با تمام امکانات موجود به کمک برادران داغ دیده و مصیبت زده بشتابند، راه را در همان روز اول با کمک افراد گروهان گنبد و مردم محل و بولدوزر وزارت راه باز شد تا کامیون های حامل چادر و پتو و آذوقه شیر و خورشید سرخ که از تهران و مشهد به محل و گنبد رسیده بودند بتوانند کمک های اولیه را به مردم مصیبت زده زودتر برسانند. زخمی ها با هلیکوپترهای ارتش شاهنشاهی به بیمارستان شیر و خورشید سرخ گنبد کاوس حمل و یا در بیمارستان صحرایی که در منطقه زلزله زده به وجود آمده بود بستری شدند. با این که باران بی موقع عبور و مرور را در جاده های باریک و خطرناک مناطق زلزله زده بی اندازه مشکل نموده بود ولی علاقمندی کارکنان شیر و خورشید سرخ و نیروی انتظامی و گروه پزشکی و هلیکوپترها تمام موانع را از پیش پا برداشته و خیلی زودتر از آن چه تصور می رفت به یاری برادران داغ دیده رسیدند. جناب آقای نخست وزیر و جمعی از وزراء و معاونین و استانداران خراسان و مازندران در روز یکشنبه ۱۱ مرداد به شهر آباد وارد و پس از استماع گزارش جناب آقای دکتر خطیبی مدیر عامل شیر و خورشید سرخ ایران مبنی بر اقدامات انجام شده به اتفاق همراهان دو قریه پرجمعیت مراوه تپه را که بیشتر از نقاط دیگر آسیب دیده بودند از نزدیک مورد بازدید قرار دادند و ضمن مذاکره و استمالت از اهالی داغ دیده و مصیبت زده اهالی را به عنایات مخصوص و الطاف بی دریغ شاهنشاه آریامهر امیدوار ساختند و در همان روز هیئتی را به سرپرستی آقای مهندس صدقیانی مدیر عامل بانک کشاورزی جهت بازدید مناطق آسیب دیده و تهیه آمار دقیق از خسارات وارده و برآورد احتیاجات فوری و ضروری اهالی انتخاب فرمودند. هیئت مزبور از روز دوازدهم مرداد ماه با تعیین ۱۸ گروه که به نقاط زلزله زده عزیمت نمودند کار خود را شروع و ظرف دو روز طرح های لازم جهت نوسازی اماکن مخروب با حداقل هزینه از طرف اهالی و حداکثر کمک از طرف دولت تهیه و برآورد نمود خلاصه طرح به قرار زیر است:

۱- برای این که افراد و خانواده هایی که در نتیجه زلزله فاقد محل سکونت شده اند صاحب خانه بشوند و از زندگی زیر چادر تحت شرایط نامساعد جوی آسوده گردند بدواً دو هزار خانه در قراء آسیب دیده

شناخته شود کمک‌های دولت برای هر خانه ۵ هزار آجر مجانی و از بابت در و پنجره و چوب پوشش سقف فقط ۲۰٪ بهاء به عهده آسیب دیدگان و ۵۰٪ دست مزد بنا به عهده دولت و اگر خرده مالکین در ساختن خانه خود کار کنند روزانه دست مزد عادلانه دریافت دارند گذشته از این‌ها تأمین برق و لوله کشی آب مشروب ۴ قریه بزرگ و پرجمعیت و هم چنین ساختمان ۱۰ دبستان ۴ حمام بلاعوض و مجانی انجام گردد و بالاتر از همه تعریض جاده‌ها و شن ریزی کامل از کلاله تا مراوه تپه که بی اندازه ضروری و مورد احتیاج مردم است شروع گردد و چون خرده مالکین در شرایط فعلی قدرت پرداخت ۲۰٪ قیمت درو پنجره و غیره وهم چنین ۵۰٪ دست مزد بنا را ندارند بانک عمران متعهد گردد که به هر خرده مالک ۴۰۰۰۰ ریال وام ده ساله بدون بهره پرداخت تا از آن محل مخارجی که به عهده خرده مالک است تأمین و پرداخت گردد. طرح مورد بحث پس از مطالعه لازم به وسیله جناب آقای نخست وزیر در نوشهر به شرف عرض ملوکانه رسیده و مورد تصویب قرار گرفت شاهنشاه مهربان به اتفاق علیا حضرت ملکه فرح شهبانوی گرامی ایران در حالی که جناب آقای نخست وزیر و جمعی از وزراء و استان داران مازندران و مشهد در التزام رکاب بودند در تاریخ نوزدهم مرداد ماه به منطقه زلزله زده مراوه تپه در میان احساسات بی شائبه و شاه دوستانه اهالی نزول اجلال فرموده و از نزدیک مردم داغ دیده و مصیب زده مراوه تپه را مورد تفقد و عنایات فراوان قرار دادند. مردم ستم دیده و بلا کشیده منطقه مراوه تپه با دیدن شاهنشاه آریامهر و علیا حضرت شهبانوی گرامی تمام تألمات روحی خود را فراموش و با قلبی آکنده از محبت و وفاداری مقدم شاهانه را که برای استمالت و هم دردی مردمی مصیبت دیده رنج سفر بر خود هموار فرموده بودند گرامی داشتند و در مقابل سنوالاتی که شاهنشاه از وضع حال و زندگی داغ دیدگان می‌فرمودند مردم جز سلامتی شاهنشاه و شهبانوی گرامی و بقاء و دوام سلطنت خاندان جلیل پهلوی آرزوی نداشتند دستورات لازم جهت تأمین احتیاجات فوری و ضروری اهالی از طرف شاهنشاه آریامهر شرف صدور یافت و پس از بازدید بیمارستان شیر و خورشید گنبد کاوس و عیادت از زخمی‌های واقعه که در بیمارستان شیر و خورشید بستری بودند شاهنشاه به نوشهر عزیمت فرمودند.

در اجرای اوامر ملوکانه آقای مهندس یزدان پناه مدیر کل آبادانی و مسکن مازندران مأمور اجرای طرح شد و مقرر گردید که در هر قریه آسیب دیده شرکت تعاونی مسکن با عضویت افرادی که بی خانمان شده‌اند و سهی ۴۰۰۰۰ ریال که به صورت وام به خرده مالکین پرداخت می‌شود تشکیل گردد و تاکنون ۳۱ شرکت با عضویت ۱۲۰۰ نفر برای ساختن ۱۲۰۰ خانه در قراء مراوه تپه و چناران و قرناوه علیا و سفلی و شهرک گلیداغ تشکیل و کار ساختمان خانه‌ها شروع و امید هست تا قبل از فصل بارندگی پوشش سقف خانه‌ها خاتمه پذیرد. تعریض جاده‌ها و شن ریزی آن با شدت ادامه دارد و امیدوارم قبل از

فصل بارندگی آن هم خاتمه پیدا کند (انشاءالله).

نکته ای که تذکر آن به نظر اینجانب ضروری است و نمی‌توانم از بیان آن خودداری کنم، تسلیم و بردباری تراکمه در قبال مصیبت‌های آسمانی و عدم الحاح و التماس و گریه و زاری برای جلب مساعدت دستگاه‌های دولتی است. یک فرد ترکمن با ایمان راستی که به خداوند بزرگ دارد در مقابل بزرگ‌ترین مصیبت‌ها گریه و زاری نمی‌کند و اگر از گرسنگی بمیرد دست تکیه به سوی کسی دراز نمی‌نماید. چنان چه در حین بازدید جناب آقای نخست‌وزیر و همراهان دیدم پدرانی را که زن و ۴ الی ۶ بچه خود را از دست داده بودند ولی با تسلیم به تقدیرات الهی خم بر ابرو نداشته و اشک ماتی نمی‌ریختند و رضا بودند به رضای خداوند و شاید همین امر باعث تعجب بازدیدکنندگان واقع گردید. ولی همین پدران داغ دیده با دیدار شاهنشاه آریامهر و شهبانوی گرامی که برای استمالت و دلداری آنان به منطقه زلزله زده نزول اجلال فرمودند اشک شوق از دیدگان فرو می‌ریختند (صحیح است، احسنت) متأسفانه این ایمان راستی و روحیه قوی که ناشی از استغناء طبع و خصیصه ذاتی افراد مرز نشین و میهن پرست و شاه دوست ترکمن می‌باشد بعضی اوقات حمل بر تمکن مالی و رفاه حال و بی‌نیازی مردم زحمت کشی می‌شود که اگر دقیقاً زندگی آنان بررسی گردد شاید چندان رضایت بخش نباشد. چنان چه این مطلب در گزارش جناب آقای دکتر خطیبی مدیر عامل محترم شیر و خورشید سرخ ایران به جناب آقای نخست‌وزیر به چشم می‌خورد و عدم عجز و لابه اهالی ماتم‌زده و مصیبت دیده منطقه زلزله‌زده مراوه تپه را حمل بر تمکن مالی و بی‌نیازی آنان می‌دانستند در صورتی که واقعیت غیر از آنست. خرده مالکین امروز بخش مراوه تپه زارعین دیروز املاک و مستغلات پهلوی هستند که اراضی قراء مزبور به نسبت جمعیت بین ۵ الی ۷ هکتار به قیمت ناچیزی ۲۵ ساله به آن‌ها واگذار گردیده است و چون اراضی غالباً دیبی است درآمد اکثر آنان‌ها آن مقدار نیست که بتوانند اقساط ناچیز سالیانه خود را به راحتی پرداخت نمایند و چون وام ۴۰۰۰۰ ریالی هم پولی نیست که در راه بهبود زراعت و یا توسعه آن و یا دامداری و غیره سرمایه گذاری شود که بازده و یا درآمد جداگانه ای داشته باشد که خرده مالکین بتوانند از محل این درآمد اضافی اقساط آن را پرداخت نمایند و بلکه پولی است که برای ساختن چیزی که قبلاً داشته اند مصرف می‌شود و از این بابت درآمدی حاصل نمی‌گردد. علیهذا با وقوف و استحضار کاملی که از روحیه مردم آن محل و هم چنین سطح درآمد عمومی آن‌ها دارم اطمینان دارم که پرداخت سالیانه ۴۰۰۰ ریال برای خرده مالکین امریست بس دشوار و غیر عملی و به همین جهت هم تعداد قابل ملاحظه ای از خرده مالکین عضویت شرکت تعاونی مسکن را نپذیرفته و از قبول وام خودداری نموده اند بنابراین برای این که افرادی که از ترس آبرو به علت عدم قدرت پرداخت اقساط وام از این لطف و عنایات شاهانه محروم شده اند بی نصیب نمانند

از دولت محبوب آقای هویدا تقاضا دارد از حداکثر کوشش در اجرای نیات ملوکانه دریغ نورزیده و حتی الامکان سعی نمایند که به طریق مختلف تخفیف و ارفاقی درباره وام‌ها داده شود که همگی از این موهبت برخوردار باشند متشکرم (احسنت- احسنت).

رئیس- آقای مهندس قادریناه بفرمائید .

مهندس قادریناه- با اجازه مقام ریاست و همکاران محترم، همکاران عزیز تابستانی که گذشت تابستان گرم و پرکاری بود از نظر این که یکی از اصول مشروطیت تحقق پیدا کند همه همکاران اعم از اقلیت و اکثریت کوشش کردند و زحمت کشیدند و واقعاً به یکی از خواسته‌های شاهنشاه آریامهر جامه عمل پوشانند، مردم به حقوق اجتماعی خودشان پی برده اند، می‌دانند و علاقمند هستند شرکت نمایندگان محترم در فعالیت‌های اجتماعی و تشویق مردم به مشارکت در انتخابات شهرستان و استان اثرات بسیار خوبی داشت و به رأی العین مشاهده کردند که همه مردم علاقمندند و می‌خواهند و شرکت هم کردند در تابستانی که گذشت شهر گرگان مثل سایر شهرستان‌های دیگر شاهد فعالیت‌های انتخاباتی شدید بود و در ضمن این فعالیت‌ها جمعی از وزراء و معاونین در شهرستان گرگان از کارهای عمرانی انجام شده بازدید کردند بدون ریب و ریا و ظاهر سازی باید گفت در تمام شهرستان‌ها در تمام قسمت‌ها از لحاظ عمرانی و اقتصادی ساختمان‌های متعددی بنا شده و در گرگان هم که یکی از شهرستان‌هایی است که مردم بسیار فعال و زحمت کشی دارد و از اقصی نقاط مملکت در آن جمع شده اند و فعالیت می‌کنند به اعتقاد داشتن همین استعداد شهر گرگان است که دولت هویدا و همکاران محترم ایشان با نظر خوب به این شهر نگاه می‌کنند و امور عمرانی گرگان را در نظر دارند و پیشرفت‌های شایانی نصیب گرگان شده است بنده هر هفته از وزارت آبادانی و مسکن نامه دارم که فلان طرح عمرانی انجام شده و یا فلان طرح عمرانی در دست شروع است یا قراردادش بسته شده است و از این که در هر هفته یا دو هفته یک بار یک طرح در شهر گرگان شروع یا تمام می‌شود یا در مرحله اجرا است باید تشکر کرد ضمن این که این مورد را می‌خواستم به استحضار برسانم عرض می‌کنم که علیا حضرت فرح شهبانوی نیکوکار که فردا روز تولدشان هست و خانم جهانبانی حق مطلب را ادا خواهند کرد ایشان هم با نظر مساعد و نیکوکارانه‌ای که داشتند عطیه ای مرحمت فرمودند و دستور فرمودند حمام‌هایی برای گرگان در نقاط مختلف ساخته بشود تا مردم استفاده بکنند این حمام‌ها ساخته شد و من وظیفه دارم از طرف قاطبه مردم گرگان از این عمل خیر خواهانه که از جیب پرفتوتشان این مبلغ سنگین را مرحمت فرمودند و حمام‌ها در نقاط مختلف ساخته شد تشکر کنم امیدوارم خداوند همیشه ایشان را از بلیات محفوظ

بدارد و سعادت و سلامت معظم لها را از درگاه خداوند متعال خواستارم نکته دیگر این که جناب آقای منصور وزیر اطلاعات برای افتتاح فرستنده ۱۰ کیلو وات گرگان به آن جا تشریف آوردند و مصادف بود با خاتمه انتخابات انجمن شهر و شهرستان. ایشان مستقیماً به حزب تشریف آوردند و مورد استقبال هم مسلمان ما قرار گرفتند و نطق جامعی در حزب ایراد کردند فرستنده گرگان اول یک کیلو وات بود بعد شد ۱۰ کیلو وات که بسیار لازم بود برای این که صدای رادیو گرگان باید به اندازه کافی تقویت بشود و اطلاعات عمومی و اجتماعی و اقتصادی مردم را بالا برد این یکی از کارهای واجب دولت بود که ایستگاه ۱۰ کیلوواتی را در گرگان ایجاد کردند و صدا در اکثر نقاط شنیده می شود و تا آن طرف مرز هم می رود بسیار لازم بود در ترکمن صحرا و همه جای گرگان کمال استفاده را می کنند ما از جناب آقای منصور کمال تشکر را داریم و این فرستنده الان مشغول کار است از آقای مهندس کهکشان معاون فنی وزارت آب و برق هم تشکر می کنیم که به گرگان آمدند از آقای مهندس روحانی هم متشکریم قول داده بودند سد وشمگیر در سال ۴۹ تمام می شود بنده با کمال خوشحالی به استحضار همکاران می رسانم که وعده ایشان انجام شده است و سد وشمگیر خاتمه پیدا کرد و تا یک ماه دیگر آب پشت سد خواهد افتاد این برای مردم خیلی ضروری بود و اثر اقتصادی عمیقی خواهد داشت در تنظیم آب و رساندن آب به نقاط مختلف که واقعاً مورد احتیاج مردم است هر موقع باران می آمد مردم آب داشتند و هر موقع باران نمی آمد آب نداشتند و سرمایه های سنگینی که در گرگان سرمایه گذاری شده اغلب با نیامدن باران مواجه با ناراحتی هائی می شدند ولی با استفاده از این سد و انجام شدن آن مردم راحت شدند و به راحتی می توانند از آب رودخانه استفاده کنند اینست که بنده وظیفه خودم می دانم از همه تشکر کنم این جا جای تشکر نیست ولی از وزیری که یک سدی را می سازد در موعد معین باید از او و کسانی که در این طرح کار کرده اند تشکر کرد دیگر آموزشگاه عالی مرتع و جنگل گرگان است که خرج های سنگینی برایش شده یک عده مهندس تربیت شده اند و یک عده کمک مهندس آقای مهندس گلسرخ تشریف آوردند از آموزشگاه عالی جنگل و مرتع دیدن کردند و امیدوارم یک روزی این آموزشگاه تبدیل به دانشگاه جنگل و مرتع بشود و باید یک ترتیبی داده بشود که کمک مهندس جنگل تربیت نمایند و آن ها از کلاس سوم بگیرند و برای یک سال و دو سال تعلیماتی بدهند بشوند کمک مهندس جنگل بانی و به این ترتیب یک مشکل مهم وزارت منابع طبیعی حل بشود فکر می کنم چون آقای مهندس گلسرخ آن جا تشریف آوردند خودشان واقف هستند که همین کمک مهندس جنگل مقداری از مشکلات را حل می کند و انشاء الله به جائی می رسد دیگر این که فعالیت وزارت کشاورزی در مورد پنبه بسیار خوب بوده و برای گرگان یک رئیس بسیار خوبی انتخاب کرده اند کارخانه پنبه با حداکثر ظرفیت خودش مشغول خرید پنبه از

کشاورزان است و هر چقدر این کارخانجات دولتی بیشتر پنبه مردم و کشاورزان را بخرند به قیمت تثبیت شده برای کشاورزان هم راحت تر است به همین علت من از آقای دکتر وحیدی خواهش دارم دستور بدهند کارخانه‌های دولتی از حداکثر وقت خودشان استفاده و خرید بکنند و مردم بتوانند پنبه‌شان را به کارخانجات دولتی بفروشند و قیمت پنبه متعادل و ثابت بماند یعنی اهرم قیمت دست دولت است هر قیمتی که دولت خواست و صرف پیدا کرد که صادر بکنند در همان سطح نگه دارد نکته دیگری هست که چون می‌خواهم به خانم جهانبانی وقت بدهم این است که با سرعت می‌گذرم و آن آب پهلوی دژ است چون در آن محل آب کافی نبود چاه هم هر چه می‌زدند به آب نرسیده ماسه می‌داد طرحی تهیه کرده اند از گرگان ۳۰ کیلومتر لوله کشی کردند به پهلوی دژ این لوله کشی انجام شد و قرار بود روز چهارشنبه آقای استاندار بروند و افتتاح کنند از جناب آقای زاهدی وزیر محترم کشور استدعا دارم اعتباری برای این مورد تأمین بفرمائید ضمناً از افرادی که این طرح را به انجام رساندند و آب پهلوی دژ به نحو شایسته تأمین شده است بنده وظیفه دارم قدردانی کنم و از جناب آقای زاهدی نیز باز خواهش می‌کنم از این افراد قدردانی نمایند بقیه وقتم را به خانم جهانبانی می‌دهم.

رئیس- آقای مریدی تشریف بیاورید .

دوره ۲۲ جلسه ۱۵۶ بتاريخ پنجشنبه ۲۹ آبان ماه ۱۳۴۸

رئیس- آقای مهندس قادرپناه بفرمائید.

مهندس قادرپناه- با اجازه مقام ریاست و همکاران محترم، بنده در سال ۱۳۲۵ که اولین مرکز آموزش کشاورزی که بنام دانشسرای کشاورزی نامیده می‌شد افتتاح گردید افتخار همکاری با این مدرسه را داشتم. بنده معتقدم هر فرد ایرانی وقتی خدمتی به مملکتش می‌کند این خدمت افتخار برای این فرد است در هر حال تا سال ۱۳۲۵ ما در این مملکت مدرسه کشاورزی نداشتیم تنها یک مدرسه کشاورزی در کرج بود ضمیمه دانشکده کشاورزی که تعداد معدودی شاگرد می‌گرفت از سال ۱۳۲۵ تا سال ۱۳۴۸ که ما در آن هستیم در هفته گذشته یکی از آرزوهای بنده و مردم گرگان جامه عمل پوشید و با مذاکراتی که قبلاً با وزارت آموزش و پرورش شده بود یک هنرستان مکانیک در علی آباد گرگان و یک دانشسرای مقدماتی در شاه مزرعه افتتاح شد یعنی از صورت پروژه و طرح به مرحله عمل درآمد و شاگرد گرفت هنرستان مکانیک کشاورزی برای گرگان و دشت بسیار لازم بود ما در گرگان و دست بیش از چندین هزار

تراکتور و وسائط نقلیه کشاورزی و پمپ‌های آبیاری و وسایل کوچک کشاورزی از قبیل ماشین‌هائیکه برنج می‌کارند و درو می‌کنند داریم که تاکنون متخصصی برای تعمیر و مرمت آنها نداشتیم و این هنرستان مکانیک کشاورزی که دایر شد بسیار کمک می‌کند به تعمیر و نگاهداری این ماشین‌آلات و فقط سرمایه‌ای که مردم در این راه مصرف کرده‌اند و این سرمایه‌ها هدر نمی‌رود و ذخیره می‌شود باز من خوشحالم که این دو موسسه را در بخش تأسیس کرده‌اند سابق براین مرسوم بود هر هنرستان یا دانشسرای مقدماتی که می‌خواهند تأسیس کنند می‌آمدند در مرکز استان یا شهرستان تأسیس می‌کردند من خواهش کردم این مدرسه را بردند و گذاشتند در بخش به این معنی هنرستان مکانیک کشاورزی را در علی‌آباد گرگان و دانشسرای مقدماتی را هم در شاه‌مرزعه، زیرا شاه‌مرزعه از مراکز تراکمه است و به اصطلاح مرکز ترکمن صحراست و آنجا ما می‌توانیم معلمین بومی یا کسانی که از حومه می‌آیند تربیت کنیم و برگردانیم به محل‌های اولیه خودشان این را باید عرض کنم که هر قدر ما در سطح تکنیسین مدرسه دایر کنیم شاگرد بگیریم و کوشش کنیم کم کرده‌ایم این را قبول داریم که مدارس حرفه‌ای گران تمام می‌شود چون مدرسه عادی نیست که از یک تخته و چند نیمکت تشکیل بشود و شاگرد طوطی وار چیزی یاد بگیرد مدارس فنی احتیاج به ماشین و استاد ماهر و مهندس و استادکار دارد و همه اینها پول و هزینه می‌خواهد

دوره ۲۳ جلسه ۲ سه‌شنبه ۹ شهریور ماه ۱۳۵۰

دکتر ناوی (مخبر شعبه اول). طبق محتویات پرونده انتخابات بیست و سومین دوره قانون گذاری مربوط به شهرستان دشت گرگان (گنبد کاوس) فرمانداری بمنظور تشکیل انجمن مرکزی نظارت بر انتخابات طی نامه شماره ۲۱۸۱.۵۰/۴/۵ از سی و شش نفر طبقات ششگانه ومعمدین محل دعوت بعمل آورده است. دعوت شدگان حاضر در جلسه از بین خود اعضای اصلی و علی البدل انجمن مرکزی را انتخاب کرده اند و انجمن پس از انتخاب هیأت رئیسه و تشکیل انجمنهای فرعی و انجام سایر تشریفات قانونی در روز جمعه ۱۸/۴/۵۰ اخذ رأی بعمل آورده است و پس از قرائت آراء مأخوذه شده آقای رحمت الله فهیمی با اکثریت ۱۸۶۴۳ رأی از مجموع ۱۹۱۰۸ رأی بنمایندهای مجلس شورای ملی انتخاب گردیده اند. چون در موعد مقرر جهت قبول شکایات هیچگونه شکایتی بدفتر انجمن نرسیده انجمن پس از اعلام قبولی از طرف منتخبین اعتبار نامه بنام آقای رحمت الله فهیمی و منتخب بعدی صادر و انحلال خود را اعلام کرده است.

شعبه اول پرونده انتخابات حوزه انتخابیه دشت گرگان را مورد رسیدگی قرار داد و چون شکایتی بدفتر شورای ملی تقدیم نگردیده بود صحت جریان انتخابات مزبور و نمایندگی آقای رحمت الله فهیمی را تأیید کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میگردد.

رئیس. نظری نیست.؟ (اظهاری نشد) اعتبارنامه تصویب شد (مبارک است)

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز یکشنبه (۴) خرداد ماه ۱۳۴۸
مجلس ساعت نه صبح به ریاست آقای عبدالله ریاضی تشکیل گردید.

ملی کردن جنگلها _ بهره برداری از جنگلهای کشور پس از ملی شده جنگلها بر اساس شرایطی که طبق آئین نامه های مربوط به وجود آمد صورت می گیرد و بدین ترتیب دست مالکین از جنگلها کوتاه شده و بهره برداری خصوصی و انفرادی منسوخ گردید و اصل ملی شدن ، جنگلهای کشور را از تخریب و نابودی نجات بخشید و امروز با توجه به اصول فنی و احداث کارخانجات مربوط به صنایع چوب از این سرمایه ملی به نفع عموم بهره برداری صحیح می شود.

فروش سهام کارخانه های دولت به عنوان پشتوانه اصلاحات ارضی _ این اصل مکمل اصل اول انقلاب بود هدف اساسی آن تأمین قسمتی از اعتبارات مالی لازم جهت اجرای قانون اصلاحات ارضی بود.

سهیم شدن کارگران در سود ویژه کارگاهها این اصل موجبات تشویق و دلگرمی کارگران ایران را فراهم کرد با توجه به اینکه در حال حاضر قریب به یک میلیون و هشتصد هزار کارگر ایرانی در کارخانه ها و کارگاهها به فعالیت اشتغال دارند.

اصلاح قانون انتخابات _ در اجرای اصل پنجم انقلاب ششم بهمن ۴۱ دو هدف اساسی منظور نظر بود یکی اصلاح قانون انتخابات به نحوی که نمایندگان منتخب دهقانان و کارگران دوش به دوش سایر گروههای اجتماعی و واجد شرایط قانون در امر انتخابات بتوانند از حقوقی که قانون اساسی ایران برای قاطبه اهالی مملکت پیش بینی شده برخوردار شوند و دیگر اینکه نیبی از نفوس کشور که به موجب ماده دهم قانون سابق انتخابات محروم از شرکت در انتخابات بودند از محرومیت نجات یابند.

با آنکه در سال ۱۳۱۴ شمسی با اجرای برنامه رفع حجاب زنان به اجتماع راه یافتند و در مدارس و بانکها و موسسات خیریه و شرکتهای خصوصی و دولتی و امور اجتماعی به روی زنان باز باشد و اصلاحاتی به نفع زنان در قانون مدنی انجام گرفت ولی از حقوق سیاسی محروم بودند، حق انتخاب کردن و انتخاب شدن برای مجالس مقننه را نداشتند و به مشاغل مهم اداری و سیاسی نائل نمی شدند.

در جامعه ای که در آن زنان تحصیل کرده استاد دانشگاه معلم پزشک شاعر نویسنده هنرمند وجود داشت زنان حقوق مساوی با مردان را نداشتند. با اصلاح قانون انتخابات که یکی از اصول انقلاب بود زنان به حقوق سیاسی و اجتماعی خود رسیدند و به پارلمان و قطب های حساس و حیاتی اجتماع را یافتند.

فرمان هشتم اسفند ۴۶ شاهنشاه آریامهر این لکه ننگ را از دامن زندگی اجتماعی زن ایرانی پاک ساخت و بانوان صاحب حق مساوی با مردان و همدوش آنها در فعالیتهای سیاسی و اجتماعی شدند (صحیح است).

تصویب قانون خدمات اجتماعی زنان در سال ۱۳۴۷ و اعزام به خدمت فارغ التحصیلان دیپلمه و

لیسانسه و پزشک زن به خدمت از نتایج اصل پنجم انقلاب بود که قوه خلاق و فعال زنان را برای خدمت به خواهران و برادران ایرانی بر قلب شهرها و روستاها فرستاد و تحولی عظیم در شئون مملکت ایجاد کرد.

علاوه بر آن با تصویب و اجرای قانون حمایت خانواده زنان مورد حمایت قانون قرار گرفتند. و اساس خانواده در ایران محکم تر شد طی یازده سال گذشته روز به روز بر تعداد محصلین زن در مدارس و دانشگاهها افزوده شد و زنان شایستگی خود را در اداره امور مشاغل حساس و کسب معلومات و دانش به نحو احسن نشان دادند (صحیح است).

سپاه دانش ، سپاه ترویج ، سپاه بهداشت سه اصل دیگر انقلاب است که سپاهیان را به قلب روستاها فرستاد تا برادران و خواهران خود را ارشاد کنند.

خانه انصاف و شوراهای داوری ضرورتی بود که بعد از اصلاحات ارضی پیش آمد و به منظور تامین بیشتر امنیت قضائی بود که حق دادرسی در مورد اختلافات حاصله در دهات به خود دهقانان تفویض شد.

ملی کردن آبها ، نوسازی کشور اصل یازدهم انقلاب است که هدف آن ایجاد مسکن برای همه و تجهیزات تمام نیرو و امکانات مادی و معنوی برای ایجاد زندگی جدید برای عموم خانواده های ایرانی تامین شغل و رفاه اجتماعی.

انقلاب آموزش اداری اصل دوازدهم انقلاب است.

در مراسم باشکوهی که دیروز به مناسبت آغاز دوازدهمین سال انقلاب شاه و ملت در تمام نقاط کشور برقرار بود و عموم مردم ایران که از قدرت این انقلاب پرخیز و برکت بهره مند شده اند و آنرا نیرومندترین عامل رشد و رفاه اجتماع خود میدانند شرکت کرده و با ابزار حق شناسی عمیق خود نسبت به رهبر و طراح انقلاب این روز را گرامی داشته و همه جا فریاد جاوید شاه ، زنده باد شاهنشاه آریامهر موجی از نشاط و شادی در فضای کشور که مردم آن به سوی دروازه های تمدن طلائی پیش می رود طنین انداز بود (صحیح است)

اینک که در آستانه دوازدهمین سال انقلاب هستیم لازم میدانم قسمتی از نیازمندیهای حوزه انتخابیه خود شهرستان گرگان را بیان کنم.

۱_ آسفالت راههای گرگان پهلوی دژ بندر شاه گومیشان.

۲_ آموزشگاه فنی و حرفه ای در بخش های پهلوی دژ و گومیشان.

۳_ دانشکده کشاورزی گرگان.

۴_ فرودگاه گرگان.

۵_ کمک به شهرداریهای علی آباد پهلوی و گومیشان گرگان.

۶_ احداث درمانگاه در مراکز جمعیت روستائی و مسئله راههای روستائی آب لوله کشی و برق.

۷_ اجازه امتیاز حفر چاههای زیرزمینی.

۸_ دائمی شدن پمپ مهاره. متشکرم (احسنت _ احسنت).

رئیس، خانم دکتر گرگانی بفرمائید.

دکتر میندخت گرگانی. با اجازه مقام محترم ریاست، همکاران ارجمند روز بیست و نهم آذر مقارن با سالروز پیوند ازدواج ثمر بخش شاهنشاه آریا مهر و علیا حضرت شهبانوی گرانقدر بود. این پیوند برای ملت ایران متضمن رفاه و سعادت روز افزون بوده و یکی از بزرگترین ثمرات آن پس از گرامی ما بود که رژیم شاهنشاهی و دودمان پهلوی را جاودان و همیشگی ساخت (احسنت)

۱۵. سالی که از زندگی مشترک اعلیحضرتین می گذرد ملت ایران هر روز گام های تازه تری در راه پیشرفت و ترقی برداشته است (صحیح است) انقلاب شاه و ملت که در نتیجه رهبریهای خردمندانه شاهنشاه پیشرفتهای چشم گیری در تمام جهات، امور فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی ملی و کسب حیثیت فوق العاده بین المللی کشور بود که امروزه در بین کشورهای پیشرفته جهان مقامی والا دارد.

(صحیح است)

شاهنشاه و شهبانو در سفرهای خارجی همه جا برای ترقی ایران و شناساندن ایران به جهانیان بذل مساعی می نمایند. تأمین رفاه و آسایش ملت ایران از هدفهای اصلی شاهنشاه است که نخستین روز سلطنت تاکنون لحظه ای از آن فارغ نمانده اند در پرتو خواست شاهانه امروز ملت ایران از رفاه و آسایش برخوردار هستند و ایران امروز یکی از کشورهای ثروتمند جهان محسوب می شود، تا جایی که وام گیرنده دیروز وام دهنده امروز است. (صحیح است)

علیا حضرت شهبانوی نیکوکار ما در زمینه امور خیریه به صورت فرشته ای با قلب رئوف و پر محبت که در هر نقطه ای از کشور و یا جهان هر وقت که مصیبتی روی دهد در یاری پیشاهنگ اند (صحیح است)

علیا حضرت شهبانو با مردم کشور خود پیوند ناگسستی دارند در جایی چنین می فرمایند در میان مردم بودن و شرکت در شادیها و غمهایش برای من شادی بزرگ است آن وقت است که حس می کنم متعلق به این سرزمین هستم (احسنت) همان یک ماه پیش بود که سفر تاریخی حاشیه کویر را فرمودند و دور از هر

گونه تشریفات به میان مردم رفته از زندگی عادی مردم شهر و روستا با علاقه و محبتی خاص باز دید به عمل آوردند ، و در سبزوآر بود که برنامه توجه دادن افکار عمومی را به لزوم پاکیزه نگهداشتن محیط زیست که ضامن بهداشت عمومی و تندرستی است فرمودند .

من به نمایندگی از طرف اهالی گرگان و دشت این روز را گرامی داشته و به پیشگاه مبارک شاهنشاه آریا مهر شهبانوی گرانقدر تبریک عرض نموده و جاودانگی این پیوند فرخنده را از درگاه خداوند متعال مسئلت و آرزومند هستم که تحت رهبریهای خردمندانه و مدیرانه شاهنشاه آریا مهر و مجاهدتهای انسانی شهبانوی نیکوکار خود هر روز گام های بلند تری در راه ترقی برداشته و به دروازه تمدن بزرگ گام نهید . (احسنت)

مطلب دیگر پایان مسافرت جناب نخست وزیر از کانادا و بازگشت ایشان به ایران است که این دیدار اثرات ثمر بخشی از لحاظ اقتصادی و کشاورزی و صنعتی داشته است (صحیح است) .
همکاران ارجمند ، در خاتمه از فرصت استفاده کرده به شمه ای از نیازمندیهای حوزه انتخابیه خود می پردازم :

۱. در سال جاری کشاورزان گرگان و دشت به علت سقوط قیمت پنبه آسیب دیدند لازم است دولت به این موضوع توجه کند هم اکنون قسمت زیادی از محصول پنبه در کارخانجات مانده و خریداری ندارد لازم است هر چه زودتر از طریق سیاستهای پولی و اقتصادی کشاورزان مورد حمایت قرار گیرند لاقول هر چه زودتر تمام پنبه های موجود در کارخانجات بوسیله دولت خریداری شود تا لاقول محصول سال آینده به خطر نیفتد خوشبختانه جناب آقای نخست وزیر دستوراتی در این مورد داده اند که موجب تشکر است .

۲. در مورد نرخ گندم دولت قیمت گندم را از قرار تنی (ده میلیون) ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال نموده ولی با توجه به اینکه هزینه تولید گندم بالا است برای تشویق کشت گندم و بالا رفتن سطح کشت دولت قیمت گندم را افزایش دهد تا تولید گندم با هزینه های عوامل تولید آن تطبیق بنماید .

۳. تأسیس دانشگاهی که دارای رشته های کشاورزی . دامپزشکی . علوم طبیعی باشد زیرا هم اکنون صدها دانشجوی گرگان و دشت از نقاط مختلف کشور مشغول تحصیل هستند و عده ای هم که دسترسی به دانشکده های داخلی پیدا نمی کنند به خارج می روند و معلوم نیست چه سرنوشتی پیدا می کند از این نظر لازم است دولت هر چه زودتر در این خصوص اقدام نماید .

۴ -مورد مهمتر و حیاتی تر که از موارد بسیار لازم و ضروری منطقه بندرشاه میباشد نداشتن آب آشامیدنی است مردم شیلات آشوراده از کارگران و کارمندان زحمتکش شیلات از نعمت آب محروم

هستند و بوسیله منبع ویشکه از ساحل بندرشاه به آن جزیره آب منتقل میشود بطوریکه تکافوی خانواده های آنان را نمیکند پیشنهاد مردم آشوراده آنست که دراین فاصله ۲ کیلومتر لوله کشی جهت رسانیدن آب بعمل آید ضمناً در روستای دیگر بندرشاه بنام قره قاشلی که چند ماه است برای حفر چاه آب بوده ای به مبلغ چهارصد هزار تومان تصویب گردیده اقدامی جهت حفر چاه بعمل نیامد معلوم نیست علت این مسامحه و تعویق چیست ما از مقامات مسؤل تقاضای رسیدگی و اقدام این مورد را داریم.

۵- درخاتمه مردم بخشهای کردکوی - بندرشاه و بندرگز و بیشتر نقاط گرگان و دشت از سهمیه بودجه استانی جهت عمران ناراضی هستند و میگویند رعایت احتیاجات و ضرورتها نمیشود بنابراین از نعمت عمران تا حدی محروم هستند.

بهمین جا عرایض خود را خاتمه میدهم امیدوارم با همت و علاقه ای که از جناب ریاست مجلس نشان دارم عرایض اینجانب را به مقامات برسانند (احسنت)

۵. فرودگاه. در حدود ۱۷ سال پیش برای بردن مسافر هواپیما به گرگان نیامد ولی حالا که کشاورزی و صنعت و جهانگردی در این حوزه توسعه پیدا کرده است فاقد فرودگاه است که بتواند هواپیمای مسافری در آن بنشینند از این حیث اهالی در تحت فشار هستند .

۶. توسعه هنرستان صنعتی علی آباد .

۷. توسعه مرکز در مانی شیر و خورشید علی آباد .

۸. تصفیه خانه آب گرگان .

۹. تأمین اعتبار برای مجتمع درمانی گرگانی که زمین آن موجود است .

۱۰. ایجاد مرکز آموزش کشاورزی در پهلوی دژ که به مردم شاهدوست تراکمه / ۱۰۰ هکتار زمین به رایگان داده اند .

۱۱. آسفالت راه بندرشاه. گمیشان

۱۲. ایجاد مدرسه صنعتی در شاه مزرعه (احسنت. احسنت) .

رئیس. آقای پرتو اعظم بفرمائید.

انتخابات دوره ۲۴ مجلس شورای ملی، یا انتخابات رستاخیزی، آخرین انتخابات دوران حکومت پهلوی بود که در تاریخ ۱۷ شهریور ۱۳۵۴ برابر با ۲ رمضان ۱۳۹۵ افتتاح شد. در این دوره مجلس بخاطر فضای انقلابی که در کشور وجود آمده بود پنج نخست وزیر در طی چهار سال روی کار آمدند که هیچ یک از آنها موفق به ادامه کار نشدند. سرانجام بدنبال مبارزات مردم و استعفای بسیاری از نمایندگان و سقوط رژیم سلطنتی، عمر مجلس بیست و چهارم نیز در ۲۱ بهمن ۱۳۵۷ به پایان رسید.

یزدی - (مخبر شعبه اول)

پرونده انتخاباتی بیست و چهارمین دوره قانونگذاری حوزه انتخابیه دشت گرگان (گنبد کاووس) حاکی است که پس از انجام کلیه تشریفات قانونی در روز ۳۰/۳/۱۳۵۴ اخذ رای بعمل آمده و پس از قرائت آراء ماخوذه در نتیجه از ۳۹۶۸۸ رای آقای رحمان قلی سیدی با ۲۲۰۳۳ رای به نمایندگی بیست و چهارمین دوره قانونگذاری انتخاب شدند.^{۲۶}

درمدت قانونی چهار فقره شکایت به دفتر انجمن واصل گردید که مورد رسیدگی قرار گرفت و مردود شناخته شد.

شعبه اول پس از رسیدگی به محتویات پرونده با توجه به اینکه در مهلت مقرر قانونی هیچگونه اعتراضی نسبت به انتخابات حوزه دشت گرگان (گنبد کاووس) به مجلس شورای ملی نرسیده در جلسه روز دوشنبه ۲۴/۶/۱۳۵۴ صحت جریان انتخابات شهرستان گنبد کاووس و نمایندگی آقای رحمان قلی سیدی را تایید کرد.

اینک گزارش آنرا به مجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

دوره ۲۴ جلسه ۱۱ بتاريخ ۱۷ شهریور ۱۳۵۴

رئیس _ آقای میرعرب رضی بفرمائید .

میرعرب رضی _ بنام خدا و بنام نامی شاهنشاه آریامهر جناب آقای رئیس همکاران محترم روزهای پنجشنبه و جمعه ۳۰ و ۳۱ خرداد ماه سال ۲۵۳۵ شاهنشاهی برای تراکمه شاهدوست و وطن پرست و همچنین مردم بخشهای مینودشت را میان و شاه پسند گنبد کاوس روز پرافتخاری است که همچون ستاره ئی تابان بر تاریخ این مرزوبوم درخشش گرفته است زیرا در این ایام مردم این منطقه بار دیگر افتخار یافتند تا اعلیحضرت همایونی شاهنشاه آریامهر رهبر عالیقدر خود را زیارت نمایند اینجانب باتفاق دو تن از همکاران از شهرستان گنبد کاوس با افتخار شاهد و ناظر ابرازعالی ترین احساسات شاهدوستانه مردم مینودشت را میان و شاه پسند و خان به بین و گنبد کاوس و عشایر سلحشور نسبت به شاهنشاه عزیزمان بودیم و از مشاهده آن همه احساسات پاک که بدرقه قدم مبارک رهبر اندیشمند ملت ایران میشد بخود می بالیدیم (احسنت) .

شاهنشاه آریامهر در این سفر تاریخی وقتی به شهر تاریخی گنبد کاوس تشریف فرما شدند با دست مبارکشان اسناد مالکیت / ۶۵۰۰ نفر از کشاورزان را به نمایندگان آنان را با پرسشی از زندیگشان مورد تفقد مخصوص قرار دادند همکاران محترم همانطوریکه استحضار دارند پرورش اسب درگنبد کاوس جزء آئین و سنت ملی بود متأسفانه در سالهای اخیر بنا به علل و جهاتی پرورش اسب از رونق افتاده بود خوشبختانه با اومریکه از سوی فرماندهی بزرگ تاریخ شاهنشاهی ایران شرف صدور یافت نسبت به پرورش نژاد اسب اصیل ترکمنی همت گمارده شد و به منظور اجرای اوامر شاهنشاه آریامهر تأسیسات عظیمی در گنبد کاوس بوجود آمد که در بسیاری از نقاط جهان کم نظیر است (صحیح است) .

و بدین ترتیب پرورش اسب های اصیل ترکمنی در گنبد کاوس و دشت رونق خاصی گرفت و شاهنشاه عزیزمان در سفر اخیرشان به گنبد کاوس اجازه بهره برداری از تأسیسات نوین اسبدووانی را صادر فرمودند و جام والاحضرت ولایتعهد نور چشم ملت ایران را به برنده آن اهدا فرمودند تشریف فرمای های شاهنشاه بزرگ ما به شهرستان گنبد کاوس همیشه با خیر و برکت همراه بود و برای مردم افتخارانگیز میباشد اینجانب از سوی مردم مینودشت، شاه پسند ورامیان و گنبد کاوس سپاس های قلبی خویش را به پیشگاه مبارک همایونی معروض داشته و آمادگی مردم مینودشت و گنبد کاوس و دشت را برای جان بازی در راه شاهنشاه آریامهر و خاندان جلیل سلطنت و پیشبرد هر چه وسیع تر هدفهای انقلاب سازنده شاه و ملت اعلام میدارم (احسنت) .

جناب آقای دکتر شادمان معاونت محترم پارلمانی نخست وزیر با استفاده از فرصت استدعای مردم

- منطقه را در مورد تجدید نظر در قیمت خرید گندم بعرض میرساند زیرا همانطوریکه اطلاع دارند هزینه های تولید گندم گزاف و قیمت خرید دولت از کشاورزان برای آنان مقرون بصرفه نیست ضمناً پاره ای از نیازمندیهای منطقه مینودشت را فهرست وار تقدیم جناب آقای رئیس مجلس می نمایم و برای جلوگیری از طول کلام از ذکر جزء جزء آنها در میگذرم از خداوند بزرگ توفیق دولت خدمتگذار جناب آقای امیر عباس هویدا را در راه اجرای منویات شاهنشاه آریامهر خواستارم. صورت نیازمندیهای منطقه مینودشت
- ۱_ تأمین اعتبار برای راه فاریسیان فرنگ که قسمت اول ودوم آن تمام شده .
 - ۲_ آسفالت جاده شاه پسند به پادگان نظامی نوده که در حدود ۱۰ کیلومتر است .
 - ۳_ ایجاد مرکز تندرستی در محل فاریسیان قانچی که در اولویت قرار دارد .
 - ۴_ احداث راه روستائی قریه وامنان (؟) که در اولویت قرار گرفته.
 - ۵_ احداث راه روستائی قریه رضی به رامیان در حدود ۱۸ کیلومتر است .
 - ۶_ احداث راه شیر آباد که در اولویت قرار گرفته و تأسیسات جهانگردی در آبشار این قریه که جای بسیار مناسبی است برای تفریح مردم شهرستان گنبد کاوس گرگان وشاه پسند .
 - ۷_ ایجاد تأسیسات جهانگردی در چشمه گل رامیان بخاطر زیبایی خاصی که دارد .
 - ۸_ احداث سد چهل چای مینودشت که ضرورت کشاورزی منطقه است .
 - ۹_ تأسیس شهرداری درگالیکش که مورد تقاضای اهالی میباشد .
 - ۱۰_ تأسیس دانشکده کشاورزی که مورد تقاضای اهالی شهرستان گنبد کاوس میباشد (احسنت).

رئیس . آقای سیدی بفرمائید .

رحمانقلی سیدی _ جناب آقای رئیس ، همکاران محترم نزول اجلال موکب مبارک اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در روزهای پنجشنبه و جمعه مورخ ۳۰ و ۳۱ اردیبهشت ماه ۲۵۳۵ شاهنشاهی و برگزاری مسابقات اسب دوانی جام والا حضرت همایون ولایتعهد رضاپهلوی در پیشگاه مبارک ملوکانه در میدان بزرگ و کم نظیر اسب دوانی انجمن سلطنتی اسب در ایام پر موهبت آئین ملی بزرگداشت پنجاه سال شاهنشاهی پهلوی برای مردم مرزنشین وشاهدوست و میهن پرست شهرستان گنبد کاوس همواره خاطره انگیز و موجب کمال افتخار و مباهات میباشد . (احسنت)

در روزهای مذکور نمایندگان مردم مرزنشین گنبدکاوس شاهد و ناظر شور و اشتیاق مردم این منطقه از رهبر بلند پایه ملت ایران و از این همه احساسات پاک و میهنی بخود بالیدیم پیشرفت و تعالی این منطقه را فراهم ساخته بودند همانطور که استحضار دارند منطقه کشت و صنعت شهرستان گنبد کاوس همواره مورد عنایات بنیان گذار ایران نوین رضاشاه کبیر بوده است که با مسافرتها تاریخی خود باین

منطقه زرخیز موجبات پیشرفت و تعالی این منطقه را فراهم ساخته بودند. اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر رهبر عالیقدر نیز با صدور فرمان تاریخی خویش در سال ۱۳۳۹ شمسی مبنی بر تقسیم بیش از دو هزار روستا و آبادی املاک سلطنتی بین کشاورزان مناطق روستائی گنبد کاوس کشاورزان این منطقه را مشمول عنایات خاص خویش قرار دادند و با این اقدام شاهانه اولین گام مؤثر برای تعدیل مالکیت های بزرگ و در هم کوبیدن اساس بزرگ مالکی در کشور برداشته شد که سرانجام به استقرار اصل اول انقلاب بزرگ شاه و ملت منجر گردید. (صحیح است) پس از آن نیز اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر بارها با تحمل رنج سفر اسناد اراضی سلطنتی را شخصاً به کشاورزان گنبدکاوس و دشت اهدا فرمودند و آنان نیز از برکت این اقدام بزرگ و خیرخواهانه صاحب زمین و زندگی نو شدند. کشاورزان زحمتکش گنبد کاوس با استظهار به عنایات شاهانه و با احساس تملک در زمین های تقسیم شده تلاش و کوشش وسیعی را آغاز کردند. نیرو و فعالیت کشاورزان در بالا بردن سطح تولید کشاورزی تأثیر بخشید و در نتیجه به صادرات کشور از جمله توسعه کشت پنبه اثر گذاشت و در واقع مردم مرزنشین این منطقه توانستند با بهره مندی از شیوه های نوین کشت صنعت و زراعت مکانیزه به اقتصاد کشاورزی جامعه نوین ایران رونق بخشند. اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در تشریف فرمائی اخیرشان به گنبد کاوس اسناد مالکیت ۶۵۰۰ نفر کشاورز را بین نمایندگان کشاورزان تقسیم فرمودند و با مهربانی و ملاحظت از وضع کار و زندگی آنها پرسش هایی میفرمودند که پاسخ های لازم به شرفعرض معظم له رسید. لذا وظیفه خود میدانم که سپاس های قلبی نمایندگان گنبد کاوس و دشت و عشایر شاهدوست و میهن پرست این منطقه را به پیشگاه معظم همایون تقدیم داشته و آمادگی اهالی این منطقه را برای جانفشانی در راه خدمت به شاهنشاه آریامهر و اعتلای میهن عزیز اعلام نمائیم، همچنین از پیشگاه مبارک ملوکانه استدعا دارد که شاهنشاه عزیزمان همه ساله به گنبد کاوس و دشت نزول اجلال فرمایند. (احسنت)

تشریف فرمائی شاهنشاه آریامهر و صدور اجازه افتتاح تأسیسات انجمن سلطنتی اسب که حتی درکشورهای اروپائی نیز نظیر آن کم است، به پرورش اسب و توجه بآن بعنوان یک آئین سنتی رونق و اعتبار عظیمی بخشید و باعث شد که عشایر ترکمن بیش از پیش به پرورش اسب علاقه و توجه نشان دهند. و بدین جهت ما در آینده نزدیک شاهد پیشرفت های چشمگیری در زمینه پرورش اسب و انجام مسابقات اسب دوانی در این منطقه خواهیم بود. در پایان عرایض خود مستدعیات اهالی منطقه گنبد کاوس و دشت را بشرح زیر باستحضار میرساند و انتظار دارد که مسؤلان امر هر چه زودتر نسبت به انجام این تقاضاها اقدام نمایند:

۱_ اهالی شهرستان گنبد کاوس تکمیل و توسعه شبکه آبرسانی را خواستارند این تقاضا بارها تکرار شده است ضمناً لوله هائی که برای جریان آب در نظر گرفته شده محاسبات فنی در آن منظور نگردیده و این نقص نیز باید مرتفع گردد و برای این منظور هر گاه بر رودخانه چهل و چای و نرم آب سدی ایجاد گردد مشکل کم آبی در شهر گنبد کاوس و بخشهای تابعه از نظر آب آشامیدنی و آبیاری مزارع بر طرف خواهد شد.

۲_ نوار مرزی گنبد کاوس و دشت و روستانشینان قسمت شمال شرقی و شمال غربی گرگان رود با کمبود شدید آب آشامیدنی و راههای ارتباطی مواجه میباشند باید در مورد حفر چاه که مطالعات مربوط بآن نیز انجام شده و همچنین ایجاد راههای ارتباطی اقدام لازم بعمل آید.

۳_ با توجه باین نکته که گنبد کاوس و دشت از لحاظ کشاورزی گسترش وسیع یافته است و امکانات نیز در محل فراهم میباشد ایجاب میکند در این منطقه دانشکده کشاورزی یا مدرسه عالی کشت و صنعت دایر گردد.

۴_ برای حمل محصولات کشاورزی و سایر محمولات جا دارد دولت نسبت به ادامه راه آهن از گرگان به گنبد کاوس اقدام نماید تا آرزوی دیرینه مردم برآورده شود.

۵_ در بخش مرزی مراوه تپه ایجاد و تأسیس بیمارستان ۱۵ تختخوابی ضروری است، این بخش نسبت به روستاهای هم جوار مرکزیت دارد و ایجاب مینماید به منظور رفاه اهالی و بهداشت ساکنان آن یکباب بیمارستان و درمانگاه تأسیس شود. ۶_ قیمت محصولات کشاورزی بویژه محصول گندم و پنبه باید بر اساس هزینه های تولیدی تعیین و تثبیت گردد و خرید آن نیز از طرف دولت تضمین شود تا کشت کاران گندم و پنبه با خیال راحت به کشت و زرع پردازند تا از آسیب نوسانات قیمت محصولات خویش در امان باشند.

۷_ تبدیل و مرمت راه شوسه گنبد کاوس به کلاله به جاده اسفالتنه علاوه بر اینکه امکانات رفت و آمد روستاهای اطراف این جاده به سهولت انجام خواهد پذیرفت در ارتباط مستقیم با فرودگاه کلاله نیز مؤثر میباشد.

۸_ از جناب آقای وزیر آموزش و پرورش تقاضا دارد دستور فرمایند که مدارس عشایری که در تمام نقاط مرزی ایران تشکیل گردیده و نتیجه مثبت نیز در برداشته در گنبد کاوس و دشت نیز تشکیل گردد.

۹_ احداث راه گنبد کاوس به آجی قوشان و چای قوشان بزرگ و کوچک مورد درخواست فوری روستانشینان ساکن شمالی گرگان رود است که از لحاظ نداشتن راه در مضیقه شدید بسر میبرند.

۱۰_ ایجاد پل فلزی روی رودخانه اترک از درخواستهای ضروری ساکنین روستاهای هوتن و کرنند میباشد

۱۱ - ایجاد دانشسرای مقدماتی پسرانه در شهرستان گنبد کاوس و دشت به منظور تأمین کادر آموزشی روستاهای دور دست از ضروریات میباشد .

۱۲ - احداث راه آسفالت گنبد کاوس به کاکا که مرحله دوم مطالعاتی آن نیز پایان پذیرفته از در خواست های روستا های ساکن مسیر راه مذکور میباشد. (احسنت)

دوره ۲۴ جلسه ۵۱ بتاريخ ۱۳۵۷

رئیس - آقای لیوانی بفرمائید. (دکتر عبدالسمیع لیوانی نماینده مردم کردکوی. بندرشاه. بندرگز)

... موضوع سوم بخش بندرشاه میباشد که نام شاه زینت بخش نام این شهر گردیده و بخصوص مورد علاقه اعلیحضرت رضاشاه کبیر بوده است ، این شهر در چهل سال قبل دانشسرا داشته که بعد از آنجا به گرگان انتقال یافته ولی اکنون با توجه به جمعیت و موقعیت آن و پیشرفتی که در تحصیل و تمدن مردم شاهدوست ترکمن و مرزنشین حاصل شده شایسته است که یک دانشسرای مقدماتی پسران یا دختران در بندرشاه دایر شود مردم بندرشاه از وزارت آموزش و پرورش درخواست میکنند که باین تقاضای مهم و حیاتی جامعه عمل ببوشانند موضوع مهم دیگری که در بخش بندرشاه موجب تأسف است محرومیت های مردم زحمتکش و وطن پرست شبه جزیره آشوراده میباشد بطوریکه این مردم شریف کارگران و کارمندان شیلات آب آشامیدنی بقدر کافی ندارند و بایستی با منبع بوسیله قایق از بندرشاه برای آنان آورده شود ، این مردم گورستان برای دفن مرده های خود ندارند ، این مردم هیچ نوع زمین ورزش یا پارک برای نوجوانان و نونهالان خودشان ندارند خواسته اعضاء کانونهای حزبی که گویای زبانحال همه مردم آشوراده میباشد تأمین نیازهای مذکور بالا است فعلا با تقدیم این پیشنهادات به عرایض خود خاتمه داده امیدوارم مردم شاهدوست و وطن پرست منطقه کردکوی _ بندرشاه _ بندرگز بزودی و در آینده نزدیک شاهد رسیدن تدریجی به آرزوهای خود که از نیازمندیهای ضروری و حیاتی آنها میباشد بشوند و این امید در سایه رستخیز برآورده خواهد شد ، جاوید شاه ، پاینده ایران بقیه وقتم را به آقای کبیری میدهم (احسنت).

رئیس - آقای لیوانی بفرمائید

...از محرومیتهای حوزه انتخابیه خودم یعنی بندر شاه و کردکوی و بندرگز مختصراً اشاره میکنم، بخش بندرشاه که نامش مزین به نام شاهنشاه است و مورد توجه شدید سردودمان سلسله پهلوی اعلیحضرت رضا شاه کبیر بوده و حتی مراسمی به اسم اسب دوانی در آنجا انجام میشود من در زمانی که بچه بودم و در بندرشاه بودم آنها را به یاد دارم ولی این عقب افتادگی و محرومیت که امروز به چشم میخورد مرا خورد میکند امیدوارم همانطور که همه مسئولان برای پیشبرد همه جا زحمت میکشند اینجا هم بیش از پیش مورد توجه قرار بگیرد. یک مطلب دیگر هم خدمت همکاران محترم عرض کنم بندرشاه را خط آهن به دو قسمت تقسیم کرده یک قسمت ساحلی که غرب بندرشاه است و سی هزار نفر جمعیت در اینجا زندگی میکنند اینها به داخل شهر راه ندارند و اگر مریض نصف شب به بیمارستان و طبیب احتیاج داشته باشد و همینطور پیرزنان و پیرمردان و اطفال وقتی که نیاز فوری به پزشک دارند نمیتوانند خودشان را به مرکز شهر و بخش درمانی برسانند و اصولاً تاکسی به آن طرف شهر نمیروند وقتی بنده به بندرشاه میروم به رانندگان تاکسی میگویم به جای یک تومان دو تومان بگیرید ولی مردم را به آن طرف شهر برسانید اما متأسفانه اینکار را نمیکند و این منطقه به یک پل هوایی ماشین رو احتیاج دارد من از جناب آقای دکتر شادمان که از اوضاع بندرشاه مسلماً به خوبی اطلاع دارند استدعا دارم به هر طریقی که مصلحت میدانند و بودجه آن را از هر کجا که لازم است تأمین بفرمایند من با راه آهن صحبت کردم و آنها آماده اند که در این باره اقدام کنند تا این پل ساخته شود الان یک پل عابر پیاده درست کرده اند که مثل نردبان بلندی است که اشخاص پیر و چاق ابداً نمیتوانند از آن استفاده کنند و از پله های آن بالا بروند این مردم ناچارند برای خرید به آن طرف شهر بروند و با زنبیلهای پر چطور میتوانند از این پل عابر پیاده استفاده کنند این پل دردی را دوا نمیکند حوزه انتخابیه بنده بندر گز و کردکو و بندرشاه گرفتاریهای زیادی دارد ولی استدعا میکنم این موضوع بیشتر مورد توجه قرار بگیرد این پل نجات دهنده مردم آنجاست عرض دیگری ندارم.(احسنت)

رئیس. آقای سیدی بفرمائید.

رحمانقلی سیدی. جناب آقای رئیس، همکاران گرامی، روز چهارم آبان خجسته میلاد با سعادت اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر طراح انقلاب عظیم اجتماعی ایران را به همکاران عزیز و مردم شاهدوست و مهن پرست کشورمان تبریک عرض مینمایم. بقاء عمر و دوام سلطنت شکوهمند خاندان جلیل پهلوی را از خداوند بزرگ آرزو مینمایم. (احسنت)

به میمنت زادروز فرخنده اعلیحضرت فرح پهلوی شهبانوی محبوب و نیکوکار ایران که همواره در تأمین رفاه اجتماعی ملت ایران اوامر مؤکد صادر میفرمایند. در روز جمعه ۲۲ مهرماه ۲۵۳۶ شاهنشاهی با حضور عده کثیری از معتمدان و اهالی روستای آجی قوشان و روستاهای مسیر شمال شرقی گرگان رود مراسم افتتاح شبکه برق رسانی هزارمین روستای مازندران در میان ابراز احساسات حاضران نسبت به اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر رهبر خردمند ملت ایران و خاندان جلیل سلطنت برگزار شد.

با افتتاح شبکه مزبور هزاران خانواده روستائی از عشایر شاهدوست و مهن پرست از برق منطقه ای بهره مند شده اند که نتایج آن در تحول و بهبود زندگی آنان مؤثر خواهد بود.

در اینجا لازم میدانم از مساعی جناب آقای مهندس توکلی وزیر نیرو و مدیر عامل برق منطقه ای و همچنین کلیه کارکنان و کارگران شریفی در این راه مجاهدت نموده صمیمانه تشکر و قدردانی مینمایم. همچنین از جناب آقای وزیر نیرو انتظار دارد با توجه به وعده ای که داده اند در مورد تأمین برق بقیه روستاهای منطقه گنبد کاووس و دشت و نوار مرزی در سال ۳۶، ۳۷ شاهنشاهی که مورد نیاز شدید اهالی است به مسئولان مربوط اوامر مقتضی صادر نمایند.

همانطوریکه همکاران گرامی استحضار دارند: گنبدکاووس یکی از مناطق وسیع کشاورزی است که مقدار فراوانی از گندم، جو و پنبه کشور را تأمین میکند بنابراین لازم میدانم با الهام از اوامر مؤکد شاهنشاه آریامهر مبنی بر توسعه و تعمیم کشاورزی ایران و برنامه دولت جناب آقای دکتر جمشید آموزگار که حمایت از کشاورزان را در اولویت قرار داده است مطالبی به عرض میرسانم:

کشاورزی در کشورمان متأسفانه در سالهای اخیر بعلت مهاجرت کشاورزان و بالا رفتن قیمت ماشین آلات کشاورزی و لوازم یدکی و کمیابی آن و بالا بودن دستمزد کارگران کشاورزی و افزایش قیمت سموم و وسایل مربوط به دفع آفات جنبه سوددهیش را از دست داده و مانع رشد و توسعه مطلوب کشاورزی شده است بعنوان مثال قیمت پنبه در سال جاری دفتراً کاهش یافته و از این جهت کشاورزان پنبه کار با مشکلات فراوانی روبرو شده اند. پنبه کاران همیشه این سؤال را مطرح میسازند که چرا قیمت تخم پنبه را

در حد پائین نگه‌میدارند و نسبت باافزایش تخم پنبه اقدام نمی‌گردد؟

از آنجائیکه هنوز هم کشور ما یک کشور کشاورزی است و هدف نیز اینست که از لحاظ کشاورزی در مورد بعضی از محصولات به خود کفائی برسیم بنابراین مسئله حمایت از کشاورزان در برنامه‌های مربوط به سیاست‌های کشاورزی ضرورتی انکار ناپذیر خواهد بود.

دولت بخاطر حمایت از مصرف‌کنندگان اجازه نمیدهد قیمت محصولات کشاورزی افزایش یابد البته اینکار شاید درست باشد اما مسأله و جان کلام اینجاست که کشاورزان تمام مایحتاج خود را از وسائل زندگی گرفته تا وسایل کشاورزی گرانتر می‌خرند و تمام محصولات خود را ارزان‌تر می‌فروشند و همین امر آنها را با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌سازد. (صحیح است)

لذا از دولت شایسته و خدمتگذار جناب آقای دکتر جمشید آموزگار انتظار دارد مقرر فرمایند که مسأله سیاست کشاورزی و حمایت از کشاورزان را از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی دقیق قرار دهند و نتایج بررسی‌ها را به آگاهی کشاورزان برسانند.

یکی دیگر از مسائلی که باید مورد عنایت خاص قرار گیرد تثبیت قیمت محصولات کشاورزی بر اساس هزینه‌های تولیدی و تضمین خرید آن از سوی دولت است...

اینک از دولت خدمتگزار جناب آقای دکتر آموزگار تقاضا دارد که به مستدعیات و نیازمندی‌های حوزه انتخابیه‌ام که تقدیم میگردد عنایت خاص مبذول فرمایند و ضمناً از جناب آقای دکتر گنجی وزیر آموزش و پرورش و سرپرست وزارت علوم و آموزش عالی بخاطر ایجاد واحدهای آموزشی در گنبد کاووس صمیمانه سپاسگزاری مینمایند.

نیازهای آموزشی مردم شهرستان گنبد و دشت:

۱. ایجاد دانشسرای راهنمایی تحصیلی.
۲. ایجاد انستیتو تکنولوژی.
۳. ایجاد آموزشگاه حرفه‌ای کشاورزی.
۴. ایجاد دانشکده کشاورزی.
۵. افزایش بودجه آموزشی منطقه مرزی گنبد کاووس برای ایجاد مدارس و نوسازی آن و همچنین بودجه مخصوص برای احداث مدارس در نوار مرزی ضروری است.
۶. ایجاد انستیتو هنر به منظور تربیت زنان هنرمند محلی و توسعه صنایع دستی از قبیل قالی بافی و غیره ضرورت دارد
۷. در بخش مرزی مراوه تپه شورای منطقه‌ای تشکیل گردد تا امور آموزشی در آنجا گسترش بیشتری پیدا

کند.

تأمین آب آشامیدنی شهر و روستاهای گنبد کاووس

۱. وزارت نیرو تحویل گرفتن سازمان آب را از شهرداری سرعت بخشند.
 ۲. اکثر روستاهای شهرستان گنبد کاووس بخصوص در نوار مرزی و شمال شرقی و شمال غربی گرگان رود با کمبود شدید آب آشامیدنی روبرو هستند، لازم است با حفر چاه آب آشامیدنی روستاها تأمین گردد.
 ۳. اشتغال بعضی از مردم بویژه مزدداران شاهدوست و مہین پرست به دامپروری، توجه به تأمین آب مورد نیاز وام ها را ضروری میسازد.
 ۴. احداث سد روی رودخانه چل چای و نرم آب که مرحله اول مطالعاتی آن پایان پذیرفته تسریع گردد.
- ادامه راه آهن به گنبد کاووس و احداث راههای روستائی
۱. ادامه راه آهن گرگان به گنبد کاووس از درخواست های همیشگی مردم است.
 ۲. ادامه راه سد وشمیگر به گنبد کاووس که مراحل مطالعات اول و دوم آن پایان پذیرفته و باید اعتبار آن تأمین گردد.
 ۳. گلیداغ روستائی پرجمعیت و مرکز دامدار و کشاورزی است و نیاز مبرم به راه از طریق گلیداغ به سه راهی مراوه تپه بطول ۲۰ کیلومتر دارد.
 ۴. احداث راه برای روستاهای آبادان تپه و قره محمد تپه و ملک علی تپه ضروریست.
 ۵. احداث راه از سه راهی گوکجه به عزیز آباد واجب است.
 ۶. ادامه راه کاکا به گنبد کاووس که فقط اعتبار آن باید تأمین شود.
 ۷. احداث راه از یسیر گچن به گنبد کاووس بطول ۲۵ کیلومتر ضروری است.
 ۸. ایجاد پل فلزی بر روی رودخانه اترک که دو روستای بزرگ هوتن و کرنند را بهم اتصال میدهد، واجب است.
- تأمین تفریحات سالم جوانان گنبد کاووس
۱. به منظور احداث کاخ جوانان مبلغی در حدود ۷۳۰۲۰۰۰ ریال جمع آوری شده است که باید معادل آن بر اساس قرار قبلی از سوی دولت تأمین شود و زمین به مقدار یک هکتار آماده است لذا ضرورت دارد در تسریع ساختمان آن اقدام شود.
 ۲. ایجاد خانه جوانان از خواستهای همیشگی جوانان شاهدوست و مہین پرست گنبد کاووس است. برای ساختمان آن یک هکتار زمین اختصاص یافته، از جناب آقای دکتر خطیبی مدیر عامل جمعیت

شیر و خورشید سرخ که قول نیز دارند در تسریع ساختمان آن تسریع فرمایند.
نیاز کشاورزان پنبه کار گنبد کاووس و دشت:

تازل قیمت پنبه کشاورزان پنبه کار را شدیداً نگران نموده است. بنظر اینجانب راه منحصر بفرق تثبیت قیمت پنبه بر اساس هزینه تولید و تضمین خرید آن از طرف دولت است. بدین معنی که در سالهای رونق بازار پنبه چنانچه قیمت از قیمت تثبیت شده بیشتر شود و یا معادل آن باشد احتیاجی به کمک نیست و در سالهای رکود مثل امسال دولت با کمک بلاعوض مابه التفاوت نرخ تثبیت شده را با قیمت بازار جبران کند یا تدابیر دیگری اتخاذ گردد تا تکلیف کشاورز پنبه کار را معلوم سازند.

دوره ۲۴ جلسه ۲۰۳ بتاریخ

مسئله غارت مراتع مردم توسط منوچهرطای دربندر شاه بکمک ماموران

دکتر عبد السمیع لیوانی. نماینده مردم کردکوی. بندر شاه. بندرگز

از مدت‌ها قبل نامه ها و طومارهای مفصل و تکان دهنده از جانب موکلین من از منطقه کردکوی. بندر شاه بندرگز بمن مرتباً می‌رسد که حکایت از بی مهری ها و بی علاقه‌گی و بی توجهی مسئولان و مقامات دولتی وقت میکند وستم ها و اجحافات که در حق کشاورزان و دامداران منطقه کردکوی و بندر شاه شده بیان کردند و از موارد مهی که خشم مردم را پیش از هر چیز برانگیخته و آگاهی مراتع به عده ای غیر کشاورز و سودجوی باشد زمانی که پروانه دامداری و تعلیف دام در دست مردم بوده و قبض پرداخت کرایه حق تعلیف دام را هم در دست داشتند چرا بایستی برای خشنودی عده ای معدود که از ما صاحب منصبان بازنشسته دولت می باشند و چیزی از کشاورزی نمیدانند زمینهای زراعتی و مراتع را در اختیار آنها بگذارند ولی در عوض تعداد زیادی دامدار را که تنها سرمایه زندگی آنها چند راس گاو و گوسفند بود بی خانمان نمایند و موجبات عصبانیت و ناراضی این گروه شریف را فراهم نمایند در این مسیر چه و اماهای هنگفت و سرسام آوری را در اختیار این دسته غیر کشاورز قرار دادند خدا میداند در این مورد در جلسه حزبی که در زمان دبیرگی آقای جمشید آموزشگار بوسیله شرکت نمایندگان دو مجلس تشکیل شده بود دو سال قبل در حضور آقای روحانی وزیر سابق وزارت کشاورزی با دلایل و مدارک قوی اعتراض کردم اما بجایی نرسید اکنون یکی از طومارهای مفصل حکایت میکند که شخصی بنام منوچهرطای دربندر شاه مراتع مردم را برای

امور شخصی خودبکمک ماموران وقت اختصاص داد. و دامداران سرگردان و در نتیجه اغلب آنان دامهای خود را بناچار بقیمت ارزان فروختند معلوم است که نفرین خانواده های این دامداران دامن مسیبین را خواهد گرفت تقاضا میشود برای برگرداندن مراتع دامداران شریف کردکوی و بندرشاه و بندرگز اقداماتی از طرف دولت خدمتگزار وقت بعمل آید.

موضوع دیگر کوتاهی وبی توجهی است که در بهار امسال در زمان وقوع سیل در منطقه کردکوی و بندرشاه و بندرگز در مورد خسارات وارده به کشاورزان این مناطق از طرف وزارت کشاورزی و مسئولان مربوط بعمل آمد.

پس از سیل سهمگین بهاری امسال که کلیه کشت و زرع کشاورزان حوزه انتخابیه من از بین رفت و تاسه بار به کشت پنبه پرداختند با جلسات متوالی که در فرمانداری گرگان با حضور مسئولان وقت بعمل آمد قرار شد از طریق صندوق امداد روستاییان خسارات ناشی از سیل باین مردم پرداخت شود ولی هنوز از جبران خسارت باین مردمی که با قرض و وام به کشت مجدد زراعت خود اقدام کردند خبری نشده مگر جزاین است که دردهای جامعه و مردم شریف ایران را چنین سهل انگاری ها ایجاد کرده پس ان کلیدی که باید بدست گیریم همان است که با اقدامات مفید رضایت مردم شریف کشور را فراهم نماییم من انتظار دارم که دولت حاضر در این موارد اقدام لازم بعمل آورند (احسنت . احسنت)

سئوال ازدولت وسیله آقای سیدی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

احتراما کشاورزان وگروهی از مردم شهرستانهای گنبدکاوس، گرگان، پهلویدر، گومیشان و بندر شاه مکرشکایت نموده و مینمایند که در سالهای گذشته مقامات حسابداری اختصاصی از جمله تیمسار سرلشکر مزین باحمایت و قدرت مطلق هیات حاکمه اراضی متصرفی و ملکی مردم را در سطح شهر و روستا به شخصیت های سیاسی و افراد وابسته متنفذ غیر بومی واگذار نمودند در نتیجه گروه کثیری از صاحبان اصلی اراضی را از زمین های آبا و اجدادی خویش خلع ید و محروم ساختند و قسمتی از این اراضی را خاندان سلطنتی و افراد و سازمانهای وابسته متصرف شدند. لذا خواهشمند است مقرر فرمایند جناب آقای وزیر دادگستری در وقت مقرر در مجلس شورای ملی حضور بهم رسانیده و پاسخ گویند هیئت سه نفری مامور در زمینه فوق و برای احقاق حقوق شاکیان و استرداد اراضی آنها چه اقدامی میزول داشته است و ضمنا صورت اسامی شخصیت های سیاسی و افراد متنفذ وابسته غیر بومی را به مجلس شورای ملی اعلام نمایند.

رحمانقلی سیدی. نماینده مردم شهرستان گنبدکاوس در مجلس شورای ملی

نماینده دیگر تورکمن از گنبد قابوس قاوشاق آلی جعفر بای^{۳۷} می باشد که درباره نطق قبل از دستور وی معلوماتی کسب نشد.